

Π Α Ν Δ Ω Ρ Α .

1 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ, 1869.

ΤΟΜΟΣ Κ'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 473

ΕΘΝΙΚΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ.

(Συνέχ. Ἰδε φυλ. 471.)

*Ἴδου καὶ ὁ λόγος δι' ἀπήγγειλεν ὁ καθηγητῆς
Κ. Γ. Ράλλης καταθέτων τὴν Πρυτανείαν*

Κύριοι,

Ἐκπληρῶν σήμερον τὸ πανύστατον ἀλλὰ καὶ σπουδαιότατον τῶν καθηκόντων τοῦ Πρυτανικοῦ ἀξιώματος, ἔρχομαι νὰ ἐκθέσω ἐνώπιον τῶν ἐπι τούτῳ συνηγμένων ἐντολέων μου καὶ τῶν εἰς τὰς προόδους τῆς ἀνωτάτης ἐν Ἑλλάδι παιδείας ἐνδιαφερομένων φιλομούσων ἀκροατῶν τὰ κατὰ τὴν λήξαν ἐνιαύσιον τῆς πανεπιστημιακῆς διοικήσεώς μου περίοδον ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ γενόμενα.

Ἐπόμενος δὲ τῷ παραδείγματι τῆς Λακταίνης (1), ἥτις, σεμνουμένης γυναικὸς τινος Ἰωνικῆς ἐπὶ τινὶ τῶν ἐαυτῆς ὕψασμάτων ὄντι πολυτελεῖ, ἐπιδείξασα τοὺς τέσσαρας υἱοὺς ὄντας κοσμιωτάτους, τοιαῦτα, ἔφη, δεῖ εἶναι τὰ τῆς καλῆς ἀγαθῆς γυναικὸς ἔργα, καὶ ἐπὶ τούτοις ἐπαίρεσθαι καὶ μεγαλαυχεῖν, θεωρῶν δὲ καὶ αὐτὸς ὡς τὸ ἄριστον τῶν ἡμετέρων κοσμημάτων, ὧν ἡ ἐπίδειξις σκοπεῖται κατὰ τὴν

ἐπέτειον ταύτην τῆς ἐγκαθιδρύσεως τῶν τοῦ Πανεπιστημίου ἀρχῶν τελετῆν, τὸν προϊόντα ἀριθμὸν καὶ τὴν αὐξουσαν ἠθικὴν τε καὶ ἐπιστημονικὴν πρόοδον τῶν ἡμετέρων φοιτητῶν, θέλω προτάξει πρῶτον τὰ περὶ αὐτῶν, δεύτερον θέλω ἐκθέσει τὰ περὶ τῶν καθηγητῶν καὶ τῆς διδασκαλίας, τρίτον τὰ περὶ τῆς περιουσίας καὶ λοιπῶν σχέσεων τοῦ Πανεπιστημίου, καὶ τελευταῖον τὰ περὶ τῶν προσκρημάτων αὐτοῦ.

§ 1. Περὶ τῶν φοιτητῶν.

Α'. Ἐγγραφαὶ αὐτῶν.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν κατὰ τὸ λήξαν ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1868—1869 ἐν ταῖς διαφόροις σχολαῖς φοιτησάντων ἀνέβη ἐν συνόλῳ εἰς 1205, ἀριθμὸν ἀνώτερον μὲν ἀπάντων τῶν προπαρελθόντων ἐτῶν, ἐλαττούμενον δὲ μόνον κατὰ δώδεκα τῶν τοῦ ἀμέσως προηγουμένου ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους 1867—1868, καθ' ὃ εἶχον ἐγγραφῆ, κατὰ τὴν ἐκθεσιν τοῦ ἀξιότιμου προκατόχου μου κυρίου Θ. Ὀρφανίδου, παλαιοὶ τε καὶ νέοι 1217. Ὁ ἀριθμὸς οὗτος συμποσοῦται πρῶτον ἐκ 277 ἐγγραφέντων νέων φοιτητῶν καὶ ἐξ 928 παλαιῶν ἀνανεωσάντων τὰ εἰσιτήρια αὐτῶν ἢ ἀπὸ σχολῆς εἰς σχολὴν μεταγραφέντων.

Καὶ κατὰ μὲν τὰς ἐξ ὧν ὠρμῶντο χώρας θεωρούμενοι οἱ προσημειωθέντες ἦσαν

(1) Πλουτέργ. ἀποφθίγμ. Λακταίνων ἀδελῶν 4.

	Νέοι	Παλαιοί	ἄμοϋ
Ἐκ Κωνσταντινουπόλεως	2	9	41
Ἐκ Θράκης	5	5	40
Ἐκ Μακεδονίας	4	24	28
Ἐξ Ἠπείρου καὶ Ἀλβανίας	9	36	45
Ἐκ Θεσσαλίας	13	22	35
Ἐκ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος	51	209	260
Ἐκ τῆς Πελοποννήσου	406	412	518
Ἐκ τῶν νήσων Πελοποννήσου	4	26	30
Ἐκ τῶν Ἰονίων νήσων	48	44	62
Ἐξ Εὐβοίας καὶ τῶν Σποράδ.	22	32	54
Ἐκ τῶν Κυκλάδων	22	41	63
Ἐκ Κρήτης		12	12
Ἐκ Κύπρου		1	1
Ἐκ τῶν νήσων μικρᾶς Ἀσίας	14	43	54
Ἐκ τῆς μικρᾶς Ἀσίας	8	42	20
Ἐξ Αἰγύπτου	1		1
Ἐκ Σουηκίας	1		1
	277	928	1205

Κατὰ ἐκπαιδευτήρια δὲ ἐξ ὧν προερχοῦντο ἐξετάζομενοι οἱ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐγγραφεύμενοι εἶχον ὡς ἐξῆς:

Ἐκ τοῦ Α'. Γυμνασίου Ἀθηνῶν	34
» » Β'. » »	23
» » Γυμνασίου Πειραιῶς	9
» » » Σύρου	21
» » » Χαλκίδος	29
» » » Λαμίας	7
» » » Μεσολογγίου	4
» » » Κερκύρας	3
Ἐξ Ἀκαδημίας Κερκύρας	2
Ἐκ τοῦ » Κεφαλληνίας	2
» » » Λευκάδος	5
» » » Ζακύνθου	2
» » » Πατρῶν	15
» » » Καλαμῶν	13
» » » Σπάρτης	6
» » » Τριπόλεως	28
» » » Ναυπλίας	34
» » » Χίου	6
Ἐκ τῆς Μ. Σχολῆς τοῦ γένους Κωνσταντινουπόλεως	1
Ἐκ τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς Ἰωαννίνων	11
Ἰεροσολύμων	1
Ἐκ τοῦ Πανεπιστημίου Λοὺντ τῆς Σουηκίας	1

259

Αὐνάμει δὲ ἀποφάσεως τῆς Ἀκαδημαϊκῆς Συγκλήτου ἐνεγράφησαν φέροντες ἀπολυτήρια, Ἐκ τῆς Πετριτσείου Σχολῆς Κεφαλληνίας 2
» τοῦ πρώην Λυκείου Λευκάδος 1

» » Γυμνασίου Σάμου	1
» » Ἑλληνικοῦ φροντιστηρίου Τραπεζοῦντος	1
Ἐγκρίσει δὲ τῆς Φαρμακευτικῆς Σχολῆς ἐνεγράφησαν εἰς τὸ Φαρμακευτικὸν Σχολεῖον 13 φέροντες τὰ παρά τοῦ νόμου ἀπαιτούμενα μαρτύρια	43
	277

Κατὰ Σχολὰς δὲ εἰς ἃς οἱ ἀνωτέρω παλαιοὶ τε καὶ νέοι φοιτηταὶ ἦσαν κατατεταγμένοι ἐξεταζόμενοι ἀνῆκον

	Νέοι	Παλαιοὶ	ἄμοϋ
Εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν	3	26	29
» » Νομικὴν »	141	532	673
» » Ἰατρικὴν »	87	229	316
» » Φιλοσοφικὴν »	33	418	451
» » Φαρμακευτικὴν »	13	23	36
	277	928	1205

Ἐάν δὲ ἀνατρέχοντες εἰς τὸ παρελθὼν ἐρευνήσωμεν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ Πανεπιστημίου ἐπὶ δύο καὶ τριάκοντα ἤδη ἔτη φοιτητῶν καὶ ἀπολυθέντων φοιτητῶν, θέλομεν εὖρει κατὰ τὸν ἐν τέλει τῆς παρουσίας ἐπισυναχτόμενον λεπτομερῆ πίνακα, ὅτι ἀπὸ τοῦ 1837 μέχρι 31 Αὐγούστου 1869

ἔφοιτησαν, ἔτυχον διπλώμ. ἢ πτυχίου

Ἐν τῇ Θεολ. Σχολῇ	225	40	περίπου 4	τοῖς 0/0
» Νομικῇ	2181	517	περίπου 25	τοῖς 0/0
» Ἰατρικῇ	1552	567	περίπου 35	τοῖς 0/0
» Φιλοσοφικῇ	4008	62	διδασ. 41,40	τοῖς 0/0
» Φαρμακευτικῇ	279	183	περίπου 66	τοῖς 0/0
ἄμοϋ	5245			

Ἐν συνόλῳ φοιτηταὶ 5245.

Ἐξ ὧν ὠρμῶντο ἐκ Κωνσταντινουπόλεως	437
» Θράκης	102
» Μακεδονίας	195
» Ἠπείρου καὶ Ἀλβανίας	341
» Θεσσαλίας	205
» Στερεᾶς Ἑλλάδος	801
» Πελοποννήσου	4787
» Νήσων Πελοποννήσου	416
» Ἰονίων Νήσων	387
» Εὐβοίας καὶ Σποράδων	142
» Κυκλάδων	309
» Κρήτης	148
» Κύπρου	21
» Νήσων Μικρᾶς Ἀσίας	281
» Μικρασίας, Συρίας, Αἰγύπτου	494
» Δακίας, Ἑλλήνας καὶ Δάκας	39

Ἐξ Αὐστρ. καὶ λοιπῆς Γερμανίας	16
Ἐκ Ρωσσίας Ἕλληνας καὶ Ρώσσοι	10
» Γαλλίας	3
» Ἰταλίας	7
» Ἀγγλίας	2
Σκανδιναυοὶ	2

Καὶ ἐξ Σέρβοι καὶ Βούλγαροι περιληφθέντες μετὰ τῶν Μακεδόνων καὶ Θρακῶν.

Β'. Φοιτηταὶ ὑπότροφοι.

Κατὰ τὸ λήξαν ἀκαδημαϊκὸν ἔτος διορίσθησαν διὰ τῶν ἀπὸ 28 Αὐγούστου, 21 καὶ 28 Σεπτεμβρίου 1868 Β. Διαταγμάτων ἑκτὼ ὑπότροφοι τῆς Κυβερνήσεως ἐκ τῶν τόκων τῶν κληροδοτημάτων πρὸς δραχμὰς 50 κατὰ μῆνα, οἱ μὲν ἐπτά διὰ τριετίαν, ὁ εἷς δὲ μέχρι τοῦ τέλους τῶν σπουδῶν αὐτοῦ, ὅστις ὁμοῦ δὲν ἐπαρουσιάσῃ εἰσέτι. Ἐμισθοδοτήθησαν δὲ ὡς ὑπότροφοι τοῦ Πανεπιστημίου 19 ὡς ἐξῆς:

Ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ 5, ὧν δύο ἐκ τοῦ κληροδοτήματος Γεωργίου Μαυροκορδάτου, πρὸς δραχμὰς 20 κατὰ μῆνα, 2 ἐκ τοῦ κληροδοτήματος Ράκου πρὸς δραχ. 45, καὶ 1 ἐκ τοῦ κληροδοτήματος Παρασκευᾶ Νικολάου πρὸς δρ. 60.

Ἐν τῇ Ἰατρικῇ Σχολῇ πέντε, ἐκ τοῦ κληροδοτήματος Δημητρίου Μαυροκορδάτου 4, πρὸς δραχ. 50 κατὰ μῆνα, καὶ εἷς ἐν Γερμανίᾳ σπουδάζων μετὰ δρ. 175 μηνιαίως, ἐκ τῶν περισσευμάτων τῶν διαφόρων κληροδοτημάτων.

Ἐν τῇ Φιλοσοφικῇ Σχολῇ ἑκτὼ. Δύο ἐκ τοῦ κληροδοτήματος Θ. Μανουσίου πρὸς δρ. 90 κατὰ μῆνα, τρεῖς ἐκ τοῦ κληροδοτήματος Παντιᾶ Ράλλη πρὸς δραχμὰς 50. Δύο ἐκ τῶν περισσευμάτων κληροδοτήματος Ράλλη καὶ Ράκου πρὸς δρ. 45 κατὰ μῆνα. Εἷς ἐκ τοῦ τοῦ κληροδ. Παρασκευᾶ Νικολάου, καὶ εἷς εἰς Εὐρώπῃ ὑπότροπος διὰ τὴν σπουδὴν τῆς ορυκτολογίας πρὸς δραχ. 250 κατὰ μῆνα. Πλὴν δὲ τούτων διετέλεσαν ὡς ὑπότροφοι ἐν τῇ αὐτῇ Σχολῇ καὶ τρεῖς τοῦ Βελλείου κληροδοτήματος.

Τὰ ὀνόματα τῶν ὑποτρόφων σημειοῦνται ἐν τῷ παραρτημένῳ πίνακι ὑπὸ στοιχ. Γ.

Γ'. Περὶ ἐξετάσεων.

Ἀνεφέρθησαν πρὸς ἐξέτασιν κατὰ τὸ λήξαν ἀκαδημαϊκὸν ἔτος ἐν συνόλῳ φοιτηταὶ 288.

Ἦτοι εἷς τῆς Θεολογικῆς σχολῆς, ὅστις, τυχὼν τοῦ παρά τῆς σχολῆς ταύτης μόνου ἀπονεμομένου βαθμοῦ προλύτου, ἀπελύθη.

Ἐν τῇ Νομικῇ σχολῇ ὑπέστησαν τὰς ἐγγράφους μὲν ἐξετάσεις 123, τὰς προφορικὰς δὲ 81, ἐξ ὧν 24 ἐκ τῶν τοῦ λήξαντος ἔτους, οἱ δὲ 57 ἐκ τῶν

τελειοφοίτων τῶν παρελθόντων ἔτων, καὶ 38 μὲν ἔτυχον τοῦ βαθμοῦ τοῦ διδάκτορος, 41 δὲ τοῦ τελειοδιδάκτου ἢ προλύτου, μὴ γενομένων δεκτῶν δύο.

Ἐν τῇ Ἰατρικῇ σχολῇ 47 τοῦ λήξαντος ἔτους ἀνεφέρθησαν πρὸς ἐξέτασιν, καὶ ὑπέστησαν πάντες μὲν τὰς ἐγγράφους ἐξετάσεις, 37 δὲ καὶ τὰς προφορικὰς ἐξητάσθησαν δὲ καὶ 15 ἐκ τῶν τελειοφοίτων τῶν προηγουμένων ἔτων, ἄμοϋ 52, ἐξ ὧν 49 ἔτυχον τοῦ διπλώματος τοῦ διδάκτορος, 3 δὲ ἀπερρίφθησαν.

Ἐν τῇ Φιλοσοφικῇ σχολῇ 16 ὑπεβλήθησαν εἰς ἐγγράφους ἐξετάσεις, πάντες δὲ τούτων ὑπέστησαν καὶ τὰς προφορικὰς, ὡς καὶ ἕτεροι ἑννέα ἐκ τῶν παρελθόντων ἔτων, ἄμοϋ 14· πάντες δ' ἐξ αὐτῶν ἔλαβον τὸν βαθμὸν τοῦ διδάκτορος τῆς Φιλολογίας, καὶ τρεῖς τοῦ τῶν μαθηματικῶν, τέσσαρες δὲ ἔλαβον τὸ τοῦ τελειοδιδάκτου τῆς φιλολογίας πτυχίον, καὶ δύο ἀπερρίφθησαν.

Ἐκ τῶν κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη εὐδοκιμησάντων κατὰ τὰς ἐξετάσεις ἀνηγορεύθησαν διδάκτορες, ἐν μὲν τῇ Νομικῇ σχολῇ δέκα, ἧτοι δύο ἐκ τῶν τοῦ ἔτους 1865—1866 καὶ ἑκτὼ ἐκ τῶν τοῦ ἔτους 1867—1868, εἷς τῆς Ἰατρικῆς τοῦ 1867—1868, καὶ ἐπτά τῆς Φιλοσοφίας, ἧτοι εἷς μὲν τοῦ 1866—1867, οἱ δὲ λοιποὶ ἐξ τοῦ 1867—1868.

Ἐκτὸς τῶν διδακτορικῶν ἐξετάσεων, ἔλαβον χώραν καὶ αἱ ἐπόμενα.

Δύο φοιτηταὶ τῆς Φιλοσοφικῆς σχολῆς, ὑποστάντες τὰς διδασκαλικὰς ἐξετάσεις ἐνώπιον τῆς ἐπιτῶν διδασκάλων τῶν ἑλληνικῶν σχολείων ἐπιτροπῆς, ἠξιώθησαν τοῦ πτυχίου ἑλληνοδιδασκάλου.

Εἰκοσιεπτὰ διδάκτορες τῆς Ἰατρικῆς ὑποβληθέντες εἰς τὰς πρακτικὰς ἐξετάσεις ἔλαβον τὴν ἄδειαν τοῦ μετέρχεσθαι τὴν ἰατρικὴν.

Τέλος, δέκα φαρμακοποιοὶ ὑπέστησαν τὰς ἐγγράφους ἐξετάσεις, ἐπτά δὲ καὶ τὰς προφορικὰς, ὧν ὁ εἷς εἶχεν ἐξετασθῆ ἐγγράφως μόνον τὸ 1867—1868· εἷς δὲ ἀπερρίφθη, εὐδοκιμησάντων ἐξ.

§ 2. Περὶ τῆς διδασκαλίας.

Α'. Καθηγηταί.

Εἰς τὸ προσωπικὸν τῶν καθηγητῶν ἐπένεγκε τὸ λήξαν ἔτος οὐκ ὀλίγας μεταβολὰς.

Ἐν τῇ Θεολογικῇ σχολῇ προχειρισθέντος τοῦ ἀρχιμανδρίτου κυρίου Θ. Βίμβου, καθηγητοῦ τῆς θεολογίας καὶ τῆς ἑβραϊκῆς γλώσσης, εἰς τὴν χρεΐσασαν ἀρχιεπισκοπὴν Μαντινείας τὴν 25 Ἰανουαρίου 1869, διορίσθη ἀντ' αὐτοῦ διὰ Β. διατάγματος τῆς 31 Μαρτίου 1869 καθηγητῆς τῆς θεολογίας ὁ κ. Π. Παυλίδης, ἐπὶ διετίαν διδάξας εὐδοκίμως ὡς ὑφηγητῆς ἐν τῇ αὐτῇ σχολῇ τὴν ἱστορίαν τῶν ἐπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων.

Δυστυχώς ἐν τῇ Νομικῇ σχολῇ ἀντὶ προσθήκης ἀναγκάζομαι ν' ἀναφέρω τὸν ἀίδιον ἀφ' ἡμῶν χωρισμὸν ἐνὸς τῶν μᾶλλον διακεκριμένων ἡμετέρων συναδέλφων Διομήδους τοῦ Κυριακοῦ. Διατελέσας ἐπὶ εἰκοσαετίαν καθηγητῆς τοῦ συνταγματικοῦ καὶ ἀλληλεθνοῦς δικαίου, ὁ ἀοίδιμος Διομήδης ὁ Κυριακὸς διέπλεξε καὶ ἐμόρφωσεν ἀμοτέρους τοὺς κλάδους, ὧν τὴν διδασκαλίαν ἀνεδέξατο· ἐξελληνίσας δὲ τὸ περὶ διεθνοῦς δικαίου δοκιμώτατον σύγγραμμά τοῦ Ἐφτέρου, ἐπλούτισεν αὐτὸ διὰ ποικιλωτάτων καὶ πρακτικωτάτων σημειώσεων, ἀποτελοῦσάν νέον, οὕτως εἰπεῖν, σύγγραμμά. Ἄν καὶ ἐπεξεργάσθη δὲ μετὰ τῆς χαρακτηριζούσης αὐτὸν λεπτότητος καὶ ἀκριθείας τὰ κείμενα τῶν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ πολυετῶν αὐτοῦ παραδόσεων, ἢ καταλαβοῦσα αὐτὸν δεινὴ νόσος καὶ ὁ παρκολληθῆσας ἄωρος θάνατος δὲν τῷ ἐπέτρεψεν νὰ τὰ παραδώσῃ εἰς τὴν δημοσιότητα.

Ἄς μᾶς ἐπιτραπῇ νὰ ἐκφράσωμεν ἐνταῦθα τὴν πεποίθησιν καὶ τὴν εὐχὴν ὅτι οἱ ἄξιοι τοῦ πατρὸς αὐτῶν γόνοι, οἱ υἱοὶ τοῦ μακκρίτου, ἐκτιμῶντες ἐπαξίως τὸ πολύτιμον τοῦτο μέρος τοῦ πατρικοῦ αὐτῶν κλήρου, δὲν θέλουσι παραδώσει εἰς τὴν λήθην τοὺς πολυετῆς αὐτοῦ ἐπιστημονικοὺς μόχθους, ἀλλὰ μεταδίδοντες εἰς τὸ κοινὸν τὰ μαθήματα αὐτοῦ, θέλουσι καὶ διὰ τοῦτου τοῦ μέσου δικτηρήσει ζῶσαν ἐς αἰεὶ τὴν μνήμην τοῦ πρώτου καθηγητοῦ τοῦ συνταγματικοῦ καὶ ἀλληλεθνοῦς δικαίου ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ. Σημειωτέον ὅτι ἕνεκα τῆς μακρᾶς διαρκείας τῆς καταλαβοῦσας αὐτὸν νόσου, ὁ καθηγητῆς οὗτος ἀπηλλάγη τῆς διδασκαλίας διὰ Β. διατάγματος τῆς 26 Σεπτεμβρίου 1869, αὕτη δὲ ἀνετέθη εἰς τὸν σοφὸν ἡμῶν συνάδελφον τὸν καθηγητὴν τοῦ Ποινικοῦ δικαίου κ. Νικόλαον Σαρῖπολον ἐπὶ μηνιαίῳ ἐπιμισθίῳ δραχ. 150.

Οὕδὲ τῆς ἱατρικῆς σχολῆς ἐφείσθη κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος τὸ ὄξύ τοῦ Κρόνου δρέπανον. Τὴν 2 Ἰουλίου 1869, ὁ ἀρχαῖος ἡμῶν συνάδελφος καὶ ἐξοχὸς ἐν χειρουργικῇ καθηγητῆς Ἰωάννης ὁ Ὀλύμπιος, ὁ μέχρι τῆς προτεραίας ἐκκεντῆς ἀφειδῶν χάριν τῆς πασχούσης ἀνθρωπότητος, ὑπέκυψεν ἀκαριαίως εἰς τὴν προσβολὴν κερκονοβόλου ἀποπληξίας. Διορισθεὶς καθηγητῆς τῆς χειρουργικῆς ἀπὸ τοῦ ἔτους 1837 ἅμα τῇ ὑπὸ τοῦ αἰμνήστου βασιλέως Ὀθωνος ἰδρύσει τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, ἐδίδαξε μετὰ σταθεροῦ καὶ ἀπαρμειώτου ζήλου ἐπὶ δύο καὶ τριάκοντα ὄλα ἔτη τὸν ἀνατεθέντα αὐτῷ σπουδαιότατον κλάδον τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης. Ἀναγνωρίσας δ' ἐκ τῶν πρώτων τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ μὴ ἀφίεται ὁ φοιτητῆς εἰς τὰς ἐκ τῆς προφορικῆς διδασκαλίας ἀτελῶς καὶ ἐπιπότως συλλεγομένας προχείρους σημειώσεις, ἀλλὰ νὰ τίθεται εἰς κτάστασιν νὰ ἐμφο-

ρῆται ἐκ τῶν ἐνοιῶν τοῦ καθηγητοῦ μελετῶν καὶ πρὸ τῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ παραδόσεως καὶ μετ' αὐτὴν ἐν τῷ σπουδαστηρίῳ τοῦ τὸ θέμα τοῦ ἡμερησίου μαθήματος, ἐξέδοτο τὴν τετράτομον αὐτοῦ περὶ χειρουργίας πραγματείαν, μαρτύριον ἀψευδῆς τῶν περὶ τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν πάτριον γλῶσσαν βραχυτάτων αὐτοῦ γνώσεων.

Ἡ ἀκαδημαϊκὴ σύγκλητος ἀπεφάσισε, τῇ προτάσει μου, νὰ παραγγελωθῇ τῶν δύο ἀποθωσάντων καθηγητῶν αἱ εἰκόνες, ἵνα κοσμῶσι καὶ μετὰ θάνατον τὸ Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον, ἀφῆσασα τὴν ἐκλογὴν τοῦ καλλιτέχνου εἰς τὸν ἀξιότιμον διάδοχόν μου.

Ὁ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος διορισθεὶς καθηγητῆς τῆς χειρουργικῆς ἀνατομίας κ. Παῦλος Ἰωάννου, ᾧ τινι διὰ τοῦ διατάγματος τοῦ διορισμοῦ αὐτοῦ εἶχον ἀνατεθῆ καὶ τὰ ἀνατομικὰ παρασκευάσματα διὰ τὴν παράδοσιν τῆς γενικῆς ἀνατομίας, μὴ ἐπαρκῶν, ὧς ἔλεγεν, εἰς τὴν σύγχρονον ἐκπλήρωσιν ἀμοτέρων τούτων τῶν καθηκόντων, εἶχε περιορισθῆ εἰς τὴν τοῦ ἐτέρου μόνου.

Ἡ διδασκαλίαν τῆς γενικῆς ἀνατομίας ἔπασχε σπουδαιῶς ἐκ τῆς ἐλλείψεως ταύτης, ἂν ζητηθεῖς δὲν ἠδυνήθη νὰ θεραπεύσῃ, διὸ καὶ ἀπηλλάγη τῆς ὑπὸ τοῦτον τὸν ὄρον ἀνατεθείσης αὐτῷ καθηγείας.

Ὁ κ. Παῦλος Ἰωάννου, ἀγλαὸς καρπὸς τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου, τιμήσας αὐτὸ διὰ τε τῆς εὐδοκίμου φοιτήσεώς του καὶ διὰ τῆς διακεκριμένης διδασκαλίας του, θέλει βεβαίως κληθῆ ἐκ νέου εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων τούτων ἅμα ἀρθῆ ἐκ μέσου ἢ λυπηρὰ ἀφορμῇ τοῦ μέτρου τῆς ἀπολύσεως αὐτοῦ.

Ὁ ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου διατελέσας καθηγητῆς τῆς χημείας Κ. Χαβῆριος Λάνδερρ, καὶ ἐπὶ δύο καὶ τριάκοντα ἔτη μετ' ἀπαρμειώτου ζήλου διδάξας τὸ μάθημα τῆς φαρμακευτικῆς χημείας, οὕτινος εὐλόγως δύναται παρ' ἡμῖν νὰ κληθῆ ὁ πατήρ, παθῶν ἐξ ὑπερμέτρου περὶ τὴν διδασκαλίαν ζήλου, ἐξέφρασε τὴν ἐφρῆσιν τῆς ἀπ' αὐτῆς ἀπαλλαγῆς· τοῦτο πληροφορηθεὶς ὁ πρόφην ἐπὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως Ἰπουργὸς Κ. Ἀντώνιος Μαυρομιχάλης ἐπροκάλεσε Β. ἀπόφασιν τῆς 5 Ἰανουαρίου 1869, δι' ἧς ὁ διαληφθεὶς καθηγητῆς ἀπηλλάσσετο τῶν μόχθων τῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ διδασκαλίας, ἀπονεμηθείσης αὐτῷ τῆς κατὰ νόμον συντάξεως. Μετὰ λύπης βλέποντες ἀποχωρισθέντα ἀφ' ἡμῶν τὸν σοφὸν τοῦτον καὶ διακεκριμένον συνάδελφον, δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ ἀναμνησθῶμεν ὅτι πρῶτος ἐν Ἑλλάδι ἔθεσε τὰς βάσεις τῆς σπουδῆς τῆς γενικῆς καὶ τῆς φαρμακευτικῆς χημείας, πρῶτος ἐξέδοτο τῇ συμπράξει τοῦ ἐν ἱατροῖς ἐξόχου κ. Ἰωάννου Βούρου ἑλληνικὴν φαρμακοποιάν, καὶ

πρῶτος διὰ τῶν ποικίλων αὐτοῦ συγγραμῶν ἐμύσησε τοὺς φίλους τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν καὶ ἐξακολούθει ποδηγητῶν αὐτοῦ εἰς τὸ ἀχανές πέλαγος τῆς θεωρητικῆς καὶ πρακτικῆς σπουδῆς τῆς φύσεως.

Εἰς τὴν διὰ τῆς ἀποχωρήσεως τοῦ κ. Λάνδερρ κενωθεῖσαν θέσιν διωρίσθη διὰ Β. διατάγματος τῆς αὐτῆς ἡμερομηνίας ὁ ἀπὸ πενταετίας ὡς ὑφηγητῆς τακτικῶς καὶ εὐδοκίμως παραδίδων τὸ μάθημα τῆς φαρμακευτικῆς χημείας Κ. Γ. Ζαβιτζάνος μὲ βαθμὸν ἐκτάκτου καθηγητοῦ.

Ὁ δὲ πρὸ δύο ἔτων ἐκτακτος καθηγητῆς τῆς γενικῆς χημείας Κ. Α. Χρηστομάνος προεβιβάσθη εἰς τακτικὸν ἐπαξίως τοῦ ζήλου καὶ τοῦ πρὸς τὴν ἐπιστήμην αὐτοῦ ἔρωτος, οὕτινος, οὐκ ὀλίγα ἔδωκεν ἄχρι τοῦδε τεκμήρια ἐντὸς τοῦ Πανεπιστημίου καὶ κατὰ τὴν χάριν σπουδῆς τῆς Ἑθραϊκῆς ἐκρήξεως ἀποστολὴν αὐτοῦ.

Κληθέντος τοῦ σοφοῦ ἡμῶν συναδέλφου καθηγητοῦ τῆς ἀρχαιολογίας Κ. Ἀλεξάνδρου τοῦ Ράγκαβῆ εἰς τὴν ὕψηλὴν τιμὴν τῆς ἐν ἐπικαίροις περιστάσεσιν ἐκπροσωπήσεως τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὰ δύο ἀλληλοδιαδόχως ἡμισφαίρια, ἡ διδασκαλίαν τῆς ἀρχαιολογίας σχολάζουσα πρὸ διετίας ἐσίγησε καὶ κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος. Εἰς πλήρωσιν τοῦ κενοῦ τούτου διωρίσθη διὰ Β. διατάγματος ὁ τέως καθηγητῆς τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας Κ. Ἀθανάσιος Ρουσόπουλος, ὅστις ἀσχολούμενος ὡς γνωστὸν πρὸ ἑτῶν εἰς τὴν μελέτην τῆς ἀρχαιολογίας ἐξέδοτο κατὰ τὸ... εὐσύνοπτον καὶ περιεκτικωτάτην τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιολογίας πραγματείαν τεκμηριοῦσαν ὅτι οὐδ' εἴς ἴσιν ἐκλήθη ἢ νῦν θέσιν θέλει διαπρέψει ἔλαττον ἢ εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας. Εἰς τὸν καθηγητὴν τοῦτον ἐχορήγησεν ἡ ἀκαδημαϊκὴ Σύγκλητος τὴν ἀναγκαίαν δαπάνην διὰ τὴν εἰς Ἑῶμην ἀρχαιολογικὴν αὐτοῦ περιήγησιν.

Θλιβόμεναι βραδέως μὴ δυνάμενος ν' ἀναγγείλω τὴν κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος τακτικὴν ἐπανάλησιν τῶν παραδόσεων τῆς γενικῆς ἱστορίας. Πρὸ πολλοῦ οὐδὲν ἀκροατήριον τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς ἐφάνη συγκεντροῦν τοσοῦτον πλῆθος φοιτητῶν, ὅσον ἡ αἴθουσα τῶν παραδόσεων τῆς γενικῆς ἱστορίας. Κατὰ τὰς ὥρας τῶν μαθημάτων τοῦ Κ. Βερναρδάκη τὸ Πανεπιστήμιον δλόκληρον ἐφαίνετο συγκυλημένον καὶ συνθλιβόμενον ἐντὸς τῶν παραδόσεων τῆς γενικῆς ἱστορίας. Καὶ μολεταῦτα ἐκ τοῦ ἐνθουσιᾶντος τούτου ἀκροατηρίου ἐγερωθεῖσαι τινες μεμψιμοιρίαι, ὧν αἱ πηγαὶ ἀναζητοῦνται εἰσέτι ὡς αἱ τοῦ Νείλου, ἐπῆνεγκον τὴν διακοπὴν τῶν μαθημάτων τοῦ Κ. Βερναρδάκη πρὸς μεγίστην θλίψιν τοῦ φιλομούσου ἀκροατηρίου του.

Ὁ ἀξιότιμος προκάτοχος μου Κ. Ὀρφανίδης ἐξέθηκε κατὰ τὴν περυσίην λογοδοσίαν του ὀπόσας

κατέβαλε προσπαθείας ὅπως πάσωσιν αἱ δυσάρεστοι αὐταὶ σκηναὶ, ἀλλ' ἐπὶ ματαίῳ, καθότι αἱ παραδόσεις τῆς γενικῆς ἱστορίας εἶχον διακοπὴν καὶ κατὰ τὴν θερινὴν ἐξαμηνίαν τοῦ 1867—1868.

Ὅτε κατὰ τὴν ἐναρξιν τῶν μαθημάτων τοῦ λήξαντος ἔτους ἀνηγγέλθη ἡ ἐπανάληψις τῶν παραδόσεων τούτων, πληροφορηθεὶς ὅτι αἱ σκηναὶ τῆς παρελθούσης ἐξαμηνίας προπαρασκευάζοντο νὰ ἐπαναληφθῶσιν, ἔκρινα συντελεστικὸν νὰ καλέσω τινὰς τῶν καταγγελλομένων ὡς ὑποθαλπόντων τὸ πνεῦμα τῆς μεταξὺ τῶν φοιτητῶν ἀξιοθρηνήτου ταύτης διαιρέσεως καὶ νὰ ἐπιστήσω τὴν προσοχὴν αὐτῶν ἐπὶ τῶν διὰ τὴν διατήρησιν τῆς ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ τάξεως ἐπιβλαβῶν συνεπειῶν τῶν σκηνῶν τοῦ παρελθόντος ἐξαμήνου, ἂν ἄλιν ἐπανελαμβάνοντο. Μετὰ τὰς πρὸς τοὺς νέους τούτους πατρικὰς παραινέσεις καὶ προτροπὰς ἤρξαντο αἱ παραδόσεις τῆς γενικῆς ἱστορίας, ἀλλὰ μετ' αὐτῶν καὶ αἱ δυσάρεστοι ἐριδὲς τοῦ παρελθόντος ἔτους. Μετ' ἀνωφελῆ διττὴν ἀπόπειραν παραδόσεως ὁ κ. Βερναρδάκης διέκοψεν αὐθις τὰ μαθήματα αὐτοῦ, αἱ δὲ ἀρχαὶ τοῦ Πανεπιστημίου μετὰ λύπης, ἀλλὰ καὶ σταθερᾶς ἀποφάσεως ν' ἀποκαταστήσωσι τὴν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ διαταραχθεῖσαν τάξιν, καὶ νὰ στηλιτεύσωσι τὴν ἀξιοθρηνήτην παραγνώρισιν τοῦ καθηκόντος, προέβησαν εἰς ἀνακρίσεις, αἵτινες κατέληξαν εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῶν κυριωτέρων πρωτοῦργων τῶν ταρᾶχων, τιμωρηθέντων ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ τῆς ἐνοχῆς ἐκάστου. Ἄς ἐλπίσωμεν ὅτι οἱ πολῖται τοῦ ἱεροῦ τούτου τῶν Μουσῶν ἐνδικοϊότητος, ἐκτιμῶντες μετὰ τῆς ἐμπροπούσης αὐτοῖς ἐμψυθίαις καὶ σπουδαιότητος τὸν ὕψηλον αὐτῶν προορισμὸν, καὶ προσφέροντες πρῶτοι τὸ παράδειγμα τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τοὺς νόμους τῆς ἐν ἧ' διαγόουσιν ἀκαδημαϊκῆς πολιτείας, περιβάλλοντες δὲ δι' ὅλης αὐτῶν τῆς ἀγάπης τοὺς ὑπὲρ τῆς μορφώσεως τῆς νεολαίας κοπιῶντας μύστας τῆς ἐπιστήμης, θέλουσιν ἀποκρούει εἰς τὸ μέλλον μετ' ἀγανακτήσεως πᾶσαν ἀνευομένην ἀπόπειραν διαταράξεως τῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τάξεως, βυοῦντες τὰ ὧτα αὐτῶν εἰς πᾶσαν πρὸς ἀνανέωσιν τοιούτων ἐπαχθῶν σκηνῶν πρόκλησιν.

Συμφώνως μετὸν νόμον φλς' ηὐξήθη κατὰ πενήκοντα δραχμὰς ὁ μηνιαῖος μισθὸς τριῶν καθηγητῶν, τῶν ΚΚ. Εὐθυμίου Κατσόρη, Βασιλείου Λάκωνος, καὶ Π. Ρομπότου.

B. Ὑφηγηταί.

Εἰς τὴν εὐγενῆ χορείαν τῶν ἀπὸ προηγουμένων ἑτῶν διδασκόντων ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ὑφηγητῶν προστεθήσασιν κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος δύο νέοι ὑφηγηταί, ὁ Κ. Περόγλου εἰς τὴν Νομικὴν Σχολὴν διὰ τὰ

μαθήματα του δημοσίου και του Συναγματού δι-
καίου, και ο Κ. Λέανδρος Δόσιος εις την φιλοσοφί-
κην διά την διδασκαλίαν της χημείας· αμοτέρων
αί παραδόσεις ειλκυσαν πολυαριθμότατον ακροατή-
ριον, υπό ου εξετιμήθησαν επαξίως και μετ' ιδιαιτε-
ρησ εννοίας οι προς την διδασκαλίαν των οικείων
μαθημάτων καταβλήθέντες υπό αυτών επιστημονικοί
αγώνες.

Εκ των παλαιότερων ύφηγητών εδίδεξαν κατά
τό ληξαν έτος, έν τη Θεολογική Σχολή, ο κ. Ζήκος
Ρώσης, έγκυκλοπαιδείαν της θεολογίας· έν τη Νο-
μική οι ΚΚ. Ιωάννης Χατζίσκος και Δημήτριος Γ.
Ράλλης έμπορικόν δικαίον, ο Κ. Αριστείδης Οικονό-
μου πολιτικήν οικονομίαν, και ο Κ. Γιαλιστρας πο-
λιτικήν δικονομίαν· έν δε τη φιλοσοφική, ο κ. Σ. Τζι-
βανόπουλος ιστορίαν των αρχαίων πολιτευμάτων.
Οί λοιποί ύφηγηται, κωλυθέντες εκ της λοιπής αυ-
τών ύπηρεσίας, τινές δε και εξ οικγενειακών λό-
γων, δεν παρέδσαν.

Εις την μισθοδοσίαν του έπιμελητού του βοτα-
νικού τμήματος του φυσιογραφικού μουσείου, ουτι-
νος ή ύπηρεσία εδιπλασιάσθη, απέφασθη να προ-
στεθωσι δραχμαί εξήκοντα κατά μήνα.

Ο βοηθός του μαθήματος της βοτανικής Κ. Αργυ-
ρόπουλος αντικατεστάθη διά του Κ. Α. Νικο-
πούλου.

Ο της φαρμακευτικής χημείας Κ. Ι. Νικολαίδη
διά του Κ. Γιαννακού· και διορίσθη βοηθός του
διασάκτου ο Χρήστος Στριμμενέας επί μηνιαίω μι-
σθώ δραχμών 65.

Καθόν αφορξή την διδασκαλίαν, χαίρομεν δυνά-
μενοι να βεβαιώσωμεν ότι ή έπιμέλεια των κυρίων
καθηγητών σνημιλλάτο καθ' όλον τό έτος προς
τόν υπό των Κ. φοιτητών έπιδειχθέντα ζήλον και
τήν επί μάλλον έπιτεινομένην φιλομάθειαν των α-
κροατηρίων.

Από του έκκαίδεκάτου φοιτητού της νομικής
σχολής μέχρι του γενειώντος της Ιατρικής, της φι-
λοσοφικής, ή της θεολογικής όλίγοι θέλουσιν εύρεθί
σήμερον, οίτινες βλέποντες την ταχύτητα μεθ' ης
οί άριστεύοντες των σφοιτητών αυτών εισελά-
νουνσιν εις τάς αρχάς της πολιτείας ή έπιτυχάνουσιν
έπιζήλου κοινωνικής θέσεως μόλις άρχομένου του
βιωτικού αυτών σταδίου, δεν φιλοτιμούνται να τους
παρακολουθήσωσι, και κλειόμενοι έν τφ πενιχρφ
αυτών σπουδαστηρίω δεν έπιλέγουσιν « ούκ εξ με
τό Μιλτιάδου τράβαιον καθεύδειν. »

Περί της περιουσίας του Πανεπιστημίου και κληροδοτημάτων.

Καθ' ήν έποχήν απέβίωσεν ο άειμνήστos ήμών
συναδέλφος Γεώργιος ο Μαυροκορδάτος, ή εύγενής

αυτου χήρα Κυρία Μαρία Μαυροκορδάτου έσπευσε
ν' αναγγείλη εις την Πρυτανείαν, ότι είχεν έπιφο-
τισθή προφορικώς παρά του άοιδίου συζύγου της
να προσφέρη εις τό Πανεπιστήμιον καταπίστευμα
έκ Καισαροβασιλικών φλ. 600 προς τόν σκοπόν της
διά των τόκων του ποσού τούτου συντηρήσεως ένός
υποτρόφου της Θεολογικής Σχολής.

Έκτοτε ή Κυρία Μαρία Μαυροκορδάτου κατέ-
βαλλε τακτικώς τους έτησίους τόκους του ποσού
τούτου, και δι' αυτών διατηρείτο πρώτον μεν εις ύ-
πότροφος, ένίοτε δε κατ' άπόφασιν της Συγκλήτου
τό ποσόν τούτο διενέμετο εις δύο τοιούτους. Έσχά-
τως δε έλθοῦσα εις Αθήνας ή φιλόμουσος αυτη Κυ-
ρια απέφασσε να καταβάλη όριστικώς εις τό Πανε-
πιστήμιον τό κεφάλαιον αυτό του καταπιστεύματος,
περι ου ουδένα άλλον τίτλον έκεκήμεθα ή τά γεν-
ναία και έλληνικώτατα αυτης ύπερ της προόδου
του Πανεπιστημίου αισθήματα, και ουτως έμέτρησεν
εις τό ταμείον αυτού, προς έκπλήρωσιν της εύσε-
βούς αλλά προφορικής και αυτη μόνη γνωστής βου-
λήσεως του άειμνήστου αυτης συζύγου, Καισαρο-
βασιλικά χρυσά εξάκοντα ή δραχ. 7836, εφ' ο γι-
νόμενοι σήμερον πιστοί έρμηνείς των δια την ά-
κριβή έκπλήρωσιν της έντολής του συζύγου της εύ-
γνωμόνων ύπερ αυτης αισθημάτων άπάντων των
ήμετέρων συναδέλφων άπονέμομεν κατά την έπίση-
μον ταύτην ήμέραν εις την Κυρίαν Μαυροκορδάτου
τάς επί τη τσοσούτον εύγενεί αυτης πράξει όφειλομέ-
νας εύχαριστίας του Πανεπιστημίου.

Ο έν Μασσαλίχ άποβιώσας φιλογενέστατος Κ.
Γεώργιος Τζιτζήνιας, ο επί τσοκατα έτη διατελέ-
σας πρόξενος της Ελλάδος έν τη βασιλίδι ταύτη των
έμπορικών πόλεων, κατέλιπε διά διαθήκης αυτου
χιλία φράγκα ύπερ του Έθνικου Πανεπιστημίου, ά-
τινα άπεστάλησαν άμα τη άποβιώσει αυτου εις τό
ταμείον του Πανεπιστημίου διά της έπιμελείας των
φιλογενεστάτων έκτελεστών της διαθήκης αυτου
Κυρίων Δ. Γ. Τζιτζήνια και Σταματίου Τζιτζήνια,
εφ' ο έκφράζομεν αυτοις τάς εύχαριστίας της Ακα-
δημαϊκής Συγκλήτου.

Οί ήμετέροι προκάτοχοι άνέφερον έν ταίς εκθέ-
σεσιν αυτών τό εκ Καισαροβασιλικών φλωρίων 200
κληροδότημα του έν Βελιγραδίω της Σερβίας κατά
τό 1866 άποβίωσαντος Ιωάννου Κουμανούδη, ά-
δελφου του σοφου ήμών συναδέλφου Κ. Στεφάνου
Κουμανούδη· άλλ' έπειδή οι έκτελεσται ήζίουεν να
μετρήσωσι τό κληροδότημα επί τη προς αυτούς πα-
ραδόσει της άποδείξεως της Πρυτανείας, ύπερ έθε-
ωρήθη άντικείμενον εις τους λογιστικούς τύπους, ά-
νεβλήθη μέχρι τούδε ή εις τό ταμείον του Πανεπι-
στημίου καταβολή του ποσού τούτου.

Βλέποντες επί του προκειμένου κινδυνεύον να έπ-

αληθεύση τό νομικόν άζίωμα, ότι πολλακίς ο τύπος
καταστρέφει την οσίαν, άμα άναδεχθέντες την δι-
οίκησιν του Πανεπιστημίου άνελάβομεν την ευθύνην
να έμπιστευθώμεν εις τόν έν Βιέννη άξιότιμον πρό-
ξενον της Ελλάδος κύριον Μεταξάν την περι της
παραλαβής του κληροδοτήματος ζητουμένην από-
δειξιν, και διά της έπιμελείας αυτου τό κληροδό-
τημα εισήχθη μετ' όλίγας έβδομάδας εις τό του
Πανεπιστημίου ταμείον.

Ο κατά τόν Ιανουάριον του 1869 άποβιώσας ά-
οιδίμος έπίσκοπος Οιτύλου κύριος Προκόπιος, ο διά
του άγνου αυτου πατριωτισμου και των χριστιανι-
κών αρετών διακριθείς και έν ζωή και έν θανάτφ,
κατέλιπε διά διαθήκης αυτου εις τό Πανεπιστήμιον
δρ. πεντακοσίας, εξ ών ο άξιότιμος αυτου αδελφός
κύριος Ευστράτιος Γκιουλέας έμδασε τό έπιβαρύνον
αυτον μέρος ή δρ. διακοσίας πενήκοντα, οί δε άνε-
ψιοί αυτου κύριοι Η. και Γ. Γκιουλέα, ους βαρύνει
τό λοιπόν ήμισυ, ύπεσχέθησαν να πέμψωσι τάς ύ-
πολοίπους δρ. 250 έντός εξαμηνίας.

Πεποίηθαμεν ότι οι κύριοι αυτοι θέλουσι σπεύσει
να καταθέσωσι τό βαρύνον αυτοῦς ήμισυ μέρος του
κληροδοτήματος εις τό ύποκατάστημα της Έθνικης
Τραπεζής, ίνα μη στερηται έπιπλέον τό Πανεπιστή-
μιον της του άοιδίου θείου αυτων αγαθοεργίας.

Ο άξιότιμος ήμων συναδέλφος κ. Μιλτιάδης Βε-
νιζέλος έν τφ κατά την ληξιν της πρυτανικής αυ-
του περιόδου του έτους 1865—1866 έκφωνηθέντι
λόγω άνέφερεν ότι, ο φιλογενέστατος Αθανάσιος
Παπηλ Αντωνίου Κοντός ή Άγιορείτης, εκ Κυθή-
ρων, κατέλιπε διά διαθήκης αυτου εις τό ήμέτερον
Πανεπιστήμιον τόν έν Σύρω κατά την συνοικίαν των
Κρητικών κείμενον οικίσκον του.

Ο αυτος άναπληρών τόν κατά τό ακόλουθον έ-
τος 1866—1867 άναδειχθέντα πρύτανη Κ. Α.
Ραγκαβήν εξέθετο πάλιν διά της λογοδοσίας του,
οτι μεθ' όλας τας έρευνάς, ως αί αρχαι της Σύρου
και ο αυτόθι πληρεξούσιος του Πανεπιστημίου έποι-
ήσαντο, δεν ήδυνήθησαν ουδ' ίχνος ν' άνεύρωσι της
ιδιοκτησίας του μνησθέντος διαθέτου.

Έν τοιαύτη παντελεί άγνοία του κληροδοτήμα-
τος του μακαρίτου Αθανασίου Κοντού διατελοῦμεν,
οτε ο φιλότιμος και φιλογενής αυτου υιός, έλθών
εις Αθήνας χάριν ατομικών αυτου ύποθέσεων, και
προσελθών εις τό Πανεπιστήμιον ίνα έρευνηση περι
της διαθέσεως του κληροδοτήματος του πατρός αυ-
του, έκπλαγείς δε διά την περι της τύχης αυτου
παντελή ήμων άγνοιαν, άνεδέχθη μεταβαίνων εις
Έρμούπουλιν να ύποδείξη προς τόν αντιπρόσωπον του
Πανεπιστημίου τόν κληροδοτηθέντα οικίσκον. Συνε-
πείξ τούτου άνεθέσαμεν εις τόν αυτόθι πληρεξού-
σιον του Πανεπιστημίου τόν άξιότιμον δικηγόρον

Κ. Νικόλαον Παλαιολόγον την φροντίδα να παρα-
λάβη εξ όνόματος ήμων τόν ύποδειχθέντα οικί-
σκον και μās άναφέρη περι της καταστάσεως αυτου.

Ο άκάματος του ήμετέρου Πανεπιστημίου πλη-
ρεξούσιος, έκτελέσας την παραγγελίαν ήμων, παρέ-
λαβε τόν οικίσκον επ' όνόματι του Πανεπιστημίου,
ή δ' έν αυτφ πρό εικοσαετίας κατοικοῦσα χήρα άν-
εφέρθη ζητοῦσα να προτιμηθί εις την ένοικίαν
αυτου και εις τό μέλλον, προσενχεθίσα μάλιστα
και εις τό να τόν αγοράση, εάν άποφασισθί ή έκ-
ποίησις αυτου. Επí τούτφ έγένετο καταμέτρησις
του οικοπέδου έχοντος έν συνόλω έκτασιν τετραγω-
νικών μέτρων 56, ⁹⁸/₁₀₀, εξετιμήθη υπό δύο αρχι-
τεκτόνων, και μένει εις την Ακαδημαϊκήν Σύγκλη-
τον ν' άποφασίσθ, αν δεν συμφέρη μάλλον κατά
την γνώμην και του πληρεξούσιου του Πανεπιστη-
μίου να εκποιηθί ή οικία αυτη ως δυσεπιτήρητος
και δεομένη άλλως ου σμικρας έπισκευής, ή να εκ-
μισθώται εκάστοτε διά λογαριασμόν του Πανεπι-
στημίου βαρυνόμενου διά των εξόδων της συντηρή-
σεως και της έπιβλέψεως.

Έπανειλημμένως παρεκαλέσαμεν τους έν Οδησσφ
και έν Αθήναις έκτελεστάς της διαθήκης του άει-
μνήστου Γεωργίου Μπήκα, ίνα έπισπεύσωσι την
καταβολήν των δρ. 8000 διά τό ύπερ του Πανε-
πιστημίου κληροδότημα του φιλογενους τούτου άν-
δρός. Συνεπείξ της άλληλογραφίας ταύτης έπροκα-
λέσθη γνωμοδότησις νομική περι των άφορώντων
την προκειμένην ύπόθεσιν ζητημάτων, και δι' αυτης
θέλουσιν άρθή οι ένδοιασμοί των Κ. Κ. έκτελεστών.
Όθεν πεποίηθαμεν, ότι τό εις τό Πανεπιστήμιον κλη-
ροδοτηθέν ποσόν θέλει έντός όλίγου μετρηθί εις τό
ταμείον αυτου διά της φιλογενους μερίμνης των τε
έν Οδησσφ και έν Αθήναις έκτελεστών της διαθή-
κης του άειμνήστου Μπήκα.

Εκ δε προηγούμενων κληροδοτημάτων εισεπρά-
χθησαν κατά τό διάστημα της έμης Πρυτανείας·

α. Διά την τετάρτην δόσιν του κληροδοτήματος
του άειμνήστου Ευαγγελή Ζάπα δραχ. 4332.

β. Η διά τό έτος 1867 συνδρομή της φιλογε-
νεστάτης Κυρίας Φραγκούς Αναστασίου Κομνηνου
χήρας Έμμανουήλ Κωνστανσίνου, ήν ήδη άνεβίβα-
σεν ή φιλογενής Κυρία εις έτησίαν δόσιν φρ. 500,
δρ. 575.

Όσον δε γνωρίζομεν, τά γενναία και πατριωτι-
κά αισθήματα της άξιότιμου ταύτης Κυρίας διατη-
ρούνται άμαία ύπερ της προόδου του Πανεπιστη-
μίου, και ουδέμιαν θέλει αυτη παραλείψει εύκαιρίαν
ίνα δώση αυτων έτι τρανώτερα δείγματα εις τό ή-
μέτερον καθίδρυμα, εφ' ο τη άπυεθνομεν κατά την
πανηγυρικην ταύτην και πανελληνιον ήμων συνέ-

λευσιν τὰς βαθυτάτας τοῦ Ἑλληνικοῦ Πανεπιστημίου εὐχαριστίας.

Τὸ παρὰ τοῦ ἐν Ὀδησσῷ ἀποβιώσαντος ἀειμνήστου Ἰωάννου Δούμα κληροδοτηθὲν τῷ Πανεπιστημίῳ ποσὸν ἐκ δρ. 8000 περιορισθὲν εἰς δρ. 7680 διὰ τὴν ἔκπτωσην τοῦ ἐγγωρίου κληρονομικοῦ φόρου πρὸς 4 τοῖς 10, καὶ καταβλήθην δι' ὁμολογίας τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, εἰσεπραχθῆ ληξιάσης ἤδη τῆς ἐν λόγῳ ὁμολογίας.

Γνωστὸν εἶναι ἐκ τῶν προηγουμένων ἐτησίων ἐκθέσεων ὅτι ὁ Κ. Χ. Στεφανόπουλος, ἐκτελεστῆς τῆς διαθήκης τοῦ ἀοιδίου Θεοφάνους, ἀρχιεπισκόπου Μαντινείας, ἐπεφορτίσθη νὰ μετρήσῃ ἐπὶ τῆς ἀξίας τῆς εἰς αὐτὸν κληροδοτηθείσης οἰκίας ἐντὸς τριστίας καὶ ἀτόκως δρ. χιλίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον. Ὁ Κ. Στεφανόπουλος, δι' ἐπιστολῆς του πρὸς τὸν ἀξιότιμον προκάτοχόν μου, ὑπεσχέθη νὰ καταβάλλῃ τὰ χίσιστα τὸ ποσὸν τοῦτο εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, συντέμνων ὅσον οἶόν τε τὸν πρὸς τὴν καταβολὴν ὀρισθέντα χρόνον. Ὅθεν πεποιθήμεν ὅτι, ἐξομαλυνθέντων ἤδη τῶν τυχόν μέχρι τοῦδε κωλυσάντων τὴν καταβολὴν τοῦ κληροδοτήματος αἰτίων, ὁ ἀξιότιμος Κ. Στεφανόπουλος θέλει προσεχῶς πραγματοποιήσῃ τὴν ὑπόσχεσίν του.

Οὐδ' ἐφέτος εἰμεθα εἰς θέσιν ν' ἀναγγείλωμεν τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς ἀφορώσης τὸ ἐκ 10,000 δραχμῶν ὑπὲρ τοῦ Πανεπιστημίου κληροδοτήματός ἐκ Δολιανῶν μακαρίτου Παναγιώτου Τσιροπούλου δίκης. Ἀπὸ τοῦ Μαρτίου 1862 ἡ στρεψοδικία κατῴρθωσε δια μυρίων ἀναξίων μέσων νὰ παρατείνῃ μέχρι τοῦδε τὴν δίκην, ἐκ τοῦ τέρματος τῆς ὁποίας ἐξαρτᾶται ἡ καταβολὴ τοῦ κληροδοτήματος. Τὴν πολιτικὴν φάσιν τῆς ὑποθέσεως διεδέχθη ἡ ποινικὴ, καὶ ἤδη ἀνάκρισις ἐπὶ πλαστογραφίᾳ ἀναβάλλει τὸ πέρας αὐτῆς.

Ὁ πληρεξούσιος τοῦ Πανεπιστημίου δικηγόρος Κ. Εὐταξίουπουλος, ἀπαντῶντων εἰς ἐρώτησιν τῆς Πρωτανείας περὶ τῆς στάσεως τῆς δίκης, βεβαίως διὰ τοῦ ἀπὸ 20 Ἰουνίου 1869 ἐγγράφου του, ὅτι καὶ ἐγγράφως καὶ προφορικῶς ἀνεφέρθη ἐπανειλημμένως πρὸς τε τὸν Εἰσαγγελέα καὶ τὸν ἀνακριτὴν Τριπόλεως παρακαλῶν νὰ ἐπισπευθῇ ἡ ποινικὴ δίκη, ἀλλὰ μέχρι τοῦδε οὐδεμίαν λύσιν εἶδομεν. Ἄς εὐχθημὲν ἵνα δραστηριώτερα ἐνέργεια τῶν ἀρμοδίων ἀρχῶν συντελέσῃ νὰ ἐκτελεσθῇ ἡ τελευταία βούλησις τοῦ μακαρίτου Τσιροπούλου καὶ ἀποδοθῇ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τὸ πρὸς αὐτὸ ὀφειλόμενον.

Τὸ ἐκ πεντακοσίων δραχμῶν κληροδοτήματός τοῦ ἀοιδίου Πρωτοσυγγέλου Θεοδώρητου τοῦ Μαριμαρᾶ μένει εἰσέτι ἀσύναντον διὰ τὴν ὑπὸ τῆς Ἀγαθῆς, χήρας Τρικκαλιώτου, γενομένην κατάσχεσιν ἐφ' ὅλου τοῦ παρὰ τῆ Ἐθνικῆς Τραπεζῆς κατατεθειμένου

χρηματικοῦ τῆς κληρονομίας ταύτης. Μολοντί δὲ ἡ μία τῶν δύο ἀγωγῶν τῆς Κυρίας ταύτης ἀπεφρίφθη ἤδη πρωτοδικῶς, ἡ κατάσχεσις ἐξακολουθεῖ νὰ ὑφίσταται καὶ δι' αὐτὴν, δικασθησομένη καὶ ὑπὸ τοῦ Ἐφετείου, ὡς καὶ διὰ τὴν ἐτέραν ἀγωγὴν, ὅθεν δὲν ἐστάθη δυνατόν εἰς τὸν ἀξιότιμον Κ. Κωνσταντῖνον Βερσῆν, τὸν πληρεξούσιον τῶν ἐκτελεστῶν τῆς διαθήκης, νὰ καταβάλλῃ εἰσέτι τὸ ὀφειλόμενον κληροδοτήμα εἰς τὸ Πανεπιστήμιον.

Περὶ τοῦ πρὸ Ἱετίας καθυστεροῦντος ἐκ φοριῶν δισχιλίων κληροδοτήματος τοῦ ἐν Πέστη τῆς Οὐγγαρίας κατὰ τὸ 1856 ἀποβιώσαντος Κωνσταντῖνου Αὐξεντιάδου ἐπεστείλαμεν ἐπανειλημμένως πρὸς τὸν ἐν Βιέννῃ ἀξιότιμον πρόξενον τῆς Ἑλλάδος Κ. Μεταξᾶν, παρακαλέσαντες αὐτὸν νὰ ἀναθέσῃ εἰς νομικὸν τινὰ τῆς Πέστης τὴν φροντίδα νὰ διεξαγάγῃ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην δικαστικῶς, ὁ δὲ Κ. Μεταξᾶς ἀνέθετο τὴν φροντίδα ταύτην εἰς τινὰ τῶν ἐν Πέστη δικηγόρων.

Ὁ ἀξιότιμος οὗτος Κύριος ἐπεμψεν ἐσχάτως ἑκθέσιν περὶ τῶν ἐνεργειῶν του, καὶ ἄς εὐχθημὲν ἵνα τὰ προτεινόμενα ἐπιφέρωσι τὴν διάσωσιν τοῦ κινδυνεύοντος τοῦτο κληροδοτήματος.

Εἰς οὐχὶ πολλὰ διάφορον θέσιν διάκειται ἡ ὑπόθεσις τῆς κληρονομίας τοῦ ἀποβιώσαντος Εὐστρατίου Μ. Κοτζαμπουέκη. Μεθ' ὅσα ἄλλοτε ἐνηργήθησαν πρὸς ἐξομαλύνσιν τῶν δυσχερειῶν, ἃς οἱ λεγόμενοι κληρονόμοι τοῦ διαθέτου ἤγειραν, δὲν ἦν ὡς ἐκ τῆς διακοπῆς τῶν μετὰ τοῦ ὀθωμανικοῦ Κράτους διπλωματικῶν σχέσεων εὐκόλον νὰ ἐνεργηθῇ τι ἀποτελεσματικῶς κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος. Ἀπὸ τὸν ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου πατριωτικὸν ζῆλον τοῦ ἐν Προύσση Ἑλληνοσ προξένου δυνάμεθα μόνον νὰ ἐλπίσωμεν τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς ὑποθέσεως ταύτης, ἧς οὐ σμικρὸν τὸ ἐνδιαφέρον.

Ἡ ἀφορώσα τὴν κληρονομίαν τοῦ μακαρίτου Δ. Παρρησιάδου δίκη προσεγγίζει εἰς τὸ πέρας τῆς. Ἐκ δὲ τῶν μέχρι τοῦδε πεπραγμένων πρὸς ἀπόκρουσιν τῶν παραλόγων ἀξιώσεων τῶν ὡς κληρονόμων παρουσιασθέντων δυνάμεθα νὰ οἰωνισθῶμεν εὐτυχῆ τὴν προσεχῆ ἀποπεράτωσιν τῆς ὑποθέσεως ταύτης. Οἱ ἀντιδικοὶ τοῦ Πανεπιστημίου ἠτηθέντες ἐνώπιον τοῦ Ἐφετείου, παρ' οὗ ἀπεφασίσθη ὀριστικῶς ἡ περὶ ἀκυρώσεως τῆς διαθήκης τοῦ ἀοιδίου Παρρησιάδου ἀγωγὴ αὐτῶν, προσέφυγον ἐσχάτως εἰς τὸ ἐν Βουκουρεστίῳ ἀκυρωτικὸν δικαστήριον τῶν Ἡνωμένων Ἡγεμονιῶν ζητοῦντες τὴν ἀκύρωσιν τῆς τοῦ Ἐφετείου ἀποφάσεως. Ἡ δίκη, ἂν μέχρι τῆς στιγμῆς ταύτης δὲν ἐδικάσθη, δὲν θέλει ὅμως βραδύνει πιθανῶς νὰ ἀποπερατωθῇ ὑπὲρ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου.

Πεποιθότες δὲ εἰς τὸν εὐγενῆ ζῆλον καὶ τὰ φῶτα τοῦ ἀνευ ὀλικοῦ συμφέροντος ἀναλαβόντος τὴν ὑπεράσπισιν τῆς Πανεπιστημιακῆς ταύτης ὑποθέσεως Κυρίου Γ. Κωσταφόρου, διακεκριμένου νομικοῦ καὶ πολιτικοῦ τῆς Δακίας, δὲν δισταζόμεν νὰ προείπωμεν ὅτι ὁ διάδοχος ἡμῶν θέλει εὐτυχῆσαι νὰ μᾶς ἀναγγείλῃ τὴν ὀριστικὴν αὐτῆς καὶ τελειωτικὴν ἀποπεράτωσιν.

Τὸ ἐκ πρασίνου μαρμάρου λατομεῖον, ὑπὲρ ὁ μακαρίτης Σ. Κλεάνθης κατέλειπεν εἰς τὴν σύζυγον αὐτοῦ, ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ περιέλθῃ μετὰ τὴν ἀποβίωσίν της εἰς ἡμῖσεας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον καὶ τὴν Φιλεκαπιδευτικὴν ἐταιρίαν, κατεσχέθη, ὡς γνωστὸν, ὑπὸ τοῦ Κ. Εὐστρατίου Ἰωνίδου πρὸς πληρωμὴν τοῦ βαρύνοντος αὐτὸ ἐνυποθήκου χρέους τοῦ μακαρίτου Κλεάνθους ἐκ λιρῶν ἀγγλικῶν πεντακοσίων μετὰ τῶν νομίων τόκων. Ἡ Σύγκλητος ἐπιθυμοῦσα νὰ φωτισθῇ ὡς πρὸς τὴν πραγματικὴν ἀξίαν τοῦ λατομείου τούτου, καὶ ἂν δὲν συνέφερον εἰς τὸ Πανεπιστήμιον νὰ πληρῶσῃ αὐτὸ τὸ χρέος μετὰ τῆς Φιλεκαπιδευτικῆς ἐταιρίας, ὅπως διατηρηθῇ ἡ κυριότης τοῦ λατομείου δι' ἀμφοτέρω τὰ καθιδρύματα, διέταξε νὰ γίνη ἀνακοπὴ τῆς κατασχεσεως καὶ ἐν τοσοῦτῳ ἀνέθετο εἰς ἐπιτροπείαν ἐκ τῶν ἡμετέρων συναδέλφων νὰ λάβῃ τὰς ἀπαιτουμένας πληροφορίας καὶ ὑποβάλῃ αὐτάς εἰς ἄλλην αὐτῆς συνεδρίασιν, ὅπως δυνηθῇ ἐν γνώσει ν' ἀποφασίσῃ περὶ τοῦ πρακτέου.

Ἐκ τῶν πληροφοριῶν ἃς ἡ ἡμετέρα ἐπιτροπεῖα ἔλαβε καὶ τῆς μετὰ τοῦ συμβουλίου τοῦ Ἀρσακείου συνεννοήσεως αὐτῆς προέκυψε τὸ συμπέρασμα ὅτι διὰ τὰς δυσχερείας τῆς ἐξορύξεως, ἀπαιτούσης μεγάλης προκαταβολᾶς, δὲν ἐσύμφερον ν' ἀναδεχθῶσι τὰ δύο καθιδρύματα τὸ ἐπιβαρύνον τὸ λατομεῖον χρέος, ἀλλὰ τὸ πολὺ νὰ παρουσιασθῶσιν εἰς τὸν πλειστηριασμὸν καὶ νὰ υπερθεματίσωσι μέχρι 6000 δρ. Τὴν γνώμην ταύτην παραδεχθεῖσα ἡ Ἀκαδημαϊκὴ Σύγκλητος ἀνέθεσε τὴν ἐκτέλεσίν της εἰς τὸν ἐν Σύρῳ πληρεξ. ἡμῶν δικηγόρον Κ. Παλαγιολόγον· ἀλλ' ὁ πλειστηριασμὸς ἐφθασε καὶ ἀπεπερατώθη εἰς ἀνωτέραν προσφοράν καὶ τὸ λατομεῖον κατεκυρώθη εἰς τὸν ἐπιδιώκοντα δανειγτὴν Κ. Ε. Ἰωνίδην ἀντι δρ. 9000.

Τὸ ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Ἰωάννου Σούτζου κληροδοτηθὲν οἰκόπεδον ἐν Πάτριας ἀποφέρει ἐτήσιον μίσθωμα μὴ ἀναβαῖνον εἰς τριακοσίας δραχμάς, δυσανάλογον ὄλως πρὸς τὸ κεφάλαιον τῆς σημερινῆς ἀξίας του. Τὴν προφανῆ ταύτην ζημίαν τοῦ Πανεπιστημίου βλέπων ὁ ἐν Πάτριας ἀξιότιμος τοῦ Πανεπιστημίου πληρεξούσιος δικηγόρος Κ. Πανουσιᾶς Χοιδᾶς ἐξέφρασεν ἡμῖν τὴν γνώμην, ὅτι διὰ τὴν σήμερον ἐμπορικῶς ἐπιζήτητον θέσιν τοῦ οἰκοπέδου τούτου συμφέρει εἰς τὸ Πανεπιστήμιον ν' ἀνεγείρῃ

δύο ἀποθήκας, ὧν ἡ ἐτησίᾳ ἐκμίσθωσις θέλει ἀποφέρει πρόσοδον σπουδαίαν καὶ βεβαίως ἀνωτέραν τῶν συνήθων τόκων τοῦ πρὸς τὴν οἰκοδομήν δαπανητέου ποσοῦ· θεωρήσας τὴν γνώμην ταύτην λίαν ἡμῖν συμφέρουσαν ὑπέβαλον τῇ ἀκαδημαϊκῇ συγκλήτῳ, ἧτις παρεδέξατο αὐτὴν ἀνευ δισταγμοῦ. Κατὰ συνέπειαν ἀνετέθη εἰς δύο ἀρχιτέκτονας ἡ φροντίς νὰ συντάξωσι σχέδιον τῶν δυναμένων ν' ἀνεγερθῶσιν ὑποθηκῶν, καὶ προϋπολογισμὸν τῆς δαπάνης. Κατὰ τὸ γενόμενον σχέδιον δύνανται ν' ἀνεγερθῶσι τέσσαρες ἀποθήκαι ἀντι δραχ. 22,375, 25, ἐξ αὐτῶν δὲ θέλει εἰσπράττεται σήμερον μηνιαῖον μίσθωμα δραχ. 160—180, βραδύτερον δὲ εἶτι πλεῖον. Εἰς τὸν ἀξιότιμον διάδοχόν μου ἀπόκειται νὰ προνοήσῃ περὶ τῶν περαιτέρω.

Ἐκ τῆς περυσινῆς ἐκθέσεως τοῦ προκατόχου μου κ. Θ. Ὀρφανίδου ἐγένετο γνωστὸν, ὅτι ὁ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῆς Αἰγύπτου φιλογενέστατος κ. Γεώργιος ὁ Ἀβέρωφ, φλεγόμενος ὑπὸ τοῦ ἀσθέτου ἐκείνου πατριωτικοῦ πυρός, δι' οὗ ἀπεθανατίσθησαν ἄλλοτε μὲν οἱ Ζωσιμάδαι καὶ οἱ Καπλᾶναι, ἐσχάτως δὲ οἱ Χατζῆ Κῶσταί καὶ οἱ Στουρνάραι, καὶ ἐφιέμενος νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἐξωτερικὴν διακόσμησην τοῦ διὰ τῶν γενναίων συνδραμῶν τῶν ἀπανταχοῦ ὁμογενῶν τε καὶ φιλελλήνων ἀνεγερθέντος Ἑλληνικοῦ Πανεπιστημίου, συνέλαβε τὴν ἑλλησινικωτάτην ἰδέαν τῆς ἰδίως αὐτοῦ ἀναλώμασιν ἐκκτέρωθεν τῆς κλίμακος τοῦ Πανεπιστημίου ἀνδρίσσεως δύο κολοσσίων ἀνδριάντων, παριστώντων τοῦ μὲν τὸν πολιτικὸν πρωτομάρτυρα τῆς Ἑλληνικῆς παλιγγενεσίας Ῥήγαν τὸν Φεραῖον, πρῶτον συλλαβόντα καὶ παρασκευάσαντα τὴν ἥρωϊκὴν καὶ μυθῶδη σχεδὸν τότε φαινομένην ἰδέαν τῆς Ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας, τοῦ δὲ, τὸν θρησκευτικὸν πρωτομάρτυρα, τὸν ἀοιδίμον οἰκουμενικὸν πατριάρχην Γρηγόριον, εὐκλεᾶ τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολῆς ἐκκλησίας ἀρχηγόν, ὅστις, ὡς ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς, τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θείᾳ ὑπὲρ τῶν προβάτων, προσέθετο τὸν μαρτυρικὸν αὐτοῦ θάνατον καλὸν καὶ ἀξιομίμητον παράδειγμα πρὸς τοὺς τότε εἰς τὸν αἰματοφόρτον κατὰ τοῦ τυράννου ἀγῶνα ἀποδυομένους ἀδελφοὺς ἡμῶν.

Ἡ ἀκαδημαϊκὴ σύγκλητος, εἰς ἣν ὑπεβάλομεν τὴν εὐγενῆ ταύτην ἀπόφασιν τοῦ κ. Ἀβέρωφ, ἐπικροτήσασα εἰς τὴν φιλογενῆ ταύτην καὶ φιλόκαλον τοῦ ἀνδρὸς πρότασιν, διώρισεν ἀμέσως, τῇ ἡμετέρᾳ προτάσει, ἐπιτροπεῖαν συγκειμένην ἐκ τῶν κκ. Γερασίμου Μεταξᾶ, ταγματάρχου τοῦ μηχανικοῦ καὶ ὑπασπιστοῦ τῆς Α. Μ., Λυσάνδρου Καυταντζόγλου, τακτικοῦ τοῦ Πανεπιστημίου ἀρχιτέκτονος, καὶ Ε. Τσίλλερ, ἀρχιτέκτονος τῆς ἐν Ἀθήναις ἀνεγειρομένης Σιναίας ἀκαδημίας, ὅπως λαμβάνουσα ὑπ' ὄψιν τὴν πρότασιν τοῦ κ. Ἀβέρωφ ἐκφράσῃ τὴν γνώμην αὐ-

της περι της θέσεως, εν η αρμόζει να εγερωθωσιν οι ανδριάντες, περι του υψους των βάθρων και του μεγέθους των ανδριάντων, περι της προϋπολογιζόμενης δαπάνης, και περι του καλλιτέχνου, εν εθεώρει επιτηδειότερον εις εκτέλεσιν του έργου, αν δεν ευρισκε σκοπιμωτέραν την διά διαγωνισμού εκλογήν αυτού. Επειδή δε η ιδέα της κατά την πρόσοψιν του Πανεπιστημίου ανεγέρσεως δύο ανδριάντων ανήκεν εις τους την ελλην οικοδομήν σχεδιογραφήσαντας και εκτελέσαντας κυρίους Χριστιανόν και Θεόφιλον αδελφούς Χάνσεν, πριν η προβή εις τα της εκτελέσεως, η διορισθείσα επιτροπή εκρινεν αρμόζον και τη ένότητι της εκτελέσεως λυσιτελές ν' άκουσθη προηγουμένως και η γνώμη αυτών εφ' όλων των διαληφθέντων ζητημάτων, ως και επί του ζητήματος της ανιδρύσεως τρίτου ανδριάντος του αοιδίμου Αδαμαντίου του Κοραή.

Ο κ. Θεόφιλος Χάνσεν, νυν πρώτος αρχιτεκτονικός σύμβουλος του τμήματος των δημοσίων έργων εν Βιέννη, μετά προηγουμένην προς τον κ. Χριστιανόν Χάνσεν συνεννόησιν, εκφράσας τας ευχαριστίας αυτού προς την πρυτανείαν διά το λεπτόν αισθημα, εζ ου αυτή τε και η επιτροπή όρμηθείσαι τω απεύθυναν την προκειμένην ανακοίνωσιν, έρωτα αν μη υπάρχούσης θέσεως καταλλήλου προς τοποθέτησιν μεμονωμένου τρίτου ανδριάντος απέναντι του Πανεπιστημίου, δεν θεωρούμεν προτιμότερον, αντί τριών μεγάλων ανδριάντων, να ανεγερθωσι τέσσαρες, ητοι εκτός των εκατέρωθεν της εξωτερικής κλίμακος δύο μεγάλων, έτεροι δύο μικρότερων διαστάσεων εκατέρωθεν της πύλης της εισόδου του Πανεπιστημίου, υπό τον ήπτον όρον να παριστώσιν ουτοι δύο αρχαίους της Ελλάδος σοφούς, υπερ διά της εις τους τρεις μεγάλους ανδριάντας απαιτουμένης δαπάνης 100,000 περίπου δραχμών είναι έφικτόν να κατορθωθῃ. Πέμπει δε συγχρόνως σχέδιον των διαστάσεων των επί της πλατείας δύο ανδριάντων υπερεχούσας κατά πολύ των του αρχαίου σχεδίου.

Προστίθην επί τέλους, ότι, μη έγκρινομένης της περι των δύο μικρότερων ανδριάντων προτάσεως, ήτον ευχής έργον να μετασκευασθῃ η πρό 32 ετών προσωρινώς διά κοινών κεράμων επιστεγασθείσα στέγη του Πανεπιστημίου, αντικαθισταμένων αυτών διά κεράμων αρχαίου ρυθμού, υπερ, εν ω εξασφαλίζει αφ ενός το οικοδόμημα μετά της εν αυτω βιβλιοθήκης και των λοιπών πολυτίμων συλλογών, συνάδει μάλλον αφ' άλλου προς το σύνολον του αρχαϊκού τύπου της οικοδομής.

Τας παρατηρήσεις ταύτας του κ. Θεοφίλου Χάνσεν, υποστηριζόμενας υπό της ημετέρας επιτροπής, έσπευσαν να υποβάλω εις την ακαδημαϊκήν σύγκλητον, ητις, έγκρίνασα την επί του παρόντος ανέγερ-

σιν των δύο κολοσσιαίων ανδριάντων εκατέρωθεν της εξωτερικής κλίμακος, αφήκεν υπό σκέψιν την περι του τρίτου η των άλλων δύο μικρότερων, και ανέθηκεν εις την πρυτανείαν την περαιτέρω φροντίδα της εκτελέσεως του έργου, όρίσασα ήτώς προς τουτο τους και υπό του κ. Χάνσεν και της επιτροπής συστηθέντας ημετέρους γνωστούς καλλιτέχνας κκ. Ιω. Κόσσον και Γ. Φυτάλην.

Επί τη βάσει των υπό του Κ. Χάνσεν και της ημετέρας επιτροπής προταθέντων, υπό δε της ακαδημαϊκής Συγκλήτου έγκριθέντων όρων, συμφωνήσαμεν μετά των αγαλαματοποιών Κ. Κ. Ιω. Κόσσου και Γ. Φυτάλη, αναθέντες του μὲν Ρήγα Φερζίου την ανέγερσιν εις τον Κ. Ιω. Κόσσον, κατά την έφρσιν αυτού, την δε του πατριάρχου Γρηγορίου εις τον Κ. Γ. Φυτάλην, επί τιμήματι δι' έκαστον ανδριάντα δρ. 34,000, πληρωτέων εις πέντε δόσεις, ητοι το εν έκτον η δρ. 5666, ⁶⁶/₁₀₀ άμα τη υπογραφή του συμβολαίου, έτερον έκτον άμα αποπερατωθῃ το πρόπλασμα κατά το σχέδιον και την άρεσκείαν της επιτροπής, έτερα δύο έκτα θέλουσι δοθῃ κατά την διάρκειαν της εργασίας των ανδριάντων, και τα τελευταία δύο έκτα η δραχ. 44, 333 και 32 άφου οι ανδριάντες στηθώσι και παραδοθώσι τετελεσμένοι κατά το δοθέν αυτοις σχέδιον, και υπό τον όρον της άρεσκείας της των αρχιτεκτόνων επιτροπείας.

Και ο μὲν Κ. Ιω. Κόσσος αποπερατώσας το πρόπλασμα προπαρασκευάζει ήδη την επί του μαρμάρου εργασίαν.

Ο δε Κ. Γ. Φυτάλης, ύστερήσας όπωσούν ένεκα των αναφυσισών δυσχερειών περι την ανεύρεσιν θετικών πληροφοριών ως προς το είδος και τα χαρακτηριστικά του αοιδίμου Πατριάρχου, ούτινος πρό καιρού την σύγχρονον εικόνα μάς ύπεσχεθήσαν να μάς αποστείλωσιν εκ Κωνσταντινουπόλεως, μετά διαφόρους δε δοκιμασίας και άλλεπάλληλα μικρού μεγέθους σχέδια, ών ένεκρίθη εν όριστικώς υπό της επιτροπείας, ασχολείται ήδη εις τον σχηματισμόν του όριστικού προπλάσματος.

Λεπτομερής πίναξ των κατά το λήξαν ακαδημαϊκών έτος εισπράξεων και δαπανών υπό στοιχ. Α. παραρτάται εν τέλει της παρούσης εκθέσεως μετά του προϋπολογισμού του λήξαντος έτους, όθεν περιοριζόμεθα να σημειώσωμεν ένταύθα συνοπτικώς όσα κατά την από 31 Αύγουστου 1867 εκθεσιν του λογιστου του Πανεπιστημίου Κ. Ιωάννου Νικολαΐδου εκειντο εν τη έθνικη Τραπεζη και τω ταμείω του Πανεπιστημίου, και όσα εισεπράχθησαν η εδαπανήθησαν επί της έμης Πρυτανείας.

Εσοδα.
Τη 1 Σεπτεμβρίου 1868, οτε ανέλαβον την διοί-

κηνσιν του Πανεπιστημίου, ύπήρχον εν τω ταμείω του Πανεπιστημίου	δραχ. 74, 68
Όμοίως παρά τη Έθν. Τραπεζη εις έντοκον κατάθεσιν	» 800, 59
	<hr/> 875, 27

Εκ τούτων αφαιρούνται δραχμαί έπτὰ και λεπτά έβδομήκοντα πέντε, ως το Πανεπιστήμιον άφρειλεν εις την Έθν. Τράπεζαν δι' άνοικτου λογαριασμου	» 7, 75
υπόλοιπον καθαρόν	» 867, 52

Εισεπράχθησαν δε κατά την έτησίαν περίοδον της έμης Πρυτανείας εκ τε της περιουσίας του Πανεπιστημίου και εκ διαφόρων κληροδοτημάτων παλαιών τε και νέων,

1 από μερίσματα 363 μετοχών της Έθν. Τραπεζής	» 54, 486, 30
2 από Υπουργείον Εκκλησιαστικών δι' έξοδα διδασκαλίας	» 3, 793, 05
3 από διαφόρους όφειλέτας	» 410
4 » κληροδότημα Γ. Τζιτζήνια	» 4, 120
5 » » Ιω. Κουμανούδη	» 2, 228, 60
6 » » Ευαγγέλη Ζάπα	» 1, 332
7 » » Γ. Μαυροκορδάτου	» 7, 836
8 » » Φραγγοϋς Κομνηνου	» 575
9 » » Ιεραπόλεως	» 802, 05
10 » » Επισκόπου Οϊτύλου	» 250
11 » Υπουργείον Εκκλησιαστικών δι' έξοδα γραφείου	» 2, 580, 95
12 Ποιητικόν διαγωνισμόν Ιω. Βουτζινά του 1869	» 4, 800
13 από κληρωθείσας όμολογίας του Έθν. δαν. των 28,000,000	» 4, 680
14 από Υπουργείον Εκκλ. δι' έξοδα, φάρμακα κτλ. Αστυκλινικής	» 5, 938, 74
15 από τόλους δανείων και καταθέσεων	» 18, 702, 24
16 από διδακτορικά διπλώματα, αποφοιτητήρια, ανανεώσεις, και έγγραφάς	» 12, 742
17 από την λήξαν όμολογίαν της Τραπεζ. διά κληροδότημα Ιωάννου Δούμα αριθ. 383 της 6 Δεκεμβρίου 1868.	» 7, 680
18 από ένοίκιον οικίας Μανούση	» 3, 000
19 όμοίως οικίας Χ. Ευθυμίου η μαυειτηρίου	» 2, 700
20 όμοίως οικίας Γ. Ψίμα	» 900

» 131,424, 42

Εκ μεταφοράς	δραχ. 131, 424, 42
21 αποθήκας Μακρή	» 5, 918, 60
22 οικόπεδον Πατρών Ιωάννου Σούτζου	» 225
23 προξενικόν κατάστημα Βουκουρεστίου	» 4, 614, 70
24 οικίαν Κατριμάτζου	» 2, 135, 60
	<hr/> » 441, 318, 32

Εξοδα.
Εκ των χρημάτων τούτων ήγοράσθησαν τη προτάσει του ημετέρου λογιστου Κ. Ι. Νικολαΐδου 122 όμολογία του έθνικου δανείου των 28,000,000 πραγματικόν κεφάλ. δρ. 224 και όνομαστικόν άξία εκάστη δρ. 280 με τόκον προς 9 0/0 » 27, 328, 50
Εδανείσθησαν αποφάσει της Συγκλήτου » 500
Εδαπανήθησαν.

1 Εις τοποθέτησιν των κεραυναγωγών	» 2, 770, 50
2 εις κατασκευήν δεξαμενής του χημείου	» 206, 40
3 δι' εισαγωγήν αεριόφωτος εις το χημείον	» 474, 55
4 εις καταρτισμόν φαρμακ. φροντιστηρίου	» 4, 256
5 διαφόρους επισκευάς του ανατομικού άμφιθεάτρου	» 431, 60
6 έξοδα διδασκαλίας	» 4, 362, 24
7 αγοράν και δέσιμον βιβλίων της βιβλιοθήκης	» 6, 797, 05
8 εις έξοδα διάφορα διά του ύπουργείου των Εκκλησιαστικών	» 4, 627, 40
9 εις ποιητικόν διαγώνισμα Βουτζινά	» 4, 908, 70
10 εις αγοράν χειρουργικών όργάνων και άλλων αναγκαίων του χημείου	» 4, 649, 92
11 αποστολή του καθηγητου της βοτανικής εις Πετρούπολιν,	δραχ. 4, 925, 10
12 συνδρομή διά την μετάδασιν του κ. Ρουσοπούλου εις Ρώμην,	» 1, 500
13 δικηγορικά δικαιώματα Κ. Α. Κιάππε	» 150
14 έτησίαν άμοιβήν 2 νυκτοφυλάκων	» 720
15 άμοιβήν κλητήρων Δημοπούλου και Χάνοζα	» 200

δραχ. 55,507,93

Ἐκ μεταφορᾶς δραχ. 55,507,93		Ἐκ μεταφορᾶς δραχ. 117,590,30	
16	δαπάνη τῆς δίκης Παρρησιάδου »	591,85	
17	ἀσφάλισμα οἰκίας Κατριμάτζου »	278,50	
18	τῷ κ. Παύλῳ Λάμπρῳ εἰς ἐξόφλησιν πινακῶν τῆς νομισματικῆς συλλογῆς »	4,189,53	
19	δαπάνη διατηρήσεως τοῦ μεγάλου ὥρολογίου »	240	
20	δαπάνη μνημοσύνου εὐεργετῶν »	224,90	
21	βυζήθημα διὰ τὸν ἀποθιῶσαντα φοιτητὴν Δαγγρὲν »	150	
22	ἀγορὰ καὶ ἐξόδα σιδηροῦ κιβωτίου »	2,500,25	
23	φόρους οἰκοδομῶν »	375	
24	ἐνοίκιον ὕδατος τριῶν οἰκιῶν »	240	
25	τύπωσιν καὶ δέσιμον λογοδοσίας »	4,385,15	
26	δικηγορικὰ ἐξόδα κληροδοσίας Κλεάνθους »	233	
27	τρία ἐρμάρια χειροῦρ. συλλογῆς »	520	
28	ἀμοιβὴ λογιστικοῦ ὑπαλλήλου διὰ τὴν ἐξέλεξιν τοῦ ἀπολογισ. »	120	
29	τέλη ταχυδρομικὰ »	294,20	
30	διάφορα μικρὰ ἐξόδα »	964,20	
31	ἐξόδα ἐπισκευῆς οἰκιῶν »	954,20	
32	ἀγορὰ νομισμάτων ἀπὸ Κ. Π. Λάμπρον »	750	
33	δέσιμον καταλόγου νομισμάτων »	406	
34	ἐξόδα βοταν. κήπου διὰ τὰς ἐπιγραφὰς »	500	
35	Βοηθήματα. Παπασλιώτη συνδρομὴ ἐτησίᾳ »	600	
36	Α' τόμ. πλουτολογίας ἀντίτιμον 118 σῶμ. »	4,000	
37	Ἐνοχικοῦ δικαίου τόμοι δύο, σῶματα 45 »	4,000	
38	Γ' τόμ. Ἑλλ. ἱστορίας 100 σῶμ. »	4,000	
39	Ποινικῆς νομοθεσίας τόμος Α' καὶ Β' »	720	
40	εἰς τὸ δημοτικὸν νοσοκομεῖον »	5,000	
41	» τὴν ἀρχαιολογικ. ἐταιρίαν »	1,000	
42	» τὸ ὀφθαλμιατρεῖον »	4,000	
43	περιηγητοῦ Ἀθηναίων σῶμ. 50 »	200	
44	συνδρομὴ εἰς τὸν ἐν Παρισίοις Ἑλληνικὸν σύλλογον »	472	
45	εἰς ὑποτρόφους τοῦ Πανεπιστημ. »	12,515	
46	» Ἀστυκλικῆς φάρμακα κτλ. »	6,094,74	
47	» τόκους δανείου τοῦ ἀνοικτοῦ λογαρ. »	413,85	
48	» μισθοὺς ὑπαλλήλων »	49,450	
			δραχ. 117,590,30

49	» φυσιογραφικ. μουσείου προσωπικὸν καὶ ἐξόδα συντηρήσεως »	7,667,30
50	» τὸ δευτέρον τμήμα τοῦ Μουσείου ἢ τὸ φυτογραφικ. »	1,846,60
51	» τέλη δικαιομ. ἢ ἀμοιβῶν τῶν κλητῆρων »	2,432,80
52	» φωτισμὸν δι' ἀερίφωτος »	4,312,94
		δραχ. 134,849,95
		ὑπόλοιπον δραχ. 6,468,37

Ἐξ ὧν μένουσιν ἐν τῷ ταμείῳ	δραχ. 4,477,17
Παρὰ τῇ Ἐθνικῇ τραπέζῃ ἐντόκως »	5,000
Ἐκπιπτομένων 8 δραχ. καὶ λεπτῶν	
80 ἀς ὀφείλει τὸ Πανεπιστήμιον εἰς ἀνοικτὸν λογαριασμὸν	8,80

μένουσι δραχ. 6,468,37
ἀς ὁ διάδοχος ἡμῶν εὔρεν ὡς ὑπόλοιπον εἰς μετρητὰ παρὰ τῇ Ἐθνικῇ Τραπεζῇ καὶ ἐν τῷ ταμείῳ τοῦ Πανεπιστημίου ἐκ τῶν περισσευμάτων τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ τούτου ἔτους.

Εἰς τὴν κυρίαν Εὐφροσύνην Σαρδέλη, ὀφείλουσαν δραχμάς 8,000 ἐκ τῆς ἐξωνήσεως τοῦ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον ἐπιβάλλοντος μέρους τῆς πατρικῆς αὐτῆς οἰκίας, ἐδόθησαν ἐπανειλημμέναι προθεσμιαὶ πρὸς καταβολὴν τῶν καθυστερούμενων τόκων τοῦ 1868. Ἡ τελευταία προθεσμία ἔληξε τὴν 31 Ὀκτωβρίου ε. ἔ.

Ὁ Κ. Στεφανίδης ἰατρὸς καθυστερεῖ ὡσαύτως τοὺς τόκους τῆς ἐκ δραχμῶν 8,000 ὀφειλῆς αὐτοῦ, ἀπόκειται δὲ εἰς τὸν ἀξιώσιμον διάδοχόν μου νὰ προνοήσῃ περὶ τῆς εἰσπράξεως ἀμφοτέρων τῶν καθυστερημάτων τούτων.

Ὁ ἀπολογισμὸς τῆς διαχειρίσεως τοῦ προκατόχου μου διὰ τὸ ἔτος 1867 — 68 ἐξελεγχθεὶς ὑπὸ τῆς ἐπι τούτω διορισθείσης ἐπιτροπῆς εὐρέθη καλῶς ἔχων.
("Ἐπιτετατὸ τέλος.")

Ο ΔΑΝΤΗΣ.

(An historical Sketch illustrating of the life and times of Dante Alighieri with an outline of the legendary history of Hell, Purgatory and Paradise previous to the Divina Commedia by Margaret Albana Mignaty. Florence 1865.) Ἦτοι, ἱστορικὸν σχέδιον πρὸς διασφάριον τοῦ βίου καὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Δάντου Ἀλιγερῖου, ὃ προσετέθη καὶ σύντομος ἔκθεσις τῶν προγενέστερον τῆς Θεῆας Κωμωδίας παραδεδομένων περὶ Κολάσεως, Καθαρησίου Πυρὸς καὶ Παραδείσου, ὑπὸ τῆς κυρίας Μ. Ἀλθάνας Μηναίτη. Ἐν Φλωρεντίᾳ 1865.

§ ἀ.

Ἡ Ἰταλία κατὰ τὸν περλεθόντα Μάγον (*) ἐν τῇ νέᾳ αὐτῆς πρωτεύουσῃ τῇ Φλωρεντίᾳ ἐπανηγύρισε τὴν ἐξακκοσιετηρίδα τοῦ μεγάλου ποιητοῦ τῆς, τοῦ Δάντου, οὗτινος ἔστησε καὶ ἀνδριάντα ἐν τῇ πλατεῖᾳ τῇ ἀπέναντι τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἐσταυρωμένου οὕσης τὸ Αὐσόνιον Πάνθειον περικλείον πολλῶν ἐξόχων ἀνδρῶν τῆς ὠραίας χερσονήσου τὴν κόριν, οἷον τοῦ Μακιαβέλλη, τοῦ Ἀλφιέρη καὶ ἄλλων διαπρεψάντων ἐπὶ τε ταῖς ἐπιστήμαις καὶ ταῖς τέχναις τοῦ καλοῦ. Ἐνταῦθα ὑπάρχει καὶ τάφος κενός καὶ ἐπὶ τούτου μνημεῖον μεγαλοπρεπὲς ἵδρυται μετ' ἐπιγραφῆς χρυσοῖς ἐγγεγλυμμένης γράμμασι καὶ ἐπιτασσούσης τῷ προσπελάζοντι γόνου κλίνειν καὶ τιμᾶν τὸν ὑψιπέτην ποιητὴν «onorate l' altissimo Poeta». Αὕτη εἶναι ἡ φωνὴ τῆς ἐπὶ τῷ ἀδικῷ ἐκείνου ἐξοστρακισμῷ μεταμελουμένης πατρίδος, ἧτις ἐν ἡμέραις μὲν ἐθνικῆς ταπεινώσεως καὶ ὑποδουλώσεως κενότατον ἤγειρεν, ἐν δὲ τῇ ἀκμῇ τῆς ἐθνικογενεῖας τοὺς ἀπὸ τῶν Ἀλπεων μέχρι τοῦ Αἰλυβαίου μίαν γλῶσσαν λαλοῦντας καὶ ἐν μιᾷ καὶ ἀδιασπάστῳ ὁλομελεῖα συνεχομένους ἐν τῷ κόλπῳ αὐτῆς συναγαγούσα, παρεσκευάσε τῷ Ἀλιγερῖῳ τὴν ὀφειλομένην αὐτῷ ἀποθῆωσιν. Κατὰ τὴν αὐτὴν δὲ στιγμὴν τὰ ἐν τῇ γῆ τῆς ἐξορίας ἐπαναπαύμενα τοῦ Ποητοῦ ὄστα ἐσκήριθησαν, καὶ τὸ πῶμα τοῦ μνήματος ἀνατρεψάντα φανερὰ ἐγένοντο τοῖς ἐν τῇ πάλαι ἔδρᾳ τῶν Βυζαντινῶν Ἐξάρχων συνωθουμένοις προσκυνηταῖς τῶν λειψάνων τοῦ ἀνδρός, τοῦ διὰ τοῦ διορατικοῦ νοός του προκαταλαβόντος τὰς μεταγενεστέρας γενεὰς ὁμολογούσας ὅτι

A veder tanto non surse il secondo—

καὶ διὰ τῆς ὑψηλῆς φαντασίας του δημιουργήσαντος τὸ ποίημα

Al quale ha posto mano e cielo e terra (1)

(*) Σημειώσμεν ὅτι ἡ μικρὰ αὕτη διατριβὴ συνεγράφη καθ' ἕτος ἐξεδόθη καὶ τὸ πόνημα οὗτινος προτάσσουσαν τὴν ἐπιγραφὴν.
(1) Ὁ Δάντης ἄγων τὸ 56 τῆς ἡλικίας του ἔτος ἀπέβισε τῷ 1321 ἐν Ραυέννῃ παρὰ τῷ ξενιστῶν αὐτὸν ἐξόριστον καὶ τότε ἠγεμονεῦοντι Γουίδω τῷ Πολεντιανῷ· ἐτάφη δὲ ἐν τῇ αὐτῇ Μονῇ τῶν Φραγκισκάνων. Τῷ 1483 Βερνάρδος ὁ Βέμβος, πατήρ τοῦ περιφίμου Καρδινάλιου, διατελῶν ἐν Ραυέννῃ πραιτωρ κατ' ἐντολὴν τῆς Ἑνετικῆς Πολιτείας ἀνεκαίνισε τὸ μνημεῖον. Νέον ἔκτισε καὶ μεγαλοπρεπέστατον τῷ ἀνήγειρε τῷ 1780 ὁ Καρδινάλιος Λουδοβίκος ὁ Οὐαλέντιος. Φαίνεται ὅτι, ἐπισκευαζομένης ποτὲ τῆς Ἐκκλησίας, εἰς τῶν μοναχῶν πρὸς περισσοτέραν ἀσφάλειαν ἐξήγαγε τὸ μνημεῖον τὰ ὄστα καὶ κλείσας ἐν θύκῃ ἔκρυψε ἐντὸς τοῦ τοίχου, ὃ ὁποῖος ἐσχάτως διαβρῆθητε ἀπεκάλυψε τὸν ἐν τῷ κόλπῳ του θησαυρὸν, περὶ οὗ ἑδεδείχθη ἔγγραφο μαρτυρικὸν ἐκ χειρὸς τοῦ ἀποκρῦψάντος φράτορος. Τὸ περιστάτικόν τοῦτο αἰνιττόμεθα ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἄρθρῳ. Οἱ Φλωρεντινοὶ ἐξήτησαν τὴν κόριν τοῦ Ποητοῦ τῶν τῷ 1429· ἐπανελάσαν δὲ τὰς παρακλήσεις των κατὰ τὴν 19. ἑκατονταετηρίδα καὶ προσφάτως μετὰ τὴν σύστασιν τοῦ Ἰταλικοῦ Βασιλείου, ἀλλὰ μάρτην. Τὸ δημαρχεῖον τῆς Ραυέννης ἀπεποιήθη γὰρ στερηθῆναι τοῦ πολυτίμου κειμηλίου του.

Ὁ κενός ἐκεῖνος τάφος ἐντὸς τοῦ Ναοῦ καὶ ὁ ἀνδριάντς τοῦ ὑπεροπτικοῦ Γιβελλίνου ἐκτὸς, ὑποσημαίνουσι δύο διακεκριμένας ἐποχὰς τῆς Ἰταλικῆς ἱστορίας καὶ βιολογίας· τὴν τῆς διαίρεσεως καὶ τοῦ φατριασμοῦ ὃ μὲν, τὴν τῆς ὁμονοίας καὶ τῆς ἐθνικῆς ἐνότητος ὃ δὲ. Ἐξηγουμένθα.

Περὶ τὰ μέγα τοῦ IB. αἰῶνος ἐπὶ τῆς Ὀνεσταουφινικῆς ἢ Σουηβικῆς δυναστείας, αἱ ἀξιῶσεις καὶ αἱ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ἐπιχειρήσεις τῶν Γερμανῶν αὐτοκρατόρων κατεβορῦθησαν τοὺς φιλοτιμουμενοὺς νὰ διασώσῃ τὴν ἑαυτῶν ἐλευθερίαν Δήμους, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐπτόησαν τὸ φιλόποπτον καὶ φίλαρχον τῶν Ρωμαίων Ποντιφίκων. Ἐντεῦθεν ἐπήγαγεν ἡ ἀντενέργεια, ἧς ἡ ἐπισημοτέρα ἔκφρασις ἐγένετο ἡ *Λομβαρδικὴ συμμαχία*, ἡ καὶ ὑποδηλοῦσα τὸν πρῶτον παλμὸν καὶ σπινθηρὰ τῆς τότε ἀρτιγενοῦς καὶ ἐν σπαργάνοις νεοίταλικῆς ζωῆς. Ἡ ἀντενέργεια ὅμως αὕτη μὴ ἐπεκταθεῖσα ἐφ' ἅπαντα τῆς Χερσονήσου τὰ μέρη, παρήγαγε τὸν δυῖσμον καὶ τὴν διαίρεσιν τὴν γνωστὴν ὑπὸ τὰς φατριακάς προσηγορίας τῶν Γουέλφων καὶ Γιβελλίνων. Οἱ μὲν ἐφρόνουσι τὰ τοῦ Πάπα, οἱ δὲ τὰ τοῦ Ἀυτοκράτορος· ἐκεῖνοι μὲν τὰς δημοκρατικὰς ἀρχὰς, οὗτοι δὲ τὰ ἀριστοκρατικὰ προνόμια προσηπίζοντο· ἀλλὰ, προϊόντος τοῦ χρόνου, αἱ δύο προσηγορίας, ἀπολέσασαι τὴν πρῶτην ἀληθῆ σημασίαν των, καθήνητησαν οὐδὲν ἄλλο ἢ σύνθημα ἐμφυλίων πολέμων καὶ αἱματηρῶν ἐρίδων κατασπαραττουσῶν τοὺς κόλπους τῆς κοινῆς πατρίδος.

Ὁ περιφανὴς Οἶκος τῶν Ὀνεσταουφινιδῶν, μετὰ τὰς νίκας τοῦ δευτέρου Φρειδερίκου καὶ τὴν κατάκτησιν τῶν πλουσίων ἐπαρχιῶν τῶν δύο Σικελιῶν, εἰς τοσοῦτο προήχθη ὑπεροχῆς καὶ δυνάμεως, ὥστε παρ' ὀλίγον ὁ νόθος τοῦ Φρειδερίκου Μανφρὲ νὰ ὑποτάξῃ ὅλην τὴν χερσονήσον εἰς τὸ ἑαυτοῦ σκήπτρον (1). Τὸ γιβελλίνιον κόμμα ἐξουσίαζε τὴν νότιον Ἰταλίαν, ἦτο κύριον τῆς Τοσκάνης καὶ ὁσημέραι ἐνισχύετο εἰς τὰς Λομβαρδικὰς χώρας. Ἡ παπικὴ Ρώμη, ἡ καὶ κεφαλὴ τῶν Γουέλφων, εἶδε τὸν ἐπαπειλούμενον εἰς τὴν ἐξουσίαν τῆς κίνδυνον, καὶ ἐπὶ τοῦ Δ. Οὐρβανοῦ ἐφόηπισε τοὺς Γάλλους κατὰ τοῦ Μανφρὲ, προσκαλέσασα Κάρολον τὸν κόμητα

(1) Ὁ Μανφρὲ ἐνομφεῦθη εἰς δευτέρον γάμον τὴν Ἑλένην θυγατέρα τοῦ ἐκ τοῦ οἴκου τῶν Ἀγγέλων Μιχαὴλ, δεσπότη τῆς Ἡπείρου καὶ Αἰτωλίας, νόθου καὶ τούτου υἱοῦ ἐτέρου Μιχαὴλ τοῦ εἰς τὴν δυναστείαν του ὑποτάξαντος τὴν Κέρκυραν καὶ ἐκδιώξαντος τοὺς ἐκτὸς εὐγενεῖς τιμαριώτας εἰς οὐς τῷ 1207 οἱ ἔνετοι εἶχον παραχωρησῆαι τὴν νῆσον. Εἰς σύγχρονος χρονογράφου ἐκ Τρανῶ περιγράφον εἰς ἀπουλιακὴν διάλεκτον τὰ τοῦ γάμου τῆς θυγατρὸς τοῦ ἡμετέρου Δεσπότου μετὰ τοῦ ἔπειτα ἡρώος τοῦ Βενουέντου λέγει· *la dicta reina è multo avvenente et de bona maniera, et è più bella de la prima mogliera de lu re, et se dice che non have piue de dizisette anni.* (Forges Davanzati. Dissertazione sulla seconda moglie del re Manfredi e su' loro figliuoli. Napoli: 741 σ. 11 καὶ 13).

τῆς Ἀνδηγαυίας καὶ ἀδελφόν τοῦ Λουδοβίκου Θ'. τοῦ καὶ Ἁγίου ἔνεκα τῆς εὐσεβείας τοῦ ἐπονομασθέντος. Ἡ ἐν Βενεβεντῶ μάχη (1266) καὶ ἡ ἐν Ταλεκακιῶ (1268) ἀπεφάσισαν περὶ τῆς τύχης τοῦ Σουηδικοῦ οἴκου, οὗτινος ὁ τελευταῖος γνήσιος βλαστὸς ἦν ὁ νεανίας Κορράδινος· τούτου δ' ἡ κεφαλὴ, ὡς εὐοσμον ἄνθος τοῦ στελέχους ἀποκοπὴν, ἐπιταγῇ τοῦ Καρόλου ἀπὸ τοῦ ἰκρινώματος ἔπεσεν. Ἄνωρθώθη τότε τὸ Γουελφικὸν κόμμα, ἀλλ' ἡ Ῥώμη δὲν ἐβράδυνε νὰ καταλάβῃ ὅτι ἐφειλκυσάτο δεσπότην οὐχ ἦττον τοῦ προηγουμένου ἐπιφθορον ὥστε Γρηγόριος ὁ Γ' ἀντὶ νὰ μιμηθῇ τοὺς προκατόχους τοῦ Πάπας οἵτινες κύριον μέλημα εἶχον τὸν ὀλεθρον τῶν Γιβελλίνων, κατέβαλεν ὅλας τὰς προσπάθειάς του ὅπως συμφιλίωσεν τούτους μετὰ τῶν Γουέλφων· ὁ διάδοχος δὲ αὐτοῦ Νικόλαος Γ', πιστὸς εἰς τὰς κομματικὰς συμπαθείας τοῦ Ὄρσινίου γένους εἰς ὃ ἀνήκε, προέβη περαιτέρω ἐπιδιώξας τὴν ταπεινώσιν τοῦ Καρόλου καὶ τὴν ἀντζωπύρωσιν τῆς Γιβελλινεῖου φατρίας, καταστάσης μετ' οὐ πολὺ νικηφόρου ἐν τοῖς Σικελικοῖς ἐσπερινοῖς (1282), συνεπείξ τῶν ὁποίων ἀπεχωρίσθη τῆς Νεαπόλεως τὸ βασίλειον τῆς Σικελίας, οὗτινος τὸ σκῆπτρον μετέβη εἰς τὸν ἐκ τοῦ Ἀραγωνικοῦ οἴκου Πέτρον, γαμβρόν ἐπὶ θυγατρί καὶ κληρονόμον τοῦ Μανφρέ καὶ τῆς Σουηδικῆς δυναστείας.

Ἀντίθετον ὅμως τῆς τοῦ Νικολάου Γ' πολιτικῆν ἡσπάσθη Βονιφάτιος ὁ Η'. περὶ τοῦ ὁποῦ οὗ δ' Ἀντῆς ἀδει'

Lo principe de' nuovi farisei
avendo guerra presso Laterano
e non con Saracin nè con Giudei —
Chè ciascuo suo nemico era cristiano

Ὁ ἐμπαθὲς οὗτος Πάπας ἀναμιχθεὶς εἰς τὰς μεταξὺ τῶν *Melanzōn* (Neri), τούτεστι φανατικῶν Γουέλφων, καὶ *Leukōn* (Bianchi), ἤτοι Γουέλφων μετριοφρόνων, ἀνακυβίσας ἐν Τοσκάνῃ καὶ προπάντων ἐν Φλωρεντίᾳ ἐριδας, καὶ ὑποστηρίζων τοὺς πρώτους κατὰ τῶν δευτέρων κατώρθωσε τὴν εἰς Ἰταλίαν ἔλευσιν Καρόλου τοῦ Οὐαλενσιανοῦ (Valois), ἀδελφοῦ τοῦ τότε βασιλεύοντος ἐν Γαλλίᾳ Φιλίππου τοῦ Ἐνδεοῦς, οὐ μόνον ὅπως ἐστρατεύθη κατὰ τῆς Γιβελλινικῆς Σικελίας, ἀλλ' ὅπως, ἐπὶ προσχήματι συνδιαλλαγῆς, μεταδαινῶν ἐκεῖνος εἰς Τοσκάναν ἐξαίρη τὸ κόμμα τῶν Μελανῶν. Τῶντῶν ὁ Κάρολος φθὰς εἰς Φλωρεντίαν, ἐνθα ἡ Δημοκρατία ἐκεῖνη ἐβιάσθη νὰ τὸν ὑποδεχθῇ, καὶ συνανοηθεὶς μετὰ τῶν Νέρων ἐβόηθησε τούτους νὰ καταπονήσωσι τοὺς ἀντιπάλους των, καθ' ὧν καὶ τῶν κτημάτων αὐτῶν αἱ βιαπραγαίαι καὶ διαρπαγαὶ διήρξασαν ἐπὶ ἑξ ἑλοκλήρους ἡμέρας, ἀπὸ τῆς 5 μέχρι τῆς

11 Νοεμβρίου 1301· οἱ δὲ σημαντικώτεροι τῶν Βιάγκων κατεδικάσθησαν εἰς τὴν ἐξορίαν. Ἐκτοτε οἱ Νέροι ἔσχον ἐν Φλωρεντίᾳ μονίμως τὸ κράτος καὶ ἐπὶ τῆς καταβάσεως εἰς Ἰταλίαν Ἐρρίκου Ζ' τοῦ Λουξεμβουργίου, οἱ ἄσπονδοι οὗτοι ἐχθροὶ τῆς Αὐτοκρατορίας ἀπεποιήθησαν νὰ δεχθῶσι τοὺς πρέσβεις αὐτοῦ· κινήσαντα δὲ τῷ 1312 κατὰ τῆς πόλεως των, ἀντιστάντες ὑπερρέωσαν ὡς τάχιστα νὰ ὑποχωρήσῃ καὶ ἔκκενώσῃ τὴν ἐπικράτειάν των.

Ὁ δ' Ἀντῆς ἐγεννήθη ἐν ἔτος πρὸ τῆς περιφήμου ἐν Βενεβεντῶ μάχης, ἥτοι τῷ 1265· ἀπέβίωσε δὲ ἐν ἔτος πρὶν ἢ ὁ Λουδοβίκος Δ'. ὁ Βουαρὺς ἀναγνώρισθη, μετὰ τὴν τρώπωσιν τοῦ ἀντιπάλου τοῦ Φρειδερίκου τοῦ Αὐστριακοῦ, αὐτοκράτωρ καὶ διαδεχθῇ μετὰ ὀκτὼ ἐνιστατοὺς τὸν Ἐρρίκον· ἥτοι τῷ 1324. Ὁ διαλείπόμενος ἐπομένως μεταξὺ τῆς γενετῆς καὶ τῆς τελευταίας αὐτοῦ χρόνος εἶναι ἐποχὴ, καθ' ἣν ὑπὲρ ποτε αἱ φατρίαὶ ἐσπάραξαν τὰ στήθη τῆς Ἰταλίας, καὶ αἱ διχόνοιαὶ τῶν λαῶν τῆς, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἡ σπουδαρχία τῶν Παπῶν, ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς μὲν τοὺς ξένους νὰ καταπατήσωσι τὰς ἐλευθερίας τῶν Δήμων καὶ νὰ καταπίεσωσιν αὐτοὺς, εἰς δὲ τοὺς προὔχοντας ἐντοπίους, ὠφελουμένους ἐκ τῆς τῶν συμπολιτῶν τῶν ἀδυναμίας, ἧτις εἶναι πάντοτε ἀποτέλεσμα τῶν πολιτικῶν διχοστασιῶν, νὰ σφραγερισθῶσι τὴν ἀρχὴν εἰς πολλὰ μέρη καὶ μάλιστα εἰς τὴν Λομβαρδίαν, ἐνθα τότε διάφοροι ἀνέκυψαν τυραννίσκοι. Εἶναι ἡ ἐποχὴ ἐκεῖνη περὶ ἧς ὁ Φλωρεντινὸς Ποιητὴς ἔλεγεν ὅτι

. . . un Marcel diventa
Ogni villan che parteggiando vada.

Ὁ Ἀλιγέριος κατῆγετο ἐξ οἰκογενείας γουελφικῆς, συνετάχθη δὲ καὶ αὐτὸς νέος ὦν τῷ ἰδίῳ κόμματι, ἀλλ' ἔπειτα ἀπαρνησάμενος προσῆλθεν εἰς τὸ ἐναντίον. Ἡ ἀποστασία αὕτη κατεκρίθη ἀποδοθεῖσα εἰς ἀτομικὰ πάθη ἀνάξια τοῦ μεγάλου ἐκεῖνου ἀνδρός. Τὸ καθ' ἡμᾶς, ὁ πολιτικὸς βίος του δὲν ὑπῆρξεν ἀσυνεπῆς εἰμὴ κατὰ τὸ φαινόμενον· αἱ δὲ πράξεις του ἀπόρροια ἦσαν ἀρχῶν ἀναλλοιώτων, συνειδήσεως καθαρᾶς, φρονημάτων ὑψηλῶν, πεποιθήσεων ἀκλονητῶν. Ἡ γουελφικὴ ἀρχὴ ἦτο ἡ ἐθνικὴ ἀνεξαρτησία κατὰ περιωρισμένην ἔννοιαν· ἦτο μᾶλλον ἡ τῶν ἰταλικῶν Δήμων ἀντενέργεια κατὰ τῶν ὑπερβολικῶν ἀπατιθέσεων τῶν αὐτοκρατόρων. Ἄλλ' ἡ ἀρχὴ αὕτη ἐνοθεύθη εὐθύς ἅμα οἱ αὐτῆς ὀπαδοί, ἔνεκα τοῦ ἀδιαλλάκτου μίσους κατὰ τῆς Ἐξουσίας, ἧτις ἐκ τῶν Καρολιδῶν εἰς τοὺς Γερμανοὺς αὐτοκράτορας εἶχε μεταβίβασθῇ, εἰς ταύτην, κατ' εἰσήγησιν τῆς Ῥώμης, ἀντέταξαν ἄλλην ἐξουσίαν οὐχ ἦττον τῆς αὐτοκρατορικῆς τῆ ἐθνικῆ ἀνεξαρτησίᾳ ἐπιζήμιον.

Ἡ νόθευσις τῆς ἀρχῆς διέσπασε τοὺς Γουέλφους εἰς Μελανοὺς καὶ Ἀσυκοὺς, ὧν οἱ τελευταῖοι προσε-

κάθουν νὰ διατηρήσωσιν ἀπαρσάλευτον τὸ δόγμα των, ἀμέτοχοι τῶν παραφορῶν τῶν πρώην πολιτικῶν φίλων των καὶ νῦν ἀσπόνδων αὐτῶν ἐχθρῶν. Τὸν δάντην ἄλλως δὲν δυνάμεθα νὰ νοήσωμεν εἰμὴ ὡς λάτρην τῆς ἀρχαίας γουελφικῆς ἰδέας, διὸ καὶ φυσικὸν ἦτο καὶ ἐπόμενον νὰ καταταχθῇ εἰς τὸ κόμμα τῶν Λευκῶν ἢ Βιάγκων, καὶ νὰ καταπολεμήσῃ παντὶ σθένει τὴν μερίδα τὴν ὑποστηρίζουσαν Κάρολον τὸν Οὐαλενσιανόν, ὃ ἀντιφέρεται κατὰ τούτου ὡς πολέμιου τῆς πατρίδος του καὶ νὰ συμβουλεύσῃ τοὺς συμπολίτας του ὅπως μὴ τὸν δεχθῶσιν ἐντὸς τῶν τειχῶν των ἐνδίδοντας εἰς τὰς ἐπιβουλὰς προτροπᾶς τοῦ Βονιφάτιου Η'. Δὲν εἰσηκούσθη οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐξωρίσθη· καὶ πρῶτον ἐπὶ ἔτη δύο, ἔπειτα διὰ βίου.

Ἐν τῇ ἐξορίᾳ διατελῶν καὶ ἔνθεν κἂκείθεν περιπλανώμενος, ἐθεάτο θέαμα ἀξιοθρήνητον καὶ σπαρξικάρδιον, τοὺς δήμους ἢ τυραννουμένους ἢ ἔρμαιοι τῆς ὀχλοκρατίας καὶ ἀναρχίας, τοὺς δὲ νόθους φρενητιώντας Γουέλφους ὄντας τυφλά ὄργανα τῶν Γάλλων δυναστῶν καὶ τῆς φιλοδόξου παπικῆς τιάρως· ὅθεν ἡ ἀγανάκτησίς του τῷ ἀφῆραπασεν ἐκ τῶν χειλέων τὴν πικρὰν ἐκείνην πρόσρησιν'

Ahi! serva Italia di dolore ostello.

Τότε εἶδεν ὅτι δύο ἐπιφόβους ἐχθροὺς εἶχεν ἡ Ἰταλία· τὸν νεώτερον γουελφισμόν ἐκπεφασμισμένον, μηδὲλως τῷ ἀρχαίῳ τῆς *Λομβαρδικῆς συμμαχίας* παρεικάζοντα καὶ παραιτίον γινόμενον διαίρεσεως καὶ ἄρα ἐθνικῆς ἀδυναμίας, καὶ τὴν κοσμικὴν ἐξουσίαν τῶν Παπῶν. Ὡς ἀντιῤῥόπον τῆς ὀχλαγωγίας καὶ θεοκρατίας ἐθεώρησε τὴν *μοναρχίαν*, ἣν δὲν ἠδύνατο κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκεῖνην νὰ ἐννοήσῃ νόμιμον εἰμὴ ἐνεργουμένην ὑπὸ τῶν διαδόχων τῶν Καϊσάρων, τούτεστι τῶν Γερμανῶν αὐτοκρατόρων. Ἐντεῦθεν ἡσπάσθη τὴν Γιβελλινεῖον ἀρχὴν ἣν ἀνέπτυσεν ὑπὸ νέαν ἐποψίν εἰς τὸ *περὶ μοναρχίας* λατινιστὶ γεγραμμένον σύγγραμμά του, διὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ ὁποῦ ἐκινδύνευσε νὰ γίνῃ θύμα τῆς ἰεροκρισίας. Ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται πῶς ἀνεπερώθησαν αἱ ἐλπίδες του ὅτε ἐξεστράτευσεν εἰς τὴν Ἰταλίαν Ἐρρίκος ὁ Ζ'. Ὁν μνημονεῖται ἐκθειάζων ἐν τῷ λ'. ἄσματι τοῦ *Παραδείσου*, καὶ ἐνταυτῷ αὐστηρῶς ἐπικρίνων τοὺς δύο ποντίφηκας, Κλήμεντα τὸν Ε', Γάλλον τὸ γένος καὶ παρασχόντα πράγματα τῷ Ἐρρίκῳ, καὶ Βονιφάτιον τὸν Η'. τὸν πρόξενον πολλῶν συμφορῶν ἐν τῇ πατρίδι τοῦ ποιητοῦ Φλωρεντίᾳ. Ἴδου οἱ λόγοι του.

In quel gran seggio, a che tu gli occhi tieni,
Per la corona che già v' è su posta,
Prima che tu a queste nozze ceni,

Sederà l' alma, che fia giù angosta,
Dell' alto Arrigo, ch' a drizzare Italia
Verrà in prima ch' ella sia disposta.
La cieca cupidigia che v' ammalia
Simili fatti v' ha al fantolino
Che muor di fame e caccia via la balia.
E fia Prefetto nel foro divino
Allora tal che palese e coverto
Non anderà con lui per un cammino.
Ma poco poi sarà da Dio sofferto
Nel santo ufficio; ch' el sarà detruso,
Là dove Simon mago è per suo merto;
E farà quel d' Alagna esser più giusto.

Ὁ δ' Ἀντῆς ἐπεθύμει τὴν εἰρήνευσιν τῶν διαφορῶν λαῶν τῆς Ἰταλίας καὶ τὴν ἐνοποίησιν αὐτῶν εἰς ἓνα πολιτικὸν σύνδεσμον. Ἡ εἰρήνευσις αὕτη καὶ ἐνοποίησις δὲν ἠδύνατο, κατ' αὐτὸν, νὰ κατορθωθῇ καὶ παγιωθῇ εἰμὴ ὑπὸ τοῦς οἰωνοὺς τῶν περιβεβλημένων τὸ στέμμα τῆς βρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας Γερμανῶν ἡγεμόνων, οἵτινες πραγματικῶς, κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν ὅτε δὲν ἐπεκράτουσαν αἱ τωριναὶ περὶ ἐθνικῆς ὀλομελείας ἰδέαι, ἦσαν τὸ μόνον ἐν Ἰταλίᾳ κέντρον ἐνώσεως. Οὕτω κατὰ τοῦ νεωτέρου καὶ φαύλου γουελφισμού ἀντέταξεν ὁ μέγας πατριώτης νεώτερον καὶ ἀγνὸν Γιβελλινισμόν, ἀλλὰ οἱ σύγχρονοι αὐτοῦ δὲν τὸν ἐνόησαν.

Τὸν ἐνόησαν οἱ θεῖα συνάρσει σήμερον ἀνακτήσαντες τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἐθνικὴν των ἀνεξαρτησίαν Ἰταλοί· διὸ καὶ τῷ ἀνήγειρον ἀνδριάντα ἀπέναντι τοῦ κενοταφίου τοῦ ἐνθυμίζοντος τὴν ἐξορίαν. Οἱ σύγχρονοὶ τοῦ φατριαζόντος τὸν κατέτρεξαν· οἱ σημερινοὶ ὁμοσούντες τὸν ἐτίμησαν. Ἐκεῖνοι διὰ τῆς ἀφροσύνης καὶ ἐμπαθείας των ἐταπεινῶν τὸ γένος των, οὗτοι μετὰ πολλὰς δοκιμασίας καὶ ἀφοῦ ἔδωκαν δείγματα καρτεροφυχίας, αὐταπαρνήσεως, πολιτικοῦ θαῤῥους συγκερασμένου μετὰ συνέσεως, καὶ ἀνδρείας ἐν τῷ πεδίῳ τῆς μάχης, τὸ ἀνέστησαν.

Ἡ Φλωρεντία τοῦ 10'. αἰῶνος ἔσπευσε νὰ ἐξαλείψῃ τὴν κληῖδα τῆς Φλωρεντίας τοῦ 11'. ἡ δὲ κυρία Μηνιάτη δράττουσα τὴν εὐκαιρίαν ταύτην καθ' ἣν ἡ πανηγυρίζουμένη ἔκτα ἐκατονταετηρίς τοῦ δάντου ἐφείλκυσε πλείστους ξένους εἰς τὴν νέαν ἰταλικὴν μητρόπολιν, ἐδημοσίευσεν τὸ βιβλίον οὗτινος ἀνωτέρω προετάξαμεν τὴν ἐπιγραφὴν καὶ τὸ ὅποιον καίτοι ἀγγλιστὶ γεγραμμένον, εἶναι ἔργον Ἑλληνίδος, ἄξιον δὲ προσοχῆς καὶ μελέτης (4).

§ 6'.

Ὅτε ἀναφαίνονται τοιαῦται ἀτομικότητες οἷος ὁ

(4) Τὸ πόνημα τῆς κυρίας Μηνιάτης μνημονεῖται μετ' ἀπαίου ἐν τινι συγγράμματι τοῦ κυρίου Καρπελλίνη, ἐνθὸς τῶν ἀξιολογωτέρων δαντιολόγων τῆς Ἰταλίας.

Δάντης μεμονωμένοι και οίονει αιγυπτιακαί πυραμίδες εν τῇ ἐρήμῳ, λέγονται προπορεύονται τῆς ἐποχῆς των. Ακριβῶς εἶπεν εἰς ἐκτάς τὰ περι αὐτὰς ἐφέλοιτοι διεσπαρμένα φῶτα ἄτινα, ἀντανაკλώμενα, ὡς ἀρχιμήδεια κάτοπτρα κατακίουςι τὰ λείψανα τοῦ παρελθόντος. Ὁ Δημοσθένης, ἀμβλύτερος κατὰ τοῦτο τὸν νοῦν ἢ ὁ Φωκίων, δὲν ἐνόησε τὴν ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ τοῦ ἑλληνισμοῦ μεταστοιχείωσιν. Οἱ φιλιππικοί του εἶναι αὐτόχρημα ἀναχρονισμὸς· οἱ φλογώδεις λόγοι του φωνὴ ἀνευ ἡχοῦς· μόλις δ' ἐκλείσθη τὸ στόμα τοῦ Ἀθηναίου ρήτορος καὶ ἀνέκυψεν ὡς τηλευγῆς φάρος ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος, δι' οὗ ὁ πρῶτος κατακεραματισμένος ἑλλητισμὸς συστοιχειώθεις ἐξήπλωθη μέχρι τοῦ Γάγγου καὶ ἐφωταγώγησε τὴν οἰκουμένην. Ὁ Βρούτος κατασφάττων τὸν Ἰούλιον Καίσαρα ἐπλευσεν ἄνω ποταμῶν καὶ καταποντίσθη περιτετυλιγμένος εἰς τὰ σάβανα τῆς δημοκρατουμένης Ῥώμης. Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος γεννᾶται ὅτε ὁ σταυρὸς, ὁ τῶος σύμβολον ἀτιμωτικοῦ θανάτου, μεταβάλλεται εἰς σύμβολον νίκης καὶ θριάμβου. Ὁ Ναπολέων ἐσαρκούται τὴν ἐπανάστασιν καὶ περιτρέχων ὡς μετέωρον ἀνατινάσσει καὶ ἀνακαίνιζει τὴν Εὐρώπην.

Μετὰ τὴν ἐν τῇ Δύσει πτώσιν τοῦ ρωμαϊκοῦ κολλοσοῦ, οἱ κάτοικοι τῆς ἰταλικῆς χερσονήσου καταδικασμένοι ὑπὸ τῶν κατακτητῶν ἐδῶ μὲν, ὑπὸ τοῦ αἰσθηματικῆς αὐτοσυντηρήσεως κινούμενοι, κατέφυγον ἔπισθεν τῶν παρ' αὐτῶν ἀναγεγερθεισῶν ἐπάλλξεων, ἐκεῖ δὲ ἔθεσαν τὸ κῦμα τοῦ Ἀδριατικοῦ μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν ἀλλεπαλλήλων βαρβαρικῶν σιτιφῶν. Αἱ διάφοροι Κοινότητες ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν ἐκτετων δυνάμεων εὐροῦσαι τὴν ἀσφάλειαν ἐπεδόθησαν εἰς τὴν βιομηχανίαν, ἥς τὰ προῖόντα πολλαπλασιαζόμενα ἀπήτησαν ἐξοδὸν καὶ ἔδωκαν ὄθισιν εἰς τὰς ἐμπορικὰς ἐπιχειρήσεις. Τὰ πλοῖα τῆς Ἀμάλφως, τῆς Πείσης, τῆς Γενούης, τῆς Βενετίας διέσχισαν τὴν Μεσόγειον καὶ διωχέτευσεν τὰ ἀσιατικά πλοῦτη εἰς τὴν Εὐρώπην. Αἱ ἐπιστῆμαι, τὰ γράμματα, ἡ καλλιτεχνία ἠγάθησαν ἐκ τοῦ βανδαλικοῦ ὑπνου. Ἡ ἱατρικὴ ἔσχε τὴν Σκληρναντίνην σχολὴν τῆς, ἡ νομικὴ τὸν Χρυσόστομον Βούλγαρην καὶ τὸν Ἀκκούρσιον (1). Ὁ Ἀρνόλφος

(1) Ὁ Ποιητής, ὅστις ἐνοκῆτων ὡς κεραυνὸς κατὰ τῆς ἐπικρατοῦσης ἐν τῇ ἐποχῇ του διαφθορᾶς οὐδενὸς ἐρείσθη, οὐδὲ αὐτῶν τῶν ἐνδοξοτέρων ἐνομάτων οὐδὲ τῶν προσφιλοτέρων οἰκείων αὐτοῦ καὶ φίλων, παρεσιγάγει ἐν τῇ Κολάσει μετὰ τοῦ διδασκάλου του Βρουέντου Λατίνου τὸν Φραγκίσκον, ὡς μὲν τοῦ μεγάλου Ἀκκούρσιου τοῦ συντάξαντος τὴν Γλωσσαν, περίφημον δὲ καὶ τοῦτον νομομαθῆ, ἀλλὰ τῇ ἀρρήτῳ παρὰ φύσιν ἀσχημοσύνῃ μολυνθέντα.

In somma sappi che tutti fur cherici
E letterati tutti e di gran fama
D'un medesimo peccato al mondo lerci.

Λάπας ἀνήγειρε τὸν περικλήφην φλωρεντινὸν ναόν, ἐφ' οὗ μεταγενέστερον ὑπὸ τὸν διαβήτην τοῦ Βρουνελλέσκου ἀνετίεινετο εἰς ὕψη μεσουράνια ὁ μεγαλοπρεπέστατος Θόλος. Τὸν Κιμαβούην ἐπόμεινον ἔτι τῇ στερεοτυπίᾳ τῆς βυζαντινῆς παραδόσεως διαδέχεται ὁ Γιώττος, ὁ ἀναμορφωτὴς τῆς γραφικῆς καὶ πρόδρομος τοῦ Ραφαήλου (1). Ὁ Καζέλλας ἤδη κρούει τὴν ἀρμονικὴν λύραν ἐφ' ἧς ἐπέπρωτο ἔπειτα νὰ τονισθῶσιν οἱ γλυκύθυμοι ἦχοι τῆς Ἑστιάδος, τοῦ Ὁθέλλου, τῆς Ἀκολάστου (2). Οἱ προσηγικανοὶ ῥαψῶδοι ἢ Τρουβαδουροὶ ἀφυπνίζουσι τὴν νευρακιωμένην μουσικὴν τῆς Ἰταλίας, εἰς ἧς τὸν δρίζοντα ἀνατέλλουσι οἱ μικροφραγγεῖς ἀστέρες οὓς ἐπεσκότισε τὸ ἡλιακὸν φάος τῆς δαντικῆς μεγαλοφυΐας, ἣτις ἀνεπτύχθη μὲν ὑπὸ τὰς ἐπιρροὰς τοσοῦτων σοικείων ἐξ ὧν — εἰσέτι συγκεχυμένων καὶ οὕτως εἶπεν ἐν καταστάσει διακυμάνσεως διατελούντων — ἐμελλε νὰ προκύψῃ ὁ νεώτερος πολιτισμὸς, ἀνυψῶθη δὲ γιγαντιάζει ὑπὸ τὰς ἐμπνεύσεις τοῦ ἔρωτος.

Ὁ Cane della Scala δεικνύων τὸν ἐκτου γελωτοποιὸν ἔλεγε τῷ Δάντῃ «πῶς συμβαίνει ὅτι οὗτος μὲν ὁ μωρὸς ἀπαντας εὐαρεστεῖ, σὺ δὲ ὁ σοφὸς οὐδένα;» Οὔτε τοὺς ἀυλικούς του ἠγεμόνος τῆς Οὐήρωνος εὐαρεστεῖ, οὔτε τοὺς συγχρόνους του ἐν γένει, καθότι καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ, ὡς προείπομεν, δὲν τὸν ἐνόουν. Ὁ μεσαιὼν ἦτο χάος ἐν ᾧ ὁ τὰ μάλιστα συνθετικὸς τοῦ Ποιητοῦ νοῦς ἐφάνη ὡς ἀκατάληπτον κοσμικὸν φαινόμενον. Ἀλλ' ἐν οἱ σύγχρονοι δὲν ἐνόουν τὸν κόσμο τουτοῦ, οἱ μεταγενέστεροι ἐπὶ πολλὸν χρόνον τὸν παρεγνώρισαν· δουλωθεῖσης δὲ τῆς Ἰταλίας, τὰ συγγράμματα τοῦ μεγάλου ἀνδρὸς ἐγένοντο τοῖς μὲν ἀπλοῦν ἀντικείμενον λεξιθηρίας, τοῖς δὲ γλωττικῆς μόνον ἐρεῦνης καὶ ἐπικρίσεως. Ἐνῶ ὁ μελίβρυτος Βικέντιος Μόντης ἐφιλο-

Priscian sen va con quella turba grama
E Francesco d'Accorso anco . . .
(Infern. Ἀσμ. ιε. στίχ. 106—110).

(1) Credette Cimabue nella pittura
Tener lo campo; ed ora ha Giotto il grido
Si che la fama di colui oscura.
(Purgat. Ἀσμ. ια. στίχ. 94—98)

(2) Ὁ Καζέλλας, ἐπιστήμιος φίλος τοῦ Δάντου, κατεγόητσε διὰ τῶν τερπνοτάτων μελωδιῶν του τὰς ἀκοὰς τοῦ Ποιητοῦ, ὅστις ἀπαντῶν αὐτὸν ἐν τῷ Πουργατορῳ τὸν παρακαλεῖ νὰ τραγηθῆσῃ, ὃ δὲ ἔδει ὡδὴν τινα τοῦ Δάντου περιπαθεσάτην, ἣν πραγματικῶς ὁ μελοποιὸς αὐτὸς εἶχε μουσουργήσει.

Se nuova legge non ti teglie
Memoria o uso all' amoroso canto
Che mi soleva quietar tutte mie voglie,
Di ciò ti piaccia consolare alquanto
L'anima mia che, con la sua persona
Venendo qui, è affannata tanto.
«Amor che nella mente mi ragiona»
Cominciò egli allor sì dolcemente
Che la dolcezza ancor dentro mi suona.
(Purgat. Ἀσμ. ε'. στίχ. 106—114).

τιμειτο νὰ διαποικίλῃ τὰ ποιήματά του σταχυολογῶν ἐκ τοῦ πλουσίου δαντικοῦ κήπου, ἡ ἀναίδεια καὶ ἡ ἀβελητρία ἐτέρου σιχουργοῦ τοῦ Ξαβέρου Βετινέλλη προέδωσαν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἀνεθεμάτισε τὸν Δάντην ὡς βαρβαρόφωνον. Ἀλλ' ἡ ἐποχὴ τῆς ἀφυπνίσεως καὶ ἐξεγέρσεως τῶν πνευμάτων προσήγγισε, καὶ ὁ Γασπ. Γότζης ἀπαντῶν εἰς τὰς βωμολοχίας τοῦ Βετινέλλη ἀνέσυρε πρῶτος ἐν κράσπεδον τοῦ πυκνοῦ πέπλου, τοῦ περιτυλίσσοντος τὴν κολλοσισαίαν μορφήν τοῦ γράψαντος τὴν Θείαν Τριλογία. Τὸ φῶς ἐπὶ τέλους ἐγένετο. Ὁ Δάντης ἐμελετήθη οὐχὶ πλέον ὡς Τωσκάνος στιχουργός, ἀλλ' ὡς ἔξοχος φιλόσοφος, ὡς ἔνθερος πατριώτης ἐπιδιώξας τὴν ἠθικὴν καὶ πολιτικὴν τοῦ ἔθνους τοῦ ἀναμόρφωσιν, ὡς ἀκριβὴς καὶ ἀμερόληπος ἱστοριογράφος καὶ εἰκονιστὴς τῶν κήθων καὶ εὐθιμῶν τῆς ἐποχῆς του, ὡς προάγγελος τῆς ἰταλικῆς ἀναγεννήσεως, ὡς ἀπαράμιλλος ποιητὴς διὰ μυριπνῶν ἀνθέων διακοσμήσας τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθείας τῆς ὑποκρυπτομένης

Sotto il velame delli versi strani.

Ἐκτοτε οἱ ἐρμηνευταί, οἱ ὑπομνηματισταί, οἱ σχολιασταί καὶ βιολογοὶ τοῦ Δάντου ῥαγδαίως ἐνεσκεψῆσαν τὸ δὲ ἀθάνατον ποίημα του παρεδόθη δημοσίως ἐν Ἰταλίᾳ ὑπὸ πλείστον, ἐν Λονδίῳ ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου Οὐγου Φοσκόλου (1) καὶ ἐν Βερολίῳ ὑπὸ τοῦ κ. Β. Οὔνδεν. Τοσαῦτα δὲ περὶ τοῦ Ἀλιγέρου ἐγράφησαν πραγματεῖαι, ὥστε ἡ συλλογὴ αὐτῶν ἤθελεν ἀπαρτίσει σήμερον πολύτομον βιβλιοθήκην.

Ἡ κυρία Μηνιάτη δὲν προέθετο νὰ συγγράψῃ τὴν καθ' ἑαυτὸ βιογραφίαν τοῦ ποιητοῦ. Τὸ βιβλίον τῆς εἶναι μᾶλλον ὠραία τοῦ δαιμονίου ἀνδρὸς ζωγράφου, ἥς τὰ ἀνθηρὰ χρώματα ἐχορήγησαν αἱ πολιτικαί τῆς ἐποχῆς του περιπέτειαι καὶ τὰ θαυμαζόμενα πονήματά του.

«Εὐρῶν εἰσέτι ἄμορφον πρῶτος ὁ Δάντης ἀπακάλυψε», λέγει ὁ εὐχαρὶς συγγραφεὺς, «τοὺς θησαυροὺς τῆς ἰταλικῆς γλώσσης, ἣν ἐγονιμοποίησε διὰ τῆς πνοῆς του, ἐπλούτισεν ἐπιθεὶς τὴν σφραγίδα τῆς

(1) Ἡ διάνοια τοῦ Φοσκόλου — ἀξίως ἄλλως οὐ μόνον τὰ εὐαίματα κάλλη νὰ αἰσθανθῇ κατὰ βῆθος, ἀλλὰ καὶ τῆς ἰδέας τῆς Θείας Τριλογίας ν' ἀντιληφθῇ — εἶχεν, οὕτως εἶπεν, χυθῆ ἐπὶ τοῦ κλασικοῦ μητρώου τῆς γῆς τῆς γεννήσεώς του· ἔθεν βλέπομεν αὐτὸν πολιτικὸν μὲν ἐλευθεριάζοντα, γραμματολόγον δὲ ἀρχαίζοντα καὶ ἀποστρεφόμενον τὴν ῥωμαϊκὴν καινοτομίαν. Ὅτε Σίλβιος ὁ Πέλλιτος τῷ ἔδωκε ν' ἀναγνώσῃ τὸ δῶμα τὸ ἐπιγραφόμενον Francese da Rimini, ἐξαχθέν ἐκ τοῦ γινωστοῦ καταναυτικοῦ ἐπεισοδίου τοῦ Ἄδου, νομίμας τὴν ὑπόθεσιν ἀναξίαν τῆς Μελοποιῆς ἀπέδωκε λέγων· «Τί ἔλκετε ἐκ τοῦ Ταρτάρου τὰς οκίας τοῦ Δάντου; Θύσον τῷ ἠραίστῳ τοῦτο, δὸς μοι ἄλλο.» Ὁ Σίλβιος δὲν τὸν ἠκρασῆθη καὶ ἡ Francesca ἔκαμεν ἐξακουστὸν τὸ ὄνομα του καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἰταλίας. Οὔτε αἱ Ἀκαδημαῖαι, οὔτε οἱ ἐπιλεκτοὶ τῶν γραμματολόγων εἶναι οἱ ἀληθεῖς διανομαῖς τῆς φήμης, ἀλλ' ὁ ὄρθος νοῦς καὶ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ.

μεγαλονοίας του καὶ ἐξηγένησεν ἀδυόμενος ἐκ τῆς εὐαίσθητου ψυχῆς του ἀθανάτους εἰκόνας κάλλους καὶ ἀληθείας. Ἀναγκαζόμενος νὰ πλάσῃ λέξεις προσαρμολοζόμενα εἰς τὸ ἐνώπιόν του ἐκτυλισσόμενον κοσμικὸν δῶμα καὶ νὰ ἐγγραφῆ εἰς αὐτὰς τὴν πρωτοτυπίαν ἧς δὲν ἦτο ἐπιδεικτικὴ ἡ νεκρὰ Λατινὴ, μετεχειρίσθη τὸ ἰταλικὸν ἰδίωμα ὡς τὸ μόνον ὄργανον τὸ εὐστόχως δυνάμενον νὰ ἐρμηνεύσῃ τὰ ὑψηλὰ αὐτοῦ διανοήματα καὶ τὰς θεσπεσίας του ὄπτασιας. Τονίσας τὸ ἰδίωμα τοῦτο συμφώνως πρὸς τὴν νευρῶδη ἰδιοσυγκρασίαν του, ἐπορίσθη ἅμα ἐξ αὐτοῦ τὴν ἐναρμόνιον καὶ γοητευτικὴν αὐδὴν τῆς ὑπερφυοῦς μουσῆς του (σελ. 38—39).

Ἐἰς τὸν Δάντην χρεωστοῦμεν τὰς εὐγενεῖς καὶ ἐμβριθεῖς περὶ κοινωνικῆς ἀναμορφώσεως θεωρίας, ἃς εἶχε συνίδει ὁ ἐξαιρετικὸς συνθετικὸς νοῦς του. Διὰ τοῦ διαπεραστικοῦ βλέμματός του ἐνεβάθυνεν εἰς τὰ σκοτῆ, ὅπου τὸ κακὸν ἐνεφώλευεν ὑπὸ τὰ σπέρματα τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, καὶ δίκην ἀετοῦ ὑψῶθεν ἰστάμενος ἐνηπένιζεν αὐτὸ ἀναβρυθὸν ἐκ τοῦ βυθοῦ καὶ καταλυμαινόμενον τὰ πλήθη. Ἐνοήσας τὴν ἐποχὴν του διεσπάραιε τὴν περικαλύπτουσαν αὐτὴν γνοφώδη ἀτμοσφαιραν διὰ τῆς φαεινῆς λαμπάδος τῆς ἐξαισίου ποιητικῆς φαντασίας του (105—106) (1).

«... Ἐπὶ τῆς ἐπιστημονικωτέρας ἐποχῆς μας ἡ δυνήθημεν δεόντως νὰ ἐκτιμήσωμεν τὰς ποιητικὰς τοῦ Ποιητοῦ γνώσεις, καὶ ἐξαιρέτως τὰς περὶ τὴν φυσικὴν ἱστορίαν καὶ τὴν ἀστρονομίαν, καὶ νὰ καταλάβωμεν τὸν βαθμὸν τῆς ἐνορατικῆς δυνάμεως ἧς ἐμύνησεν αὐτὸν εἰς τὰ ἀπόκρυφα ἀναποκαλύπτων τότε ἢ ἐν μέρει ἐγνωσμένων φυσικῶν ἀληθειῶν... Αἱ κοσμογραφικαί, ἀστρονομικαί καὶ φυσικοῦστροφικαὶ θεωρίαι του ἤρουν νὰ τὸν ἀνυψώσωσιν εἰς τὴν περιωπὴν τοῦ πρώτου ἐπιστημονικοῦ ἀνδρὸς τοῦ καιροῦ του. Δυνάμεθα ἐκ τῶν πολλῶν ὀλίγα ν' ἀναφέρωμεν περὶ τοῦτου παραδείγματα. Ἐν τῇ Κολάσει ποιεῖ μνεῖαν περὶ τῆς ἀναπαύσεως τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων τῶν φυτῶν, ἥτοι περὶ τῆς ὑπνώσεως αὐτῶν. Εἶχε παρατηρήσει τὰς ἰδιότητας τῶν κρυπτογάμων καὶ ὑποδείξει τὸν τρόπον δι' οὗ ταῦτα δύνανται κάλλιον νὰ διαδοθῶσιν ἐάννου σπόρου. (Purgatorio. Ἀσμ. ΚΗ'. στίχ. 415—418. Ἐκθέτει συντόμως καὶ ἀκριβεστάτα τὰς αἰτίας τοῦ ὕστου.

Ben sai come nell' aere si raccoglie
Quell' umido vapor che in acqua riede
Tosto che sale dove 'l freddo il coglie.
(Purg. Ἀσμ. Ε'. στίχ. 409—411)

(1) Προειδοποιούμεν τὸν ἀναγνώστην ὅτι ἡ ἡμετέρα μεταγλώττισις τῶν διαφόρων τοῦ κειμένου χωρίων ἂ παραθέτομεν, δὲν εἶναι κατὰ γράμμα ἀλλ' ἐλευθέρη· ἔρα ὡρὰ ἀπεικόνισις τοῦ πρωτοτύπου.

«Ἡ ποιητική του φαντασία είχε προμαντεύσει τὴν ἐνέργειαν τοῦ φωτός ἐπὶ τῆς ὀριμάνσεως τῶν καρπῶν, τὰς περιστάσεις τὰς ἐπιβραβεύουσας ἐπὶ τῆς χρωματίσεως τῶν φύλλων τῶν φυτῶν, πρὸς δὲ καὶ τὴν κυκλοφορίαν τῶν φυτικῶν χυμῶν. Αἱ παρατηρήσεις του ἐπὶ τῆς πτήσεως καὶ μεταναστεύσεως τῶν πτηνῶν, ἐπὶ τοῦ φαινομένου τῆς ἱριδός (1), ἐπὶ τῆς μαρμαρυγῆς τῶν ἀστέρων, ἐπὶ τῆς οὐσίας τῆς ἀτμώδους ἀναθυμιάσεως ἐκ τῆς ἐμπρήσεως τῶν πωμάτων προξενουμένης, εἶναι ἀξιοσημειῶται καὶ ἐγένοντο τὸ ἀντικείμενον ἐπιστημονικῆς κατὰ τὴν ἔποχὴν μας συζητήσεως (2). Ἡ φύσις δὲ, εἰς ἧς τὰ μυστήρια δ' αὐτοῦ διορατικοῦ νοός του ἐνεθάθυσε, πῶς ἐχορήγει τὰς λαμπρότερας εἰκόνας δι' ὧν γραφικῶς διασαφηνίζει τὴν ὑπόθεσιν ἢν πραγματεύεται (σ. 106—107).

«Ἐγίνωσκε τὴν χρῆσιν τῆς μαγνητικῆς βελόνης καὶ τὴν ὠφέλιμον εἰς τὴν θαλασσοπορίαν ἐφαρμογήν της. Τὴν κεντροβαρῆ τῆς γῆς δύναμιν ὑπαινίττεται ἐκεῖ ἐνθα λέγει:

Quando mi volsi, tu passasti il punto
Al qual si traggon d' ogni parte i pesi.

«Ἄλλ' ὁ Δάντης προπάντων φαίνεται ἐνασμενιζόμενος εἰς τὴν ἀστρονομικὴν ἐπιστήμην. Μολονότι ἠσπάζετο τὸ πλανητικὸν τοῦ Πτολεμαίου σύστημα, μεγάλως οὐχ ἤττον ὠφελήθη ἐκ τῶν περὶ τὴν οὐρανοδιφῆ ἐπιστήμην ἀνακαλύψεων καὶ γνώσεων τῶν Ἀράβων. Ἐχόντες οὗτοι καταστήματα παρ' ὄθλην τὴν ἀνατολικὴν τῆς Ἀφρικῆς παραλίαν, εἶχον παρατηρήσει τοὺς ἀστέρους τοῦ νοτίου ἡμισφαιρίου, οὓς πρῶτοι τοῖς Εὐρωπαϊοῖς ἀπεκάλυψαν. Μία δὲ τῶν μάλλον ἀξιοσημειῶτων περιγραφῶν τοῦ ποιητοῦ εἶναι ἡ ἀφορῶσα τὸν φωτοβόλον ἀστερισμὸν, τὸν διακρινόμενον σήμερον ὑπὸ τὸ ὄνομα ὃ *Messierinός Σταυρός*.

Io mi volsi a man destra e posi mente
All' altro polo; e vidi quattro stelle
Non viste mai fuorch' alla prima gente.

(1) Ὁ Δάντης ὑποτίθῃσιν ὅτι τὸ ἐξωτερικὸν οὐράνιον τὸσον παράγεται ἐκ τῆς ἀπλῆς ἀντανάκλασεως τοῦ ἐσωτερικοῦ, ὅπερ εἶναι ἐσφαλμένον· ἀλλ' ἡ πλάνη αὕτη τῷ ὑπηγόρευσεν ὡριστάτην παραβολὴν μεταξὺ τῆς ἀντανάκλασεως τοῦ φωτός καὶ τῆς τοῦ ἡχοῦ ἤτοι τῆς ἡχοῦ.

Come si volgon per tenera nube
Due archi paralleli e concolori
Quando Junone a sua ancella jube,
Nascendo di quel d'entro quel di fuori
A guisa del parlar di quella vaga
Ch' amor consunse come Sol vapori.
(Parad. Ωδ. 16'. στιχ. 10—15).

(2) Εἶναι προπάντων ἀξιοσημειώτος ἡ χάρις καὶ ἡ συντομία μεθ' ὧν ἐξηγεῖ τὰ φυσικὰ φαινόμενα. Τὴν αἰτίαν λ. χ. τοῦ συρριγμοῦ τοῦ κατομένου χλωροῦ βύλου ἐξηγεῖ ὡς ἐξῆς:

Come d' un tizzo verde ch' arso sia
Dall' un de' lati che dall' altro geme
E cigola per vento che va via.

Godèr pareo 'l ciel di lor fiammelle.

O settentrional vedovo sito

Poi che privato se' di mirar quelle!

(Purgatorio Ἄσμα Δ'. στιχ. 22—27. Hist. Sketch. σελ. 109, 110).

Ἐνταῦθα δὲ παρατηροῦμεν ὅτι οἱ ἀνωτέρω παρατιθέμενοι στίχοι εἶχον ἐμβάλει εἰς ἀμηχανίαν πλείστους τῶν σχολιαστῶν, οἵτινες σὺν τοῖς ἄλλοις τὸν ἀκόλουθον

Non viste mai fuorch' alla prima gente

τουτέστι,

«οὓς (ἀστέρας) οὐδεὶς ποτε εἶδε πλὴν τῶν ἀρχαίων ἀνθρώπων.»

ἐξήγουν «οὐδεὶς ποτε εἶδε πλὴν τοῦ πρωτοπλάστου Ἀδάμ καὶ τῆς Εὕας». Ἀλλὰ ἡ ἀληθὴς ἔννοια τοῦ χωρίου τούτου τοῦ πολυίστορος Ἰταλοῦ ἀοιδοῦ εὐρηται ἐν τῷ περιφώνῳ *Κόσμῳ* τοῦ ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ συνδυάσαντος τὸ ὕψος τῆς ποιήσεως μετὰ τὴν ἐμβριθειαν τῆς ἐπιστήμης Ἀλεξάνδρου von Humboldt, ὅστις ὠδὲ πως τὸ ἐρμηνεύει: «ἔνεκα τῆς πτῶν ἰσημεριῶν μετακινήσεως ἢ μορφῆ τοῦ διαστήρου οὐρανοῦ μεταβάλλεται εἰς ἕκαστον σημεῖον τῆς γῆς. Τὰ πρῶτα ἀνθρώπινα γένη εἶδον ἐκ τῶν ὑψηλῶν ἀρκτῶν χωρῶν ἀνυψουμένους τοὺς μεγαλοπρεπεῖς τοῦ νοτίου ἡμισφαιρίου ἀστερισμοὺς οὐραίνες, μείναντες ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ἀόρατοι, ἀναφανήσονται εἰς τὰ ἡμέτερα πλάτη μετὰ παρέλευσιν χιλιάδων ἐτῶν. . . . Ὁ Σταυρός ἤρξατο νὰ ἐγένηται ἀφανὴς κατὰ τὸν 520 30. βορείου πλάτους δισχίλια καὶ ἐνεακόσια ἔτη π. Χ., ἐνῶ προγενέστερον κατὰ τὸν Γάλλον (Galle), ἐνδέχεται νὰ εὐψώθη ὑπὲρ τὸν 10° ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος. Ὅτε ἐπαύσατο τοῦ νὰ ἦ δραστὸς εἰς τὰς χώρας τῆς Βαλτικῆς, εἶχον ἤδη παρέλθει πέντε αἰῶνες ἀφ' οὗτοῦ εἶχον οἰκοδομηθῆ ἡ μεγάλη τοῦ Χέοπος πυραμῆς. Ἡ πτῶν Ἰσως ἐπιδρομὴ συνέβη μετὰ 700 ἔτη. Τὸ πκαρελθὸν φαίνεται πλησιάζον εἰς ἡμᾶς, ἀν καταμετρῶμεν αὐτὸ διὰ τοιοῦτων τεραστίων συμβάντων (1)»

Τὰ συγγράμματα τοῦ Δάντου, ἐν οἷς τὸ *Συμπόσιον* (il Convito), τὸ βιβλίον de Monarchia καὶ τὸ de Vulgari Eloquentia, καταδεικνύουσι τὸν οὕτως εἶπειν ἐγκυκλοπαιδικὸν νοῦν του. Τὸ ἐπιγραφόμενον *Vita Nuova* (Νεαρὰ ἡλικία) ἐπασχολεῖ ἐν ὀλόκληρον κεφάλαιον τῆς πραγματείας τῆς κυρίας Μηνιάτη, εὐρισκούσης ἐν αὐτῷ τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ κυριεύοντος τὸν ποιητὴν πάθους—τοῦ Ἐρωτος. Ὁ μεγαλοφυῆς οὗτος ἀνὴρ, δὲ διὰ τῶν ζοφερῶν τῆς *Κολάσεως* σκηνογραφημάτων ἐμπνέων τρόμον εἰς τὴν ψυχὴν

(1) Κοσμος Βιβλ. Β'. σ'.

μας, δὲ περιγράφας τὰ θεύστεια τοῦ κόμητος Οὐγολίνου δεῖπνα (1), δὲ ὀργίλος καὶ ἀγέρωχος γιβελλίνος, δὲ μεμφθὲς τοσοῦτω πικρῶς τοὺς ἀγνώμονας συμπολίτας του (2), δὲ ἀμείλιτος τοῦ ἐγκλήματος καὶ τοῦ ἐγκληματίου καταδιώκτης, ἔτρεφεν οὐχ ἤττον καρδίαν μαλακωτάτην. Αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ ἔλεγε: «ὅταν ὁ Ἐρως πνέη γράφω, τὰ δὲ γραφόμενα εἶναι ἀποτέλεσμα τῶν ἐμπνεύσεών του».

io mi son un che quando
Amore spira, noto; ed a quel modo
Che detta dentro vo significando.

Τὶς δὲν συνεικινῆθη ἀναγινώσκων τὸ ἐν τῇ *Κολάσει* περιπλοκώτατον ἐπεισοδιὸν Φραγκίσκου τῆς εἰς Ἀρμίνου (3); τίς δὲν ἐδάκρυεν ἀκούων τὴν γοερᾶν φωνὴν τῆς ἐκ Σιένης μεταμεληθείσης μοιχαλίδος (4); οὐδεὶς κάλλιον τοῦ ποιητοῦ τούτου ἠδυνήθη νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὰ ἐνδόμυχα τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, οὐδεὶς ἐπιτυχέστερον, ἀληθέστερον καὶ ἀπεριττότερον ἐζωγράφησε τὰ ἐν αὐτῇ ἐμφωλεύοντα τρυφερὰ αἰσθήματα, ἐφ' ἀμύλλω γενόμενος κατὰ τούτο τῷ ἀθανάτῳ Ὁμήρῳ, οὗ τινος αἱ περιγραφαί, οἷα ἢ τοῦ Ἐκτορος ἀποχαιρετοῦντος τὴν σύζυγον Ἀνδρομάχην (5), εἶναι φωτογραφημένοι τῆς φύσεως εἰκόνας.

Ἡ ὑπὸ τοῦ Δάντου ἀγαπηθεῖσα γυνὴ ὑπῆρξεν, ὡς γνωστὸν, Βεατρίκη ἢ θυγάτηρ τοῦ ὄλβιου φλωρεντινοῦ πολίτου Φόλκου τοῦ Πορτικάρη. «Ὦν τρῶπον ὁ ἀπλοῦκὸς ἄνθρωπος ἀνατίειν εἰς τὸν οὐρανὸν τὰ βλέμματα καὶ ἐνθουσιῶν ἐπὶ τῇ θέῃ τοῦ ἡλίου τὸν λατρεύει ὡς τὸν ἀζιῶτερον τῆς Θεότητος ἀντιπρόσωτον, οὕτως ὁ τοῦ καλοῦ λάτρης ἐν τῇ μορφῇ τοῦ ὄντος τοῦ ἐφελκύσαντος τὴν ἀγάπην αὐτοῦ ἐνορᾷ ἀποκαλυπτομένης τὰς ἐρασμίας νεκείνας ιδιότητας καὶ τὰ θεῖα προσόντα, ἅτινα θέλουσι τὴν διάνοιαν αὐτοῦ καὶ τὴν καρδίαν του κατακαίρουν. Τοιαύτη εἰς τὸν Δάντην ἢ τοῦ Φόλκου κόρη ἀπεκαλύφθη (6)». Ἄλλ' ὡς φωτεινὸν μετέωρον, ὅπερ ἀστραπιδὸν διέρχεται τὰ ἄκρα τῆς ἡλικίας αὐτῆς. Ὁ Χάρων ὅμως οὐ μόνον δὲν κατέλυσεν, ἀλλὰ καὶ ἐνίσχυσε τοῦ ποιητοῦ τὸν ἔρωτα, οὗ τινος τὸ ἀντικείμενον στεφανούμενον ὑπὸ τῆς αἰ-

(1) Κολλάσι. Ἄσμ. ΔΓ'. στιχ. 13 καὶ εἰ.
(2) Κολλάσι. Ἄσμ. ΙΕ'. στιχ. 61.— αὐτῶ. Ιζ' στιχ. 73.— Purgator. Ἄσμ. ΙΔ' στιχ. 20.
(3) Κολλάσι. Ἄσμ. Ε'. στιχ. 73 καὶ εἰ.
(4) Purgator. Ἄσμ. Ε' στιχ. 133.
(5) Ἰλιάδ. Ζ. 466—496.
(6) Historical Sketch. σελ. 120.

γλης τῆς αἰδιότητος μετεβλήθη εἰς ἰδανικὸν τι καὶ ὑπερφυσικὸν ὄν, ὃ παρεγένετο αὐτῷ ὡσεὶ ἀγαθὸς δαίμων ἄχρι τῆς τελευταίας πνοῆς του. Ἡ ἰδανικὴ Βεατρίκη ἐπέβρωσε τὸν βραχίονα αὐτοῦ νέου ἐπιόντος καὶ μαχομένου μετὰ τῶν Γουέλφον κατὰ τῶν Ἀρετινῶν, προσκολλημένων τῷ γιβελλινῷ κόμηματι, ἐπὶ τοῦ πεδίου τοῦ Καμπαλδίνου (1), τὸν συνώδου· σεν εἰς τὴν ἐξορίαν ὡς ἄγγελος παρήγορος· ἐπέπνευσε τὸν κάλαμόν του γράφοντος τὴν Θεῖαν Τριλογίαν, τὸ ποίημα τοῦτο ὃ «οὐρανὸς καὶ γῆ συνεξεργάσαντο» τὸν ἐγκατέλιπε πρὸς στιγμὴν εἰς τὴν ἀνθρώπινον σοφίαν (2), ὅπως ὑπὸ ταύτης ποδηγετούμενος περιηγηθῆ τὰ σκοτεινὰ Τάρταρα καὶ ἴδῃ πῶς τιμωροῦνται,

nelle tenebre eterne in caldo e in gelo,

οἱ ἀνόσιοι τῶς ἠθικῶν νόμων παραβάται, ἀλλ' ἐπεφάνη εἰς αὐτὸν ἀνακύπτοντα ἐκεῖθεν καὶ, *λευρὸν οἶμον αἰθέρος ψαίρουσα πτεροῖς* (3), ἦλθεν εἰς προὑπάντησιν του, ἀναβάνοντος ἤδη τὸ ἕρος ἐνθα τὸ πνεῦμα καθαρίζεται καὶ ἀξιοῦται οὐρανοῦ δόξης, e di salire al Ciel diventa degno.

Ἐνταῦθα ὁ ποιητὴς λουσθεῖς εἰς τὰ ἀναψυκτικὰ τῆς λήθης νάματα, ἐξαγισθεῖς καὶ ἀποθέμενος τῶν γῆινων ἀληθῶν τὸ βάρος ἀνέστη, τὴν Βεατρίκη, εἰκονίζουσαν ἤδη τὴν θεολογίαν, ἔχων πάντοτε ὀδηγόν, εἰς τὰς γαληνῖους τῶν μακάρων μυνάς, καὶ γηθόμενος ἐθεάσατο Φῶς ἐκ Φωτός καὶ προσεκύνησε τῷ ὄντι, δι' οὗ εἰς τὰς παγκοσμίου χώρας αἱ σφαῖραι ἐναρμονίως κινουῦνται, εἰς οὔτινος τὰ νεύματα τὸ ἄπειρον ἐξετάθη, εἰς οὗ τὸ Σύμπαν ἐξῆρτηται.

ΦΡΙΑ. ΑΛΒΑΝΑΣ.

(1) Τὴν μάχην ταύτην, ἐν ἧ ὁ Γιβελλῖνος κατατροπώθησεν, μνημονεύει ὁ ποιητὴς ἐν τῷ πέμπτῳ ἄσματι τοῦ Πουργατορίου (στιχ. 85—129). Τὸ χωρίον δὲ τοῦτο γέμει τοσοῦτων φυσικῶν καλλωγῶν, ὡστε ὁ σοφὸς Οὐμβόλτιος παραθέτει αὐτὸ ὡς ὑπόδειγμα τῆς περὶ τὴν ἀπεικόνισιν τῶν φυσικῶν φαινομένων ἐπιτηδεύσεως τοῦ Δάντου. Ἴδου αἱ λέγει του. «Ἄμα ἐξέλιπον ἐκ τῆς γραμματολογίας ἡ Ἀραμαϊκῆ, ἡ Ἑλληνικὴ καὶ ἡ Ρωμαϊκὴ ὑπεροχὴ ἢ, κάλλιον εἶπειν, ἅμα ἐδυον ὁ ἥλιος τοῦ ἀρχαίου κόσμου, παρίσταται ἡμῖν ὁ ὑψηλὸς καὶ ἐμπνευστος νέου τινος κόσμου ἱερωφάντης. Γινώσκων κατὰ βάθος τὰς ζωικὰς τῆς ὑδρογειοῦ σφαίρας δυνάμεις Δάντης ὁ Ἀλιγέριος, διασπᾷ τὰ δεσμὰ τοῦ σσβαροῦ τῆς ἐποχῆς του μωστηριασμοῦ, τοῦ ἐπισκοπάζοντος καὶ πιέζοντος τὴν εὐρύτατον τῶν ἰδεῶν του κύκλον. Αναφαίνεται δὲ καθ' ἡν στιγμὴν πέραν τῶν Ἀλπίων ἐκπνέει ὁ ἤμος τοῦ τελευταίου τῆς Σουηθίας βαΰβου (minnesinger). Ἐξαιρέσι εἶναι αἱ ἐκ τῆς φύσεως εἰκόνας αὐτοῦ· ἀμίμητος ἢ τοῦ ἐπιβουλοῦ λουκαγοῦς καὶ τῆς ὑποκυμαίνουσας θαλάσσης ἐν τῷ πρώτῳ ἄσματι τοῦ Πουργατορίου (στιχ. 115—117)· γραφικώτατα, ἐν τῷ πέμπτῳ ἄσματι (Purgator. στιχ. 118—129) ὁ ψόφος τοῦ καταπίπτοντος ὑετοῦ καὶ ἡ τοῦ Ἄρνου πλημμύρα ἢ διαβύσσα καὶ ἀναστρέφουσα τὸ πῶμα τοῦ Buonconte da Montefeltro μετὰ τὴν ἀματιπρᾶν ἐν Καμπαλδίνῳ ἔμβολῳ κτλ. (Κ δ σ μ ος Τομ. Β'. α.)»
(2) Τὸν Οὐίγγιλιον.—(3) Ἀλοζύλ. Προμῆθ. στιχ. 394.

ΣΥΛΛΟΓΗ ΛΕΞΕΩΝ

ἐν χρήσει ἐν τε Αἰγύλῃ καὶ Κρήτῃ.

(Τίτλος. Ἰδε φυλ. 471.)

Ἐξαγκλίζω, διαφθορά τοῦ ἐξαντλίζω.
Αναγορεύω.
Ἀντίγαμος, ἐπιστροφή τῆς νόμφης.
Σμάρι, σμήνος.
Γυαλόπες, ὀμματούαλια.
Ἐπίζηλος, τρυφερὸν, ἐπὶ χόρτων.
Υἱέγεται, κατηγορεῖται, ὡς καὶ πάλαι, ἐξ οὗ καὶ ἡ παροιμία «τὸ ψῶμα ψέγεται κ' ἡ ἀλήθεια ἀνθεῖ».
Ἄφραστο, δὲν εὐφραίνει ἢ δὲν χορταίνει, ἐπὶ φαγητοῦ.
Ἀποστομώθηκα, ἐχόρτασα.
Παραίρεισι.
Ἀποστολή.
Στρόφυλα, τζίπουρα σταφυλῆς, ἴσως ἐκ τοῦ στέμφυλα.
Ξηρονόμι, τόπος κακῆς βοσκῆς ἄγονος.
Ἀλλαγηγνώμησε, μετέβαλε γνώμην.
Πρωτομβριές, ἡ πρώτη βροχή.
Ἀρπετά, σαρκοφάγα ὄρνεα.
Κτήνος.
Ξεβουβουλίζω, ἀφαιρῶ τὸ βυμβάκι ἀπὸ τὸ καρύκι.
Ξεκουκουκίζω, ἐκβάζω τὸν σπῆρον ἀπὸ τὸ βυμβάκι.
Πραῦς καὶ πραγυλός, πρῶτος.
Ὁνειροφάρτης, ἐρμηνευτῆς ὀνειρων.
Ὁνειροφάρτια.
Κοίμησις, ὁ τρόπος δι' οὗ φυτεῖσιν τὸ ἀμπελόφυτον, ὡσαύτως καὶ εἰς Κύθηρα, ἐξ οὗ καὶ τὸ ῥῆμα κοιμάται ἐπὶ κλίματος, καθὼς καὶ ἐπὶ ἀποθανόντος ἱερέως ἢ ἀγίου.
Ἀκμή, κατὰ μεταφορικὴν ἔννοιαν.
Ἀποδημίζω, μετεβλήθη ἡ ἔννοια, λησμονῶ, μεταχειρίζονται ὁμοῦ αὐτὸ καὶ κατὰ τὴν κυρίαν σημασίαν ἐπὶ ὀπωρῶν, ὡς εἴρηται.
Καινούρια, ὕψασμα ὕψασμένον ἐναλλάξ ἀπὸ βυμβάκι καὶ λινάριον σχηματίζον διακεκριμένα διαλύματα.
Δρύς.
Θρασόκυκλος, σκύλος ἀκαμάτης.
Θιαλίσματα, στραβοζύλα ἢ κλάδοι, ἐπὶ τῶν ὀπωρῶν ἐπιτίθεται ἢ χωματοστῆγη ἢ δῶμα.
Ἐξεικάζω, συμπεραίνω ἢ βλέπω.
Ἀνάφυσος καὶ τάρταρον, βαθεῖαι ὀπαὶ τῆς γῆς εἰς τὴν νῆσον, ἐκ τῶν ὀπωρῶν ἐξέρχεται θερμότης καὶ ἀτμός.
Ἀπάτητο, ὡς τὰ ὄρη, ἀπρόσιτον.

Χουλιари, σανίδιον τῆς πινακίδος, palette.
Καψί, τὸ λιθανιστήρι.
Καθέδρα.
Νυψίδια, φθιασίδια.
Παράστημα καὶ παράστασις, τελετὴ ἐκκλησιαστικὴ μετὰ πομπῆς.
Ἰλη, τρυγητὸς οἴνου.
Ἀποπατήδια, τὰ κατακαθίσματα τοῦ λαδιοῦ καὶ ἄλλων ὑγρῶν.
Λοιμός, πείνα.
Σχοινοπλέκω, πλέκω σχοινίον.
Σχοινοπλόκος.
Ἀγριμολόγος, ὁ κυνηγῶν ἀγρίμια.
Ἐξαγγεμίζομαι, ὁμολογῶ τὸ σφάλμα μου, ἢ καὶ ἐξομολογοῦμαι.
Ἄναρόδι, ἀντήλιον, ἀντανάκλασις.
Κοχλίδς, σιάλαγκος.
Ἀλευροδόχι, δοχεῖον δι' οὗ συναζέται τὸ ἀλεύρι τοῦ μύλου.
Διενόρου, βλέπω μακρόθεν.
Ὁρχισμα, χορὸς ἢ μουσικὴ, ἐξ οὗ καὶ ἡ παροιμία, ὦραις ὦραις ὄρχισμα, κ' ὦραις ὦραις μέτρασμα.
Ἀραχυμίζει, ἐπὶ χόρτων ὅταν ἐξέρχεται ὁ χυμὸς τῶν.
Ξεκορφιάζω, ἐπιδιορθώνω τὸ κάτω μέρος τοῦ κλίματος,
Πλεκτό, da telle.
Ἀνάλωσις καὶ ἀναλώματα, ταραχὴ, ἀνωμαλία, χαλασμός, ὡς εἰς τοὺς ἐμφυλίους πολέμους.
Παλιμπυγηθόν, ὅταν κατὰ λάθος βαδίζῃ τις ἄλλην ἀπὸ τὴν προκειμένην ὁδόν.
Κακοφοροῦμαι, συμπεραίνω ἢ ὑποπεύομαι ὅτι συνέβη τὸ δεινὰ κακόν.
Μεταμορφόνομαι, προσποιούμαι.
Ἄδρῶ, ἐπὶ χόρτων, παχύ, πυκνόν.
Ἀπόκορμον, σκάμνα τοῦ κρεωπώλου.
Κυμοθάλασσον, περιγιάλι.

ΛΑΚΩΝΙΚΑ.

(Συνέχ. Ἰδε φυλ. 471.)

Περὶ τριῶν χωρίων τοῦ Δήμου Κολοκυνθίου τῆς Ἐπαρχίας Γυθείου ἤτοι

KABBALOU, MAFRIANOY καὶ XYMARAS.

Ἡ Ἀνατολικὴ Μάνη χωρίζεται ἀπὸ τῆς Δυτικῆς διὰ τινος κλάδου τοῦ Ταυγέτου παρεκτεινομένου ἕως Ταινάρου, καλουμένου δὲ «Βραχίονος τῆς Ματρῆς». Ἀμφοτέρων ἡ συγκοινωνία γίνεται διὰ τῶν μεταξὺ τοῦ βραχίονος τούτου κλεισσοειῶν ἢ φα-

ράγγων, μία τῶν ὀπωρῶν ἀγεί ἀπὸ Ἀρεοπόλεως, πρωτεύουσος τῆς Δυτικῆς Μάνης (Ἐπαρχίας Οἰτύλου) εἰς τὸν λεγόμενον Δῆμον Κολοκυνθίου τῆς Ἀνατολ. Μάνης (Ἐπαρχίας Γυθείου), ὧν μεταξὺ ἀνέχει ἡ σειρά τοῦ Ταυγέτου. Πρὶν ἢ φθάσωμεν ὁμοῦ εἰς τὴν πρωτεύουσιν τοῦ Δήμου Κολοκυνθίου (Ἀσίης), εἰς τὴν εἴσοδον τῆς κοιλάδος ἀπαντᾷ τὸ χωρίον «Κάββαλος», κατοικουμένον ἀπὸ 60 οἰκογενίας. Τὸ χωρίον τοῦτο, ἀγνοῶ διὰ ποίους λόγους, κατὰ τὸν μεσαιῶνα ἐκ τῆς ἀρχαίας αὐτοῦ θέσεως μετετέθη εἰς ὑψηλοτέραν τῆς νῦν, ὅπου φαίνονται τὰ εἰρήπια τῶν οἰκιῶν ἀνωθεν τῆς σημερινῆς θέσεως· ἴσως διότι λιμνάζουσι τὰ ὕδατα περιρρέοντα ἐκ τῶν παρακειμένων ὑπορειῶν, καὶ παρασύροντα καὶ πᾶσαν ὕλην ἀρμοδίαν εἰς τὴν γονιμότητα τοῦ ἐδάφους ἀποκαθιστῶσιν αὐτὸ εὐφρωτάτον εἰς σῖτον καὶ κριθήν. Αὕτη δὲ γίνεται νῦν φυσικῶς· διότι μεταξὺ τῶν ἀγρῶν ἢ φύσις ἐσημάτισε τὴν λεγομένην «βυθίστραν» παρὰ τῶν ἐγχωρίων, εἰς ἣν καταβυθίζονται ἅπαντα τὰ ὕδατα· ποῦ δὲ διεξάγονται, ἀγνωστον· ἴσως καταπίπτουσιν ἐντὸς χαράδρας, ἰσογείου τινὸς σπηλαίου, καὶ χέονται εἰς τὸν ἐγγὺς εἰσήμενον ὄρμον «τοῦ Ἀηροῦ» λεγόμενον, παρὰ τῆς Ἀρεοπόλεως δὲ κείμενον. Σημειωτέον δὲ, ὅτι σχεδὸν σύμπασα ἡ Λακωνικὴ ἐστὶ σπραγγώδης καὶ ὑπόκενος· τὰ δὲ στρώματα τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς ἴστανται, οὕτως εἰπεῖν, μετέωρα ἐπὶ τῶν ἀντρων καὶ σπηλαίων. Πολλὸ διεξοδικὸν ἤθελεν εἶσθαι νὰ ἀπαριθμήσωμεν ἐνταῦθα τὰ πολλὰ σπήλαια τῆς Λακωνικῆς· ὅσον οὕτω ὁμοῦ ἐκδοθήσεται τοπικὴ περιγραφή Μάνης παρ' ἐμοῦ, ὅπου γίνεται ἡ ἀπαρίθμησις αὐτῶν.

Ὅτι δὲ τὸ χωρίον ὁ Κάββαλος κατοικεῖτο καὶ τὸ πάλαι ἐπὶ Ἑλλήνων, ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς παρὰ πόδας, κατὰ πρῶτον ἤδη εὐρεθείσης παρ' ἐμοῦ, ἐπιγραφῆς ταύτης:

ΔΑΜΟΣΘΕΝΗ ΑΣΤΟΝ ΚΑΙΝ... [
ΜΝΕΤΙ ΔΑΜΟΣΘΕΝΗ ΑΣΤΗΣ
... ΙΑΙΣ ΜΗΔΕΝ ΜΗΔΕΠΟΤΕ...
ΠΑΤΡ]ΙΔΟΣ ΑΝΗΡ ΓΕΝΟΜΕΝΟΣ...
... ΠΑΡΕΣΧΗΤΑΙ ΜΗΔΕΠΟΤΑΙ
... ΙΟΥΙ ΛΑΜΠΡΟΝ ΓΩΝΑΦΕΙΣΕ...

Τὰ πλεῖστα τῆς ἐπιγραφῆς γράμματα σχεδὸν μολις διακρίνονται, διότι ὁ τετράγωνος λίθος ἐφ' ᾧ κεῖται, κύριος οἶδε κατὰ ποίους αἰῶνας κυλισθεὶς ἐκ τινος ἀρχαίου κτιρίου (πολλῶν γὰρ ἀρχαίων οἰκοδομῶν εἰρήπια διασώζονται), παρεσύρθη διὰ τοῦ ρεύματός τινος λάκκου κάτω εἰς θέσιν, καλουμένην «Φιλιατροί», ὅπου ὑπάρχουσι πηγὰδια βαθέα, ἐξ ὧν ἀντλοῦσι πόσιμον ὕδωρ οἱ κάτοικοι, ὡς ἐν τῇ πε-

διάδι Ἀργυροκάστρου τῆς Ἠπείρου, δι' ἀσκῶν ἀνάγοντες τὸ ὕδωρ. Εἰκάζω ὅτι τὸ ἀρχαῖον ὄνομα τοῦ χωρίου ἦν «Φιλιατροί» καὶ οὐχὶ «Κάββαλος». Ἄλλ' οἱ κάτοικοι ὀνομάζουσι τὰ πηγὰδια «Φιλιατροὺς», παρ' οἷς ἐφυλάχθη τὸ ἀρχαῖον ὄνομα διὰ τὴν φυσικὴν ἀνάγκην τοῦ ὕδατος, νομίζω. Ἄλλως τε ὄνομα Φιλιατροῦ ἐπὶ πηγῆς ἀπαντᾷ καὶ ἐν Ἰθάκῃ (ἴδε ἱστορίαν Ἰθάκης παρὰ Ν. Γρίβα Καραβία σελ. 91). Εἰς τὴν θέσιν τοῦ Κάββαλου τὴν ὀνομαζομένην «Φιλιατροί», εὐρέθησαν καὶ νομίσματα καὶ δακτυλίδοι, ἐξ ὧν εἰς ἔχει ἰχθὺν ἐγγεγλυμμένον. Ἐξ ἀπάντων τούτων εἰκάζεται, ὅτι κατοικεῖτο καὶ ἐπὶ Ἑλλήνων, ἔνεκεν δὲ τῆς πλημμύρας ἢ ἄλλης τινὸς αἰτίας ἀπεσύρθησαν εἰς τὰ ὑψηλότερα, ἐξ ὧν πάλιν κατέβησαν εἰς τὴν ἀρχαίαν θέσιν καὶ ἔκτισαν τὰς οἰκίας αὐτῶν, τινὲς μάλιστα, ἐπὶ ἀρχαίων ερειπίων.

Τὸ δὲ χωρίον Μαυριανὸς σήμερον ἐστὶν εἰρήπιον, καὶ δὲν διασώζει εἰμὴ πύργον τινὰ ἐπὶ λόφου καὶ ναὸν χριστιανικόν, ἐν ᾧ ἐνετειχίσθη, ἀγνωστον πότε, ἢ ἐξῆς ἐπιτάφιος ἐπιγραφή:

ΚΛΕΩΝ ΧΑΙΡΕ:

Ἡ ἐρήμωσις τοῦ χωρίου ἐγένετο ἐπὶ τουρκοκρατίας παρὰ πειρατῶν Ἀλγερίνων, οἵτινες, ὅπως διηγούνται κατὰ παραδόσιν οἱ περίεξ κάτοικοι, ὄρμησαν τὴν ἡμέραν τοῦ μεγάλου Πάσχα, ὅτε ἦσαν ὄλοι εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἐξηντραπόδισαν ἅπαντας σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις δι' αἰφνιδίας ἐπιθέσεως, καὶ ἐπιβιάσαντες εἰς τὰ πλοῖα μετέφερον εἰς Ἀλγερίαν. Ἔστι δὲ πλησίον ὁ λιμὴν εἰς ὃν κατήχθησαν οἱ Ἀλγερίνοι. Μόλις ἀπέχει 3/4 τῆς ὥρας τὸ χωρίον εἰς Μαυριανὸς κείμενον εἰς ἀνωφερῆ θέσιν. Ὀνομάζεται δ' ὁ λιμὴν οὗτος «ἄμπελος ἢ terra imperiale». Ὅτι οἱ Ἀλγερίνοι πειραταὶ ἐπέτρεχον ἄλλοτε καὶ τῆς Λακωνικῆς τὰ παράλια διὰ τῶν ἐμπνεόντων τρόμον καὶ φρίκην ἀπανταχοῦ, ἦτοι διὰ νυκτὸς, κρυφίως, αἰφνιδίως κ.τ.λ. μαρτυροῦσι δύο γέροντες, καὶ σήμερον ἐτι ζῶντες ἐν Ἀρεοπόλει, οἵτινες τοσαῦτα ἔτη καταβασανίζόμενοι ἐν Ἀλγερίᾳ, μόλις ἀπηλλάγησαν ἀγαθῇ τύχῃ καὶ ἔφθασαν εἰς τὴν Λακωνίαν μετὰ πολλοὺς κινδύνους καὶ δεινοτάτους περισπασμούς, πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 νέοι ὄντες τρυφερᾶς ἡλικίας. Ἄλλ' ἐνταῦθα γεννᾶται τὸ ζήτημα· καὶ πῶς οἱ Λάκωνες ἐπέτρεπον τοῦτο τοῖς Ἀλγερίνοις; πῶς δὲν ἐπολέμουν αὐτοὺς ἀποβαίνοντας εἰς τὰ παράλια τῆς Λακωνικῆς; οὐδέποτε οἱ Λάκωνες ἐπέτρεπον τοῦτο, μάλιστα πολυλάκις κατέσφαξαν πολλοὺς Ἀλγερίνους, οὐχ ἦττον ὁμοῦ ἐνίοτε ἐλάμβανον οὗτοι εὐκαιρίαν καὶ ἐξηντραπόδιζόν τινὰ ἀποβαίνοντας νυκτὸς εἰς τὰ παράλια, ἀφ' ὧν δὲν προδύωρον πλέον μίᾳ ὥρας εἰς τὸ ἐσωτερικόν τῆς χώρας φοβούμενοι τὴν ἐπίθεσιν

των Λακώνων. Διὸ καὶ οἱ Λάκωνες ἀπεσώθησαν ἐπὶ τὰ ὑψηλότερα καὶ τραχύτερα μέρη διὰ τὸ ἀσφαλέςτερον· τῶρα πάλιν ἤρχισαν πολλαχοῦ νὰ καταβαίνωσιν ἐκ τῶν ὄρεινότερων εἰς τὰ παράλια οἰκοδομοῦντες οἰκίας κτλ.

Ἡ δὲ Χυμάρα ἀπέχει τοῦ Καββάλου $1/4$ ὥρας καὶ κατοικεῖται ὑπὸ 40 οἰκογενειῶν· ὑπάρχει δὲ ὁ λίγον ἀπωτέρω ἢ θέσις, ὅπου ἦτο ἡ ἀρχαιοτέρα Χυμάρα. Δὲν ἔλαβον καιρὸν νὰ ἐπισκεφθῶ τὴν ἀρχαίαν θέσιν, ὥστε νὰ ἐξηγηθῶ εἰς πλάτος· λέγω ὁμῶς ὅτι ἡ Χυμάρα αὕτη διαφέρει πολὺ τῆς ἐν Ἡπειρῷ Χιμαράρας, πόλεως ἐκεῖ καὶ τμημάτος χώρας συνωνύμου οὐσίας. Ἡ Λακωνική προφέρεται «Χζουμάρα», καθότι οἱ Λάκωνες προφέρουσι τὸ ν ὡς αἰον, ἐν ᾧ ἡ Ἡπειρωτικὴ ὀνομάσθη Χιμαράρα διὰ μυθολογικούς λόγους κατὰ Πλίνιον (Histor. natur. libr. IV). Ἐπέχω νὰ ἀποφανθῶ τι περιπέθειον περὶ τῆς Λακωνικῆς Χυμάρας μέχρι νεωτέρων ἐρευνῶν μου ἐπιτοπίων.

ΛΘ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ.

ΠΟΙΗΣΙΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΜΑΝΗΣ.

(18ε φυλ. 384, 423, καὶ 430.)

Α'.

Μυρολόγιον.

Ὁ Γιώργαρος ¹⁾ καὶ ἡ Μπουραζάνερα ²⁾.

Μ' ἔφασι ³⁾ καὶ μ' ἐψήσασιν
Οἱ πόλοι ⁴⁾ κ' οἱ Ἰδακονιαροὶ ⁵⁾
Πωιδάησα ⁶⁾ κ' ἐγράφησα
Τέσσερα χρόνια ταχτικὸ
Κ' εἶπασιν πῶς ἐχάθησα
Κ' ἐκεῖνοι πιζου ⁷⁾ ἦρθασιν.
— Ἐ Γιώργο, καὶ 'ς τῆς Χαλικῆς
Γερανοφόροι ⁸⁾ ἔρχονται·
Καὶ λέου νᾶν' ἀφεντικοί. ⁹⁾
Ἐνε κ' ὁ Γερμανὸς ¹⁰⁾ κοντὰ

Α. (1) Γιώργαρος Σκυλακίας, περὶ οὗ διελάδομεν τινα ἐν τῷ 430 φυλ. τοῦ 11^{ου} τόμου τῆς Παυδῶρας. (2) Ἀδελφὴ τούτου καὶ σύζυγος τοῦ Πέτρου Μπουραζάνη. (3) Κατὰ συγκοπὴν ἐκ τοῦ ἐράγασιν. Ἡ Πετροῦ Μπουραζάνηνα, ἥτις ἀκροῦται τὸ παρὸν μυρολόγιον παραπονεῖται κατὰ τῶν Μανιατῶν στρατιωτῶν, οἵτινες μετὰ τῶν Βαυαρῶν συνέλαβον τὸν ἀδελφόν της. Τὸ δὲ «Μ' ἔφασιν καὶ μ' ἐψήσασιν» λέγεται πάντοτε ἐπὶ ὑπερβολικῆς ἀγαπητικῆς. (4) Ἑλληνικὴ ἢ λέξις ἐκ τοῦ π ε λ ω. Εἶναι δὲ ταυτόσημος τῇ Γαλλικῇ vagabond. (5) Ἐπαίται. Διὰ τούτων δεικνύει ὅτι οἱ συλλαβόντες τὸν Γιώργαρον Μανιάται στρατιῶται ἦσαν ταπεινῆς καταγωγῆς, ὡς φαίνεται καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ ᾠσμῶτι. (6) Ποῦ εἰδάθησα, διέβησαν. (7) Ὀπίσω, πάλιν, πρὶν τελειώσῃ ὁ χρόνος τῆς θητείας των ἐπίστρεψαν εἰς Μάνην. (8) Τὸ ὑπέμελαν χρωμα. Ἀγείν οὕτω τοὺς χροιοφύλακας ἐκ τοῦ χρώματος τῆς στολῆς των. (9) Ἀνήκοντες εἰς τὸν αὐθιόν, τὸν βασιλέα. (10) Ὁ Γερμανὸς Μαυρομιχάλης.

Ἐνε κ' ὁ μαυρο-Φέδερης ¹⁾
Φουστανελάδες ἐν' πολλοὶ
Καὶ λέου νᾶν' ἀφεντικοί.
Κ' ἀνέβ' ὁ Γιώργος 'ς τὸ Γουλᾶ ²⁾
Καὶ τῆ ³⁾ Πετροῦζ ⁴⁾ ἐμίλησε
— Ἀμπόνε ⁵⁾ ποῦσε, βρὲ Πετροῦ,
Βάλε τὸ λέτο ⁶⁾ 'ς τὴν αὐλή,
Καὶ στήσε τὸ κανόνι ζου,
Σύζηρα ⁷⁾ μὲς 'ς τὴ πόρτα ζου,
'Σ τὴ πορταδέλλα ⁸⁾ τῆ αὐλῆς,
Καὶ μάλωσω ⁹⁾ μὲ τὴν ἀρχή.·
Κατέβ' ὁ Γέργος τὴν αὐλή,
Καὶ πάει γιὰ μπαρουτόβολο.
Μιά κανονιά τοὺς βάρσε
Καὶ τοῦζ ἐρεμοσκόρπισε ¹⁰⁾.
Κι' ὁ διάβολος ὁ Γερμανὸς,
Πίζου τοὺς ἐμετάφρε.
«Ἐ Γέργο, πῶς δὲν προσκυνᾷ;
Δὲν προσκυνᾷ τὸν Γερμανὸ
Δὲν προσκυνᾷ καὶ τὴν ἀρχή;»
— «Δὲν προσκυνᾷ τὸν Γερμανὸν,
Δὲν προσκυνᾷ καὶ τὴν ἀρχή.
Τί θὲ νὰ μ' ἀναμπαίζουσι ¹¹⁾,
Μόνε ἡ σκόλη σὺν ἐρθῆ
Θέου ¹²⁾ ν' ἀνοίξου πόλεμο
Ὀζω 'ς τὴ βοῦγα ¹³⁾, 'ς τὸ λαό.»
Μωροὶ ¹⁴⁾, πῶς ἐβραχνιάσατε,
Ἥ ἄλλες Σκυλακιάνισες
Πῶς δὲν ἐβράχνιασα κι' ἐγώ,
Ποῦ κλαίου καὶ δὲν ἀσκολοῦ ¹⁵⁾.
Δώδεκα ἡμερόνυκτα,
Ὀπώπαρα ¹⁶⁾ τὰ γράμματα,
Κ' εἰδάκα τὴ Τρομπολιτζά ¹⁷⁾,

(1) Φέδερ, συνταγματάρχης Βαυαρὸς ὑπαρχοῦν ἐν Ἑλλάδι.

(2) Γουλᾶ κυρίως λέγεται ὑπέγειος καὶ ἀθλία φυλακή. Ἐνταῦθα δὲ εἶναι ὁ ἀλλαχοῦ ἡ λ ι α κ θ ε ς καλούμενος. (3) Ἡ γενεὴ τοῦ ἀρθρου τοῦ ἐπικού ἀριθμοῦ τοῦ θηλυκοῦ πρὸ συμφώνου ἐνίστη δὲ καὶ πρὸ φωνήεντος λέγεται πάντοτε τ ᾗ ἄνευ τοῦ ς. (4) Τὸ σ μεταξὺ δύο φωνηέντων καὶ εἰς ἄλλας περιστάσεις προφέρεται πάντοτε τραχὺ ὡς ζ, ὡς ἐν τῇ Λατινικῇ, Γαλλικῇ καὶ Ἰταλικῇ. (5) Ἀντὶ ἐπιβήματος ἐκ τοῦ ἀμῆ ποῦ ἐνε. (6) Τὸ Ἰταλικὸν letto καὶ τὸ Γαλλικὸν lit τῶν κανονίων. (7) Πλησίον. (8) Πορταδέλλα, Ἰταλικὴ λέξις. (9) Προστακτικὴ. Ὅπως ἐν τινὶ ἄλλῳ ᾠσματι φέρεται

«Ἐ Γιώργο, Γιώργ' ἀφέντη μου. . .

Ζωστήκω κι' ἀρματώστηκω

Σ' τὸ πόλεμο τοιμάστηκω

Καὶ τήραξω τῆ δεμοχιά.»

(Λακωνικὴ χωρογραφία 1833).

(10) Ἀλλαχοῦ ἀνεμοσκόρπισος. (11) Ἐκ τοῦ ἐπιτακτικοῦ α καὶ τοῦ ἐμπαίζω. (12) Περιφραστικὸς ἄλλοντος. (13) Ἀγιά, ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ giuga, (γαλ. gue). (14) Ἡ θρηνοῦσα Πετροῦ παροτρύνει νὰ ἐξακολουθήσῃ τὰ μυρολόγια τὰς σιγησάσας ἦδη ἄλλας συγγενεῖς της. (15) Δὲν σχολάζω, παύω. (16) Ὁπου ἔπαυα, ἐπῆρα. (17) Ἡ εἰς τόνον κίνησις ἐκφέρεται ἀπροθιώς ὡς καὶ παρ' Ὀμήρου. Βλ. Mathias, gr Gram. § 409. 4 α.

Καὶ πᾶ 'ς τὸ Ζαχαρόπουλο,
Ὄπουταν πρῶτος ἀρχηγὸς,
Καὶ τοῦδικα ¹⁾ τὰ γράμματα.
— «Σ' εἶσαι τοῦ Γέργου γ' ἢ ἀδρεφῆ
καὶ τοῦ γιατροῦ ἢ γυναικά του;»
— «Γώ 'μαι τοῦ Γέργου ἢ ἀδρεφῆ
Καὶ τοῦ γιατροῦ ἢ γυναικά του.
Μὴν εἶδες σὺ τὸ Γιώργό μου;»
— «Τί νὰ ζ' ἐποῦ, μωρὴ Πετροῦ,
Ποῦ δὲν εἰζέρου τ' ἔπαθε.
Ἄιντε ²⁾ νὰ πάης 'ς τὸ παπᾶ
Ποῦ ζ' ἐρ' ἀλήθειες παστρικές.
Πάει καὶ ἡ μαυρο-Πετροῦ,
Εἰδάη κ' ἦρε τὸ παπᾶ.
— «Τί νὰ ζ' ἐποῦ, μωρὴ Πετροῦ,
Τὸ Γέργο τὸν ἐθάψαμε.»
— «Δεῖξέ μου τὸ καμᾶρι του.»
Μ' ἔδειξε τὸ καμᾶρι του,
'Γνώρισα τὸ τακίμι του ³⁾,
Τὴ βουχοκαμιγίσθια του.
Ἔσκουζα κ' ἐγονάτισα
Τὸ Γιώργο παρεκάλεσα·
— «Σήκω, Γιώργο, νὰ φύγομε,
Τί μ' ἔστειλεν ἡ μάνα μας.»
— «Γιὰ φύγ' αὐτοῦ δανε, Πετροῦ,
Τί νὰ ζε 'λέπου ⁴⁾ δὲ μ'μποροῦ.
Τί πικραμένος 'ερίσκουμαι.
'Ἀπὸ κοτζᾶ Νικλιάνικο ⁵⁾
Κανέναν δὲ μ' ἀκλούθησε.
Ὁ Δημοτράκης τῆς Βρεττῆς
Ἐχω τὴν εὐχαρίστησι ⁶⁾.»

Β'.

Ἐ μαυρισμένε, Γιώργαρε,
Καὶ μὲ τὸ Βαθολόγια,
Κι' ὁ Διακονοδικαίνας,
Κ' οἱ μοῦλοι τῆ Κατσεβαρδοῦς,
Καὶ τὰ κουνέλια τῆς Αἰοῦς ⁷⁾.
Κι' ὁ Δῆμος τὰ χελώνιά του,
Κι' Ἀντώνης ἡ μαχαίρα του.

(1) Τῷ ἔθωκα. (2) Τινὲς, ὡς ὁ Κ. Βουλάντις, τὸ παράγουσιν ἐκ τοῦ ἀγε δῆ. Ἄν καὶ ταπεινοτέρᾳ ὁμοῦ πιθανοτέρᾳ φαίνεται μοι ἡ παραγωγή ἐκ τοῦ α ἰ (ὑπαγε, ἔπερ ἴσως τὴν τοῦ ἀγε παρεστῆρα) καὶ τοῦ ν τ ἠ παρακλεισματικοῦ. Ὁ δὲ Κύριος Παπαδῆπουλος ἐν τῷ σχεδιάσματι αὐτοῦ τὸ παράγει ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ ande (τοῦ βήματος andare). (3) Τὴν στολήν του. (4) Νὰ σὲ βλέπω. (5) Ἐπειδὴ τὰ Νικλιάνικα εἶναι ἄθροισμα χωρίων. (Βλ. Χρυσάλ. Γ. σ. 636). (6) Στίχοι τινὲς τοῦ ᾠσματος τούτου εὑρήνται ἐν δύο ἐτέροις ᾠσμασι τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν ἔχουσι ἄτινα ἐδημοσιεύθησαν τὸ μὲν ἐν τῇ ὑπὸ ἀνωμόμου ἐκδοθείσῃ Λ α κ ω ν ι κ ῆ χ ω ρ ο γ ρ α φ ῖ α, τὸ δὲ ἐν Χρυσάλλιδι (Τομ. Γ. φυλ. ΖΖ. σ. 636). (7) Οὗτοι ἦσαν βλάκες καὶ δεῖλοι, τέ-

Β. Τὸ ᾠσμα τοῦτο χελώνει τὸς συλλαβόντας τὸν Γιώργαρον Μανιάτας στρατιώτας. (7) Οὗτοι ἦσαν βλάκες καὶ δεῖλοι, τέ-

Καὶ τὸ Σκαλκάιση τὸ στραβῶ,
Κ' ὁ γάειδαρος ὁ Ταπεινὸς ¹⁾,
Κι' ὁ Γάτος ὁ περήφανος,
Κι' ὁ γάειδαρος ὁ Στραβολιάς,
Ποῦ πῆγε λῶστο καὶ βαργελά
Κ' ἐχάλασε τὸν ἀχιουριά.
Κι' ὁ Δῆμος ὁ Κοντόγονας;
Κοντὰ 'ταν κι' ὁ Νικολάικας
Τῶ παληο-Κουρκουλιάνωνε.
Κ' ἐκεῖνου τί τοῦ κάμασε;
Κι' ὁ Κάκαρης ὁ Μπαβακρὸς,
Κι' ὁ Ἀνατελής ²⁾ ὁ Γερμανός.
Πορὶ φαρμάκι ³⁾ νὰ γενῆ
Τὰ σύγληνα καὶ τὸ τυρὶ
Καὶ τὸ φτακρήταρο ψωμί
Ποῦ τρώσει 'ς τὸ σπῆτι μας.
Γέργο μου καὶ Πιγέργο μου ⁴⁾
Ζευγάρι μου βουβαλινὸ
Μὲ σιδερένιονε ζυγὸ ⁵⁾!

Γ'.

Γιὰ σου χαρά σου νὰ γενῆ
Καλαδρεφὲ μου Χρίστακα,
Ποῦ τίμησες τὸ γένος μας,
Κι' οὔλο μας τὸ παπουδικό.
Θέου νὰ πάου 'ς τὴ Τζίμοβα.
Γιὰ νὰ ζ' ἐφέρου 'να βρακί,
Ἐνα βρακί καζαμουσκι.
Κ' ἕνα ψιλὸ 'πουκάμισο.
Καὶ φέσι μπαρμπαρούσικα.
Νὰ τὸ φορῆς ἀνάστραβα.
Σὰ πῶν' ὁ Γρίβας 'ς τὸ Μωῦρα,
Ἐτσι κι' ὁ Χρῆστος 'ς τ' Ἄλυκα.

Δ'.

Ἀρράνη ⁶⁾ βήγα καὶ παχιᾶ! ⁷⁾
Ἀναταράχη ὁ ὄντας

κνα πλουσίας τινὲς χήρας. (1) Λαθοσιέρης οὗτος (ἐκ ταπεινῆς οἰκογενεῖας καταγόμενος) ἐκ τῆς τάξεως τῶν φ α μ ε γ ι ω ν. (2) Ανατολίτης, βάρβαρος, ἀπάνθρωπος. (3) Κατάρια. Πῦρ καὶ φαρμάκιον. (4) Τὸ ὄνομα Πιγέρος (Pigros καὶ σπανίως Πιγέργος) ἀντὶ Πέτρος, εἰμῆεν ἐν Μάνη ἀπὸ τῆς φραγκικῆς κατακτήσεως. (5) Οἱ Μανιάται δὲν θεωροῦσι προσβλητικὴν τὴν τοιαύτην σύγκρισιν, ὅπως καὶ ὁ Ὀμηρος, ὅστις πρὸς ἕνα παραβάλλει τὸν Διᾶντα (ἰλ. λ. 338)

Ὡς δ' ἔστ' ἕνας παρ' ἔρουραν ἰὼν ἐδίησαστο παῖδας
νωθῆς, ᾧ δὴ πολλὰ περὶ βήπαλ' ἀμύρας εἶαγν,
καίρετ' εἰσελθὼν βαθύ λήϊον· οἱ δὲ τε παῖδες
τύπτουσιν βροφάλους· βίη δὲ τε νηπίη αὐτῶν
σπουδῇ τ' ἐξήλασαν, ἐπαίτ' ἐκορέσσατο φορβῆς.
Ὡς τοῦ 'ἐπαίτ' Διᾶντα μίγαν. . .

Γ. Ἐν τῷ ᾠσματι τούτῳ ἀδελφὴ τις ἐπαινεῖ καὶ ὑπόσχεται νὰ ἀνταμαίψῃ τὸν ἀδελφόν της, ὅστις αἰτίμησε τὸ γένος των ἐφουσίως ἐχθρόν τινα.

Δ. (6) Ἀρράνης (δρρανης—orbis) ἀπαντᾷ ἐν Μάνη καὶ ὡς κύριον ὄνομα. (7) Πασᾶ. Τὸ δὲ σ. προφέρεται δασίως ὡς χ,

Και πέσασι τὰ γυαλικά·

Άρφάνη, ρήγα και παχιᾶ !

Σὰ ποῦντ' ἄλλου τὰ βράσινα

Εἶχες ἐσὺ τὰ βρούχινα.

Σὰ ποῦντ' ἄλλου τὰ γυαλικά

Εἶχες ἐσὺ τ' ἀσημικά ¹⁾.

Άρφάνη, ρήγα και παχιᾶ !

Δὲ μ' ἐπρεπες δὲ ζ' ἐπρεπα ²⁾

ὄντας μ' ἐγένενα ἡ μάννα μου,

Ἄμπως ³⁾ δὲ μ' ἔκανε κουτσιὰ

Ἄμπως δὲ μ' ἔκανε σκαυλι ⁴⁾.

Μὲν μ' ἔκανε κανακαριά.

Νὰ λέπ' ὁ κόσμος νὰ βρωτᾷ.

— « Εἶνα τοῦ Λία ἡ ἀδρεφές

Καὶ τοῦ Ντεκούλ' ἀλιγερές ⁵⁾

Πωκάψασι ἐφτὰ γεννιαις ⁶⁾.

Ε'.

Τὶ γὰρ ἐμένα ἡ Ἄργυρῆ

Δὲν ἔβρεσκε νὰ παντρευτῆ,

Νὰ παρ' ἓνα Τσουλόγκονο,

Ἐνα Μιχαλοκόγκονο ⁷⁾,

Μωιδάη ⁸⁾ ἀπάνου τὰ Νηχιᾶ

Κι' ἀπάνου τῆ Κεφαλονιά,

Κ' ἐπαρ' ἓνα Νηχιώτακα

Κ' ἓνα Κεφαλονίτακα.

Και τίποτα δὲν ἤθερε,ς

Ἐνα σοινηκί ⁹⁾ ἄγριο φακί

Και μία κούπ' ἡρόσταρο.

Σ'.

— Για σὲ και ἀπάνου, Μαρουιδά,

Ἄπο τοῦ Ζάνου τῆ ποιδά.

— Ὡχου καυμένη, μάνα μου,

και τί καλὰ κοιμώμουσι

και γλυκονειριαζώμουσι ¹⁰⁾,

δασύτερον δηλ. τοῦ γαλλικοῦ Pacha. ⁽¹⁾ Ἐπαίγει τὸν πλοῦτον τοῦ ἀπεθανόντος. ⁽²⁾ Ἡ ἀδελφὴ ἢ οὐζυγος τοῦ ἀποθανόντος θρηνεῖ διὰ τὴν τύχην της, ἥτις τὴν ἐστέρησε τοιοῦτου στηρίγματος. ⁽³⁾ Ἄμμη πῶς. ⁽⁴⁾ Δέμα λίνου. ⁽⁵⁾ Ὡραῖται θυγατέρες ἀλαχοῦ λιγερές. ⁽⁶⁾ Γενεάς, οἰκογενείας.

Ε. Τὸ ζῳμάτιον τοῦτο σατυρίζει νεάνιδα ὑπανδρευθεῖσαν ἐν Κεφαλληνίᾳ. ⁽⁷⁾ Δύο μεγάλοι οἰκογένειαί. Σημειωτέα ἡ λέξις γ ὄ ν ο ς προσηγορευμένη ἐν τέλει ὡς τὸ Τουρκικ. ὀ γ λ ο ὐ. Μιχαλακόγκονο, νέον ἐκ τῶν Μιχαλακιάνων, και Τσουλόγκονο, ἐκ τῶν Τσουλιάνων. ⁽⁸⁾ Ἐκ τοῦ μόνου (ἀλλὰ) και εἰδάν (ὕπηγε) και οὐχὶ ἐκ τοῦ Μά (μα Ι-ταλ. ἀλλὰ) και εἰδάν' συντεθειμένον δὲ μετὰ τοῦ μά τὸ βῆμα τοῦτο σχηματίζει τὸ Μαιδάν. ⁽⁹⁾ Εἶδος μέτρου. Ἐκ τοῦ χοίνις (:)

Σ. Νεάνις ἀσθενὴς διηγείται ὄνειρόν τι εἰς τὴν μητέρα της. Δύτη εἶχεν ἐραστὴν τὸν Ζάννον (Γιάννον, Ἰωάννην) μετὰ τὴν θείλησιν τῆς μητρός της, οὐχὶ δὲ και τῶν ἀδελφῶν της. ⁽¹⁰⁾ Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις συγγραφῆται πολλὰ παραδείγματα ἀναφέρονται περὶ ἀνθρώπων μελλόντων ν' ἀποθάνωσιν, οἷτινες βλέπουσιν ὄνειρα

Σὲ πύργον ἐκοιμώμουσι
Ποῦ εἶχε πανεθύρια δυό.
Και κάτου 'ς τὰ θεμέλιά του
Θελοῦ ¹⁾ ποτάμι πέραγε.

— Νὰ 'ς τὸ διαλύσω ²⁾ Μαρουιδά,

ὁ πύργος ἐν' ὁ ἀντρας ζου,

Τὰ πανεθύρι' ἀδρέφια ζου,

Και τὸ ποτάμι τὸ θελοῦ

Ἐν τὸ κρασί ποῦ θὰ πιωθῆ

— Νὰ 'ς τὸ διαλύσω, μάννα μου,

ὁ πύργος ἐν ὁ τάφος μου,

Τὰ πανεθύρι' ἀδρέφια μου,

ὅπου θὰ μ' ἐσκοτώσουσι,

Και τὸ ποτάμι τὸ θελοῦ,

Τὰ δάκρυα ποῦ θὰ χιούσης σὺ.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΗΣ.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ.

Κύριε Συντάκτα!

Εὐδαιστηθῆτε νὰ καταχωρίσητε εἰς τὸ ἀξιόλογον περιοδικὸν ὑμῶν τὰς κατωτέρω ἐπιγραφὰς εἰς Κυπριακὴν γλῶσσαν, νεωστὶ εὐρεθείσας μεταξὺ τῶν ἔρειπίων τῆς Παλαιοπάφου.

Ἐπὶ σαρκοφάγου.

Χ Γ Γ Τ Ν Σ Ρ Λ Χ Τ Ω Γ Σ
Χ Τ Γ Μ Γ Ψ Σ Ψ Ρ Γ Ψ Τ Ω Ψ
Γ Α Μ Ν Ξ Υ Τ Ι Ψ Γ Ι Ψ Α

Ἐπὶ σαρκοφάγου.

Μ Ω Α Γ Δ Ε Ζ Η Θ Ι Κ Λ Μ Ν Ξ Ο Π
Ψ Φ Ω Α Β Γ Δ Ε Ζ Η Θ Ι Κ Λ Μ Ν Ξ Ο Π

Ἐπὶ πλακόσ.

Χ Τ Μ Γ Σ Ξ Ζ Ρ Γ Γ Λ Ω Τ Ι Ι Κ

Ἐν Κύπρῳ 16 Δεκεμβρίου 1869.

Ι. Π. ΒΟΝΤΙΤΣΙΑΝΟΣ.

προσωπίζοντα τὸν θάνατόν των. Βλέπετε πρὸς τοὺς ἄλλοις. Εὐρικ. Εκασ. 69, 83 670 — Ρησ. 690. Ἡρόδοτ. Γ. 124 3. Πλουτ. Βρυτ. Κ. σ. 993 Σελ. 37 Κομ. 18. ⁽¹⁾ Θελόμ. ⁽²⁾ Ἐξηγήσω. Ἐκ τοῦ διαλύω. Μόνον ἐπὶ ἐξηγήσεως ὄνειρων ἢ ἄλλων φαινομένων.